

Nr 113.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonal vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter, m. m.; given Stockholms slott den 9 mars 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Lingman.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Vid 1950 års riksdag fattades principbeslut angående lönerreglering, innefattande anslutning till det statliga lönesystemet, för lärarpersonalen vid statsunderstödda folkhögskolor samt lantbruks-, lantmanna- och lanthus-hållsskolor. I förevarande proposition framläggas de detaljförslag, som erfordras för beslutets genomförande.

Principbeslutet omfattade icke rektorerna vid lantbruksundervisningsanstalterna, enär frågan om anställnings- och avlöningsförhållandena för bl. a. dessa befattningshavare var föremål för utredning. Den av riksdagen för folkhögskolerektorerna beslutade anställningsformen och löneställningen föreslås skola tillämpas även för rektorerna vid lantbruks- och lantmannaskolor, vilka sålunda hänföras till lönegraden Ca 31. För rektorerna vid lanthus-hållsskolorna förordas lönegraden Ca 26.

Lönerregleringen föreslås skola omfatta även lärarpersonalen vid de statsunderstödda trädgårdsskolorna, vilken i avlöningshänseende jämställs med motsvarande personal vid lantbruksskolorna. Lärarpersonalen vid jordbrukets yrkesskolor anses icke böra inordnas under de föreslagna avlöningsbestämmelserna men en löneförbättring för denna personal avses bli möjliggjord genom att statsbidragen till dessa skolor ökas.

Förslag framlägges även om viss pensionsreglering för av löneregleringen berörda befattningshavare.

Löne- och pensionsregleringarna föreslås skola genomföras vid ingången av nästkommande verksamhetsår vid skolorna, d. v. s. den 1 oktober 1951 för folkhögskolorna och den 1 november 1951 för lantbruksundervisningsanstalterna.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars
1951.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, Q UENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med statsministern Erlander såsom särskild föredragande för vissa propositionsärenden i ecklesiastikdepartementet samt med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för civildepartementet, statsrådet Lingman, fråga om *löne- och pensionsreglering för lärare vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter m. m.* samt anför därvid följande.

I. Inledning.

Vid 1950 års riksdag (prop. 235; statsutsk. utl. 226, r. skr. 411; jordbr.-utsk. utl. 61, r. skr. 422) fattades principbeslut angående lönerreglering för lärare vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter. I den redogörelse, som i innevarande års statsverksproposition (för flera huvudtitlar gemensamma frågor, punkt 3) lämnades för lönerregleringsarbetet och vissa därmed sammanhängande frågor meddelade jag, att frågorna rörande denna lönerreglering voro föremål för beredning inom civildepartementet. Med hänsyn till innebörden av riksdagens principbeslut i fråga om folkhögskolans lärare, vilket beslut icke innefattar någon tidpunkt för lönerregleringens genomförande, ansåg jag det vara nödvändigt att särskilt överväga, huruvida lönerregleringen borde i förhandenvarande läge genomföras eller om den borde uppskjutas till dess det organisatoriska underlaget för lönerregleringen lättare medgäve en tillämpning av det statliga lönesystemet å ifrågavarande lärare och resultatet av 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete föreläge. De svårigheter, med vilka man på grund av 1950 års principbeslut rörande folkhögskolelärarna hade att räkna vid ett genomförande av förevarande lönerregleringsfrågor, ha i vissa hänscenden accentuerats ytterligare sedan den åt lantbruksstyrelsen anförtrödda utredningen rörande fyllnadstjänstgöring för lärare vid lantmannas- och lantbruksskolor framlagts. Denna utredning har utvisat, att — i varje fall under avsevärd tid framåt — icke alla lärare vid sistnämnda skolor kunna erhålla full tjänstgöring utan att för vissa av dem lönetekniska problem uppkomma av motsvarande slag som i fråga om lärare med mindre än full tjänstgöring vid folkhögskolorna. Då jag likväl anser mig kunna förorda, att förslag om genomförande av ifrågavarande lönerregleringar under innevarande år framlägges, sker detta efter viss tvekan och jag vill härvid understryka, att de nu framkomna lösningarna icke få anses såsom slutgiltiga, utan att i varje fall beträffande folkhögskolorna en omprövning

bör vidtagas sedan denna skolforms ställning och organisation klarlagts genom skolkommissionens utredningar samt bättre möjligheter än f. n. föreliggande att avvåga folkhögskolelärarnas skyldigheter och rättigheter på ett i förhållande till andra tjänstemannagrupper likvärdigt sätt. Jag vill framhålla, att även lärarlönesakkunniga uttalat att — därest framdeles mera omfattande tjänstgöring än för närvarande kan beredas folkhögskolans lärare — den tjänstgöringstid, som skall anses motsvara full tjänstgöring, bör kunna ökas. En dylik utsträckning av undervisningsskyldigheten inom ramen för den beslutade lönesättningen bör sålunda hållas öppen.

Löneregleringen torde böra genomföras vid ingången av nästkommande verksamhetsår vid läroanstalterna.

II. Lönefrågor.

A. 1950 års riksdags principbeslut.

1. Folkhögskolorna.

1950 års riksdag har för sin del beslutat, att en lönereglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda folkhögskolorna skall genomföras i huvudsaklig överensstämmelse med av 1941 års lärarlönesakkunniga i betänkande den 12 oktober 1949 (SOU 1949: 50) framlagt förslag. Härigenom har propositionen 1950: 235 avslagits samt motionerna I: 483 och II: 574 bifallits. De delar av sakkunnigförslaget, till vilka riksdagen genom sitt principbeslut närmast tagit ställning, avse anställningsform, tjänstgöringsskyldighet och löneställning för ordinarie, extra ordinarie och extra lärarpersonal. Rörande den närmare innebörden av principbeslutet i angivna delar torde få hänvisas till förenämnda betänkande och proposition, varför här endast lämnas en kortfattad sammanfattning beträffande dessa frågor.

Principbeslutet innebär

i fråga om rektors och ämneslärares anställnings- och tjänstgöringsförhållanden,

att vid skolorna skola finnas rektor, ordinarie, extra ordinarie eller extra ämneslärare samt timlärare;

att rektor och ordinarie ämneslärare skola antagas antingen för anställning tillsvidare med fyra månaders ömsesidig uppsägningstid eller för viss tid;

att rektor och ordinarie ämneslärare, som tre år i följd oförvitligt tjänstgjort i samma eller motsvarande ordinarie befattning vid folkhögskola, ej må skiljas från sin befattning i annan ordning än som kan ifrågakomma i samband med vidtagande av disciplinära åtgärder så länge enligt skolöverstyrelsens prövning full tjänstgöring kan beredas honom under vinterkurs vid skolan;

att anställning som extra ordinarie ämneslärare må avse endast vinterkurs och att ämneslärare skall anställas som extra ordinarie, om anställningen avser full tjänstgöring under minst 20 veckor i följd av samma vinterkurs och läraren är behörig för sådan anställning;

att extra ordinarie ämneslärare må anställas tills vidare, därest anställningen är avsedd att omfatta mer än en vinterkurs;

att beträffande extra ordinarie ämneslärare uppsägningstiden från skolans sida skall vara tre månader och från lärarens sida en månad;

att extra ämneslärare skall anställas för viss tid eller tills vidare, dock för högst en vinterkurs;

att rektor, anställd vid skola med både vinter- och sommarkurs, samt ordinarie ämneslärare, vars tjänst omfattar både vinter- och sommarkurs, skola vara skyldiga meddela undervisning under sommarkurs eller vid statsunderstödd fortsättningskurs eller folkbildningskurs, rektor 195 timmar och ämneslärare 270 timmar, dock att skolöverstyrelsen skall äga medgiva nedläggning av nämnda timal;

att rektor och ordinarie ämneslärare skola vara skyldiga att under sommarkurs, statsunderstödd fortsättningskurs och folkbildningskurs mot särskild ersättning meddela undervisning i den omfattning skolstyrelsen bestämmer, dock icke med högre sammanlagt timal i veckan än som motsvarar full tjänstgöring, och med rätt för vederbörande befattningshavare att få frågan om sådan tjänstgöring underställd skolöverstyrelsens prövning och avgörande; samt

att rektor och ordinarie ämneslärare ej må åläggas undervisning mer än sammanlagt 42 veckor av arbetsåret;

beträffande rektors och ämneslärares avlöningsförhållanden,

att följande lönegrader skola gälla: rektor Ca 31, ordinarie ämneslärare Ca 26, extra ordinarie ämneslärare Ce 24 och extra ämneslärare Cg 21;

att extra ordinarie och extra ämneslärare skola åtnjuta läsårsdaglön, beräknad efter ett läsår om 238 dagar (34 veckor); samt

att lönen i vederbörande löneklass skall vid mindre än full tjänstgöring reduceras för rektor till 90 % av full lön och för ordinarie ämneslärare till i följande uppställning angivna procenttal av full lön.

Anställningen avser	Procenttal
vinterkurs om 23 veckor och sommarkurs	99
» » 22 » » »	97
» » 21 » » »	95
vinterkurs om 24 veckor	81
» » 23 »	79
» » 22 »	77
» » 21 »	75

Av vinterkurs må därvid endast räknas den tid, för vilken statsbidrag utgår.

Med anställning, som avser vinter- och sommarkurs, må jämsställas anställning, som avser vinterkurs och statsunderstödda fortsättnings- eller folkbildningskurser, därest läraren under sistnämnda kurser kan beredas tjänstgöring under 270 undervisningstimmar.

För ordinarie ämneslärare, anställd för enbart vinterkurs, ökas lönen med 2 procent för varje hel vecka, varmed statsbidragsberättigad tid av vinterkursen överstiger 24 veckor, dock till högst 100 procent.

I fråga om *lönegradsplacering och tid för befordran* förutsättes i principbeslutet för icke-ordinarie lärare en begynnelseplacering i lönegrad Cg 21 såväl för lärare med akademisk examen som för annan lärare samt att extra lärare skall antagas till extra ordinarie under förutsättning bl. a. att han tjänstgjort minst 42 veckor under vinterkurs vid statsunderstödd folkhögskola eller minst 20 veckor vid sådan kurs och minst 36 veckor vid annan läroanstalt under offentlig kontroll.

För behörighet till ordinarie ämneslärartjänst (Ca 26) har i fråga om längden av fullgjord tjänstgöring uppställts enahanda krav som nyss angivits beträffande extra ordinarie lärare.

Vad beträffar *övningslärarna* innebär lärarlönesakkunnigas av riksdagen i princip godtagna förslag i huvudsak

i fråga om anställnings- och tjänstgöringsförhållandena,

att de av de sakkunniga i betänkande den 23 januari 1947 med förslag till lönereglering för övningslärare vid olika skolformer framlagda förslagen till stadga och avlöningsreglemente skola i huvudsak gälla jämväl för folkhögskolans övningslärare, ehuru med tillämpning av vissa för sistnämnda lärare föreslagna särbestämmelser; samt

att ordinarie anställning i regel endast skall förekomma i ämnena hushållsgöromål, kvinnlig slöjd och vävning samt att sådan anställning i övriga övningsämnen skall förekomma endast efter medgivande av Kungl. Maj:t;

i fråga om avlöningsförhållandena,

att följande lönegrader skola gälla:

lärare i teckning, musik och gymnastik, ordinarie Ca 21 och extra ordinarie Ce 20, dock att, om särskilda skäl föreligga, även lönegraderna Ca 23 och Ce 22 skola kunna medgivas,

lärare i hushållsgöromål, ordinarie Ca 20 och extra ordinarie Ce 19,

lärare i kvinnlig slöjd och vävning, ordinarie Ca 18 och extra ordinarie Ce 17, dock att sådan lärare, som innehaft reglerad tjänst minst tio år men icke har föreskriven utbildning, övergångsvis skall tillhöra lönegrad Ca 14 eller Ce 13 samt

lärare i manlig slöjd, ordinarie Ca 18 eller Ca 16 och extra ordinarie Ce 17 eller Ce 15, allt efter lärarens högre eller lägre kompetens.

Departementschefen. Såsom inledningsvis framhållits har jag hyst betänkligheter mot att i förhandenvarande läge framlägga förslag angående genomförande för folkhögskolornas lärare av en lönereglering, som innebär anslutning till det statliga lönesystemet. Då förslag om sådan reglering nu framlägges, har jag sett mig nödsakad att åtminstone på några punkter ifrågasätta vissa jämkningar i förhållande till principbeslutet.

Med hänsyn till de konsekvenser, som de av lärarlönesakkunniga uppställda villkoren för erhållande av ordinarie ämneslärartjänst i lönegrad Ca 26 eller extra ordinarie lärartjänst i lönegrad Ce 24 kunna få i fråga om löneställningen för andra tjänstemannagrupper, anser jag mig böra föreslå att för placering i angivna lönegrader skall fordras, för lärare med akade-

misk examen (motsvarande), som innefattar ämnen av betydelse för hans lärarverksamhet, att han tjänstgjort vid folkhögskola eller annan läroanstalt under offentlig kontroll minst fyra år, och för annan lärare, att skolöverstyrelsen med hänsyn till lång och välmeriterad tjänstgöring beviljat honom dispens. Särskilda övergångsbestämmelser förutsättas emellertid för lärare, som vid löneregleringens genomförande förvärvat behörighet för fast anställning enligt nu gällande bestämmelser.

Emot nu angivna jämkningar svarande förändringar böra även vidtagas i fråga om extra lärare, så att anslutning vinnes till princippropositionens förslag. För dessa lärare kunna icke åberopas samma skäl för en enhetlig lönegradsplacering som beträffande ordinarie lärare. Placering i lönegraden Cg 21 bör därför endast komma i fråga för den som avlagt akademisk examen (motsvarande). Annan extra ämneslärare bör placeras i lönegraden Cg 20, om han av skolöverstyrelsen förklarats behörig att inneha icke-ordinarie ämneslärarbefattning vid folkhögskola. Den som icke uppfyller villkoren för anställning såsom extra lärare, bör anställas såsom timplärare.

Av det anförda framgår att jag för behörighet till extra ordinarie ämneslärartjänst i lönegraden Ce 24 ansett mig böra uppställa samma krav som i fråga om ordinarie tjänst. Extra ordinarie anställning i lönegraden Ce 21 bör dock kunna vinnas av lärare med akademisk examen (motsvarande) efter en tjänstgöringstid av minst 42 veckor under vinterkurs vid folkhögskola eller ock minst 20 veckor vid sådan kurs och minst 36 veckor vid annan läroanstalt under offentlig kontroll. Annan lärare bör efter nu angivna tid kunna antagas till extra ordinarie ämneslärare i lönegraden Ce 21, om han av skolöverstyrelsen förklarats behörig att inneha icke-ordinarie anställning vid folkhögskola.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att för andra grupper akademiker gälla följande regler rörande reglerad befordringsgång, nämligen för juris kandidat utan tingsmeritering och för filosofie kandidat

Cf 17 — 1½ år — Ce 20 — 2 år — Ce 22 — 2 år — Ce 23 — 2 år — Ce 24

7½ år

samt för juris kandidat med tingsmeritering, filosofie licentiat och lantmätare

Cf 19 — 1 år — Ce 22 — 2 år — Ce 23 — 2 år — Ce 24

5 år

Om löneregleringen på förevarande punkt genomfördes i fullständig överensstämmelse med lärarlönesakunnigas förslag, skulle detta sålunda innebära, att en filosofie kandidat vid folkhögskola skulle uppnå lönegraden Ce 24 efter 2 års anställning, medan i statlig tjänst en filosofie kandidat uppnår denna lönegrad först efter 7½ år och en filosofie licentiat först efter 5 år.

Eftersom jämförelser ofta göras mellan folkhögskollärare och lärare vid realskolorna, må framhållas, att sistnämnda lärare erhålla begynnelseplacering i lönegraden Cg 21 och efter 2 års tjänstgöring antagas till extra ordinarie i Ce 21 samt att befordran till Ce 24 sker först efter fullgjord provårs-

tjänstgöring. Läroverkslärare torde för närvarande erhålla befordran till lönegraden Ce 24 först efter i medeltal 4—5 år räknat från inträdet å lärarbanan.

Såsom framgår av det föregående erhåller inom statsförvaltningen en akademiker med högre examen gynnsammare befordringsgång än en akademiker med lägre examen. För att läroverkslärare skall erhålla begynnelseplacering i lönegraden Cg 21 förutsättes, att han avlagt filosofie magisterexamen. Har han icke denna kompetens anställs han såsom timlärare.

Även om vissa skäl tala för att icke-ordinarie folkhögskollärare erhålla gynnsammare befordringsmöjligheter än andra jämförliga lärare, torde man emellertid med hänsyn till den pågående översynen av olika befordringsgångar icke kunna för närvarande sträcka sig längre än till att, i enlighet med vad jag nu föreslagit, medgiva uppflyttning till 24 lönegraden efter 4 år. Då jag förordar detta, förutsätter jag dock, att tjänsteförteckningskommittén vid behandlingen av löneställningen för lärarna vid folkhögskolorna skall beakta de speciella förhållanden, som råda vid dessa skolor.

Även i andra hänseenden än de här angivna torde vissa jämkningar böra vidtagas i förhållande till lärarlönesakkunnigas förslag. Sådana jämkningar torde dock kunna göras inom ramen för riksdagens beslut om att löneregleringen skall ske i huvudsaklig överensstämmelse med lärarlönesakkunnigas förslag.

I fråga om övningslärarna må framhållas, att riksdagsbeslutet bl. a. innebär, att löneregleringen skall genomföras i viss anslutning till de sakkunnigas förslag till lönereglering för övningslärare i allmänhet. Då emellertid lönereglering numera genomförts för dessa andra övningslärare (prop. 1950: 234; statsutsk. utl. 1950: 155; r. skr 1950: 290) och härvid i en del hänseenden avvikelser gjorts i förhållande till de sakkunnigas förslag, torde härav betingade jämkningar böra få vidtagas vid nu förevarande lönereglering.

Härvid torde även särskilt böra beaktas, att befattning som husmoderlärare behandlas som lärartjänst endast om — i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag i betänkandet (SOU 1947: 15) angående övningslärarna — minst hälften av tjänstgöringen fullgöres som lärare samt vidare att kompetensen för lärare i kvinnlig slöjd bör bedömas med hänsynstagande till vad skolöverstyrelsen i sitt i princippropositionen refererade yttrande anfört i denna fråga.

2. Lantbruksundervisningsanstalterna.

Principbeslutet innebär i huvudsak,
beträffande rektors och ämneslärares anställnings- och tjänstgöringsförhållanden,

att vid skolorna skola finnas rektor, ordinarie, extra ordinarie eller extra ämneslärare samt timlärare (speciallärare);

att ordinarie ämneslärare skall anställas tills vidare med minst sex månaders ömsesidig rätt till uppsägning eller för viss tid;

att ordinarie ämneslärare, som under minst tre år i följd oförvitligt tjänstgjort i samma eller motsvarande ordinarie befattning vid lantbruksundervisningsanstalt, ej må skiljas från sin befattning i annan ordning än som kan ifrågakomma i samband med vidtagande av disciplinära åtgärder, så länge enligt lantbruksstyrelsens prövning tjänstgöring vid av skolan anordnade huvudkurser kan beredas honom;

att extra ordinarie ämneslärare skall anställas för viss tid eller tills vidare samt att vid anställning tills vidare uppsägningstiden, med vissa undantag, skall från skolans sida vara tre månader och från lärarens sida en månad;

att extra ämneslärare anställas för viss tid eller tills vidare, dock för högst ett år;

att i den med rektors- och ämneslärartjänst förenade tjänstgöringsskyldigheten även må inräknas tjänstgöring vid till skolan förlagda andra kurser än huvudkurs;

att rektor och ämneslärare, i den mån de icke helt tagas i anspråk för skolans verksamhet, skola fullgöra viss fyllnadstjänstgöring vid hushållningssällskap, lantbruksnämnd, landsting eller skogsvårdsstyrelse eller vid annan lantbruksundervisningsanstalt;

att befattningshavare skall åtnjuta semester;

beträffande ämneslärares avlöningsförhållanden,

att följande lönegrader skola gälla:

vid *lantmanna- och lantbruksskolor*: ordinarie ämneslärare Ca 26, extra ordinarie ämneslärare Ce 24 och extra ämneslärare Cg 21 eller Cg 20;

vid *lanthushållsskolor*: ordinarie ämneslärare Ca 20, extra ordinarie ämneslärare Ce 18 och extra ämneslärare Cg 17.

I fråga om *lönegradsplacering och tid för befordran* för icke-ordinarie lärare innebär beslutet, att lärare, som avlagt agronomexamen, erhåller begynnelseplacering i 21 lönegraden och efter två års tjänstgöring antages till extra ordinarie i samma grad. Frågan om huru lång anställningstid, som skall erfordras för uppflyttning till lönegraden Ce 24, skulle bero av bl. a. resultatet av utredningen angående löneställningen för amanuenser och assistenter vid universitet och högskolor.

Departementschefen. I principbeslutet rörande lantbruksundervisningsanstalterna ifrågasätter jag icke någon ändring. Den nyssberörda utredningen rörande löneställningen för amanuenser och assistenter vid universitet och högskolor är numera slutförd. Utredningen har emellertid icke utmynnat i något förslag beträffande löneställningen för agronomer. I detta läge anser jag mig böra föreslå, att för behörighet som ordinarie ämneslärare i Ca 26 och extra ordinarie ämneslärare i Ce 24 vid lantbruks- eller lantmannaskola skola gälla motsvarande krav som av mig förordats beträffande folkhögskolorna eller således i princip en anställningstid av fyra år. Vad jag i övrigt anfört rörande sistnämnda skolors lärare gäller i tillämpliga delar även om förevarande lärare.

Då sålunda en agronom, som är anställd vid lantbruks- eller lantmannaskola, beredes möjlighet att uppnå 24 lönegraden efter fyra års tjänstgöring, finner jag det rimligt att för agronom i statstjänst eller i annan statsunder-

stödd verksamhet tillämpas en någon gynnsammare befodringsgång än den hittills använda, som leder till angivna löneställning efter sju och ett halvt år. I avvaktan på slutförandet av tjänsteförteckningskommitténs arbete förordar jag, att för dessa agronomer i tillämpliga delar införes den för akademiker med högre examen gällande befodringsgången, enligt vilken 24 lönegraden uppnås efter fem års tjänstgöring. I samband därmed torde även löneställningen för viss assistentpersonal vid jordbrukets högre undervisningsanstalter böra i viss mån förbättras.

B. Vissa för folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna gemensamma frågor.

1. Avlöningsbestämmelsernas allmänna utformning.

1950 års riksdags principbeslut angående lönereglering för folkhögskolornas och lantbruksundervisningsanstalternas lärare innebär, att dessa grupper av befattningshavare skola inordnas under det statliga lönesystemet. I fråga om avlöningsbestämmelsernas utformning ha de sakkunniga framlagt förslag om ett särskilt för de båda skolformerna gemensamt avlöningsreglemente, vilket torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*Bilaga 1*). Ett inordnande av befattningshavarna under statens allmänna avlöningsreglemente (Saar) skulle nämligen nödvändiggöra ett stort antal särbestämmelser, särskilt i fråga om folkhögskolornas lärare. Dessutom skulle flertalet förvaltningsbestämmelser i 4—17 §§ Saar, vilka äro av stadgekaraktär, icke bli tillämpliga. Motsvarande för ifrågavarande skolformer direkt anpassade bestämmelser hade intagits i de sakkunnigas stadgeförelslag. De statliga och högre kommunala skolorna hade visserligen inordnats i Saar, men de speciella förhållandena vid dessa skolor hade påkallat ett stort antal särbestämmelser, och härmed förknippade olägenheter skulle enligt de sakkunnigas mening uppstå även för den händelse folkhögskolorna inordnades i Saar.

I de sakkunnigas förslag till avlöningsreglemente för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter ha sammanförts de föreskrifter i Saar och tillägsbestämmelserna (TB) till Saar, vilka synts böra gälla för ifrågavarande befattningshavare. De sakkunniga ha härvid i syfte att giva reglementet en så enkel och överskådlig utformning som möjligt slopat en del detaljföreskrifter, vilka ansetts vara av mindre betydelse i praktiken. De ha dock utgått från att, därest i dessa detaljföreskrifter angivna fall undantagsvis skulle inträffa, dessa fall i allmänhet skola lösas i enlighet med vad som följer av nämnda detaljföreskrifter.

De sakkunnigas förslag om ett särskilt, för folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna gemensamt avlöningsreglemente har i allmänhet icke föranlett särskilda uttalanden i remissyttrandena.

Statens lönenämnd har framhållit, att nämnden med hänsyn till de speciella arbetsförhållandena vid ifrågavarande skolor och till därav föranledd tvekan rörande lämpligheten av att vid dem tillämpa det statliga lönesystemet ansågo det välbetänkt att för berörda områden utfärda särskilda

avlöningsbestämmelser, vilka vore fristående från Saar, även om de i sina huvuddrag anslöte sig till detta reglemente.

Vidare ha några *skolstyrelser* ifrågasatt, huruvida icke för vinnande av större överskådlighet skilda avlöningsreglementen borde utfärdas för folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna.

Departementschefen. I princippropositionen framhöll jag i fråga om avlöningsbestämmelsernas utformning, att lämpligheten av att, såsom de sakkunniga föreslagit, sammanföra avlöningsbestämmelserna för folkhögskolornas och lantbruksundervisningsanstalternas rektorer och ämneslärare till ett särskilt avlöningsreglemente kunde ifrågasättas. Jag fann det emellertid icke påkallat, att då taga ställning till frågan om avlöningsbestämmelsernas utformning utan förutsatte, att spörsmålet skulle ytterligare övervägas innan förslag till avlöningsbestämmelser förelades riksdagen.

Frågan om reglementsbestämmelsernas allmänna anordning har sedermera kommit i ett annat läge dels på grund av att riksdagen i icke oväsentlig utsträckning frångick propositionens förslag och dels på grund av att den i propositionen bebådade närmare undersökningen rörande möjligheterna att genomföra de sakkunnigas förslag i fråga om fyllnadstjänstgöring för befattningshavare vid lantbruksundervisningsanstalterna utvisat, att full tjänstgöring icke synes i erforderlig utsträckning kunna erbjudas dylika befattningshavare. Vid sådant förhållande torde en anslutning av dessa befattningshavare till det statliga lönesystemet få åstadkommas efter i huvudsak sådana modifikationer av systemet, bl. a. i fråga om reduktion av lön vid mindre än full tjänstgöring, som beslutats beträffande folkhögskollärare.

Med hänsyn till sålunda ändrade utgångspunkter finner jag, att bestämmelser angående ifrågavarande befattningshavargrupper icke böra intagas i Saar, och jag kan därför ansluta mig till de sakkunnigas förslag om ett särskilt för folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter gemensamt avlöningsreglemente. För en dylik anordning med särskilda bestämmelser vid sidan av Saar talar även den omständigheten, att det knappast är möjligt att utan närmare erfarenheter bestämt avgöra, huruvida den detaljreglering som nu föreslås, i alla avseenden är den för ifrågavarande särpräglade skolformer mest lämpliga. I detta sammanhang må särskilt framhållas, att fyllnadstjänstgöringsinstitutet för lantbruksundervisningsanstalterna måste betecknas såsom en försöksanordning.

Ehuru jag sålunda finner mig böra förorda ett särskilt avlöningsreglemente för ifrågavarande befattningshavargrupper, vill jag dock understryka, att detta reglemente bör i såväl sak som form så nära som möjligt ansluta sig till Saar eller avlöningsreglementet för folkskolan (Arf) och att sålunda avvikelser bör göras endast då så är direkt påkallat av de särpräglade förhållandena vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna. Emot att förvaltningsbestämmelser i stort sett icke intagits i förslaget till avlöningsreglemente utan hänförs till respektive stadgor finner

jag dock icke anledning till erinran. Anledningen till att dylika bestämmelser intagits i Saar är närmast att någon allmän verksstadga icke finnes. Däremot kan jag icke förorda, att, på sätt de sakkunniga föreslagit, i avlöningsreglementet intagas stadganden av natur att böra hänföras till tilläggsbestämmelser. Jag vill erinra, att problemet härvidlag är likartat med det, som förelåg vid 1950 års löneroglering för övningslärare och kyrkomusiker. 1941 års lärarlönesakkunniga hade även för dessa befattningshavare föreslagit avlöningsreglementen, i vilka tilläggsbestämmelser voro inarbetade. De sakkunniga hade härvid föreslagit, att Kungl. Maj:t skulle äga ändra reglementena, i vad de kunde anses innehålla tilläggsbestämmelser, i större utsträckning än i andra avseenden. En dylik anordning ansåg jag mig på grund av svårigheter att draga gränsen mellan bestämmelser av det ena och det andra slaget icke kunna förorda. I stället förordade jag en fördelning av bestämmelserna på avlöningsreglementen och tilläggsbestämmelser efter vedertagna normer. Eftersom riksdagen godtog det av mig sålunda framlagda förslaget, torde en lösning efter likartade linjer böra ske även i nu förevarande fall.

Vid utfärdandet av statens allmänna avlöningsreglemente och folkskolans avlöningsreglemente har tillämpats den ordningen, att riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att utfärda reglementena i huvudsaklig överensstämmelse med framlagda författningsförslag; Kungl. Maj:t har härigenom blivit oförhindrad att vidtaga förtydliganden eller eljest redaktionella jämkningar i författningarna, såväl vid utfärdandet som därefter. Kungl. Maj:t har vidare bemyndigats att utan riksdagens medverkan ändra avlöningsbestämmelserna, *dels* då skäl föreligga att utsträcka tillämpningen av enligt reglementena för vissa grupper av tjänstemän gällande bestämmelser till andra, i stort sett likartade grupper, *dels* då riksdagens beslut i organisations- eller anslagsfrågor föranleda tillägg till eller ändring i reglementenas bestämmelser, så framt dessa tillägg eller ändringar icke avvika från de principer, på vilka avlöningsreglementenas bestämmelser äro byggda, *dels ock* då skäl föreligga att i samband med ändringar och tillägg, som nyss sagts, vidtaga vissa modifikationer av gällande bestämmelser. Därjämte har Kungl. Maj:t bemyndigats att utfärda övergångsbestämmelser i samband med lönerogleringen. I fråga om avlöningsreglementena för övningslärare och kyrkomusiker gjordes så till vida avvikelser från den nyss angivna ordningen att överarbetade författningsförslag icke förelades riksdagen. I stället framlades de av vederbörande sakkunniga utarbetade författningsförslagen och i anslutning härtill redovisades de ändringar i förslagen, som syntes böra vidtagas. Bemyndigande utverkades för Kungl. Maj:t att utfärda reglementen i huvudsaklig överensstämmelse med propositionens förslag.

Beträffande utfärdandet av det nu föreslagna avlöningsreglementet för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter torde böra förfaras på i huvudsak samma sätt som i fråga om reglementena för övningslärare och kyrkomusiker. Samma förfaringsätt tillämpades f. ö.

även vid utfärdandet år 1949 av reglementet för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare (SPA-reglementet). Jag förordar sålunda, att riksdagens bemyndigande utverkas att utfärda avlöningsreglemente i huvudsaklig överensstämmelse med av mig framlagda förslag samt att utfärda för löneregleringen erforderliga övergångsbestämmelser.

2. Anställningsform och löneställning för rektorer.

Gällande bestämmelser. Lärarlönesakkunnigas tidigare förslag m. m.

Rektorerna vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter äro enligt gällande bestämmelser innehavare av särskilda rektorstjänster. Dessa äro emellertid icke såsom vid de allmänna läroverken förordnandetjänster. Rektorerna vid de båda förstnämnda slagen av läroanstalter anställas nämligen i regel tills vidare med ömsesidig rätt till uppsägning. Vid folkhögskolorna gäller dessutom, att rektor efter tre på varandra följande års oförvitlig tjänstgöring i samma eller motsvarande befattning vid folkhögskola icke må skiljas från sin befattning, så länge den kurs eller avdelning uppehålles, för vilken han är anställd vid skolan, där han ej befinnes försumlig i tjänsten. I sistnämnda fall skall beslut om entledigande för att bli gällande stadfästas av skolöverstyrelsen. Vid lantbruksundervisningsanstalt gäller, att uppsägning av ordinarie rektor skall, innan beslutet må gå i verkställighet, underställas lantbruksstyrelsen för godkännande.

Lärarlönesakkunniga framhöllo i sitt betänkande med förslag till löneroglering för lärarpersonalen vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter, att en anställningsform för rektorerna enligt det statliga systemet icke lämpligen kunde ifrågakomma vid nämnda läroanstalter. De sakkunniga ansågo sig därför icke böra föreslå annan ändring beträffande anställningsformen för ifrågavarande rektorstjänster än att de för folkhögskolorna gällande bestämmelserna bleve tillämpliga även vid lantbruksundervisningsanstalterna. Enligt de sakkunnigas förslag borde rektorstjänsterna hänföras till lönegrad Ca 31.

I yttrande över nyssnämnda betänkande uttalade skolöverstyrelsen den uppfattningen, att det borde övervägas, om icke rektorerna vid folkhögskolor liksom vid realskolor borde förordnas för högst sex år i taget. Skolstyrelserna borde dock icke äga vägra meddela förnyat förordnande annat än efter medgivande av skolöverstyrelsen. Rektor skulle i så fall, då tiden för förordnandet utgått och nytt förordnande ej meddelats, äga övergå å tjänst över stat i lönegrad Ca 26, d. v. s. den av lärarlönesakkunniga föreslagna lönegraden för ordinarie ämneslärare vid folkhögskola. Han skulle därefter vara skyldig att tjänstgöra vid någon statlig eller statsunderstödd skola, till vilken han hänvisades av skolöverstyrelsen. Självfallet skulle han även kunna inneha ämneslärartjänst vid den skola, där han tidigare varit anställd som rektor. Nämnda skola skulle vara skyldig att svara för tio pro-

cent av kostnaderna för hans avlöning, intill dess att lämplig tjänst kunde beredas honom.

I anslutning till nämnda uttalande av skolöverstyrelsen uppdrog Kungl. Maj:t åt 1941 års lärarlönesakkunniga att till förnyad prövning upptaga frågan om anställnings- och avlöningsförhållandena för rektorerna vid såväl folkhögskolor som lantbruksundervisningsanstalter. I princippropositionen (1950: 235) föreslogs, att resultatet av sagda utredningsuppdrag skulle avvaktas, innan beslut meddelades om anställningsformen för rektorerna vid ifrågavarande båda skolformer.

Riksdagen beslutade emellertid bifalla en vid propositionens behandling i statsutskottet avgiven reservation, innebärande, bland annat, att rektor vid folkhögskola skall placeras i lönegraden Ca 31. I fråga om lantbruksundervisningsanstalterna biföll riksdagen däremot propositionen, vilket innebär att frågan om anställningsformen och löneställningen för dessa anstalters rektorer lämnades öppen i avvaktan på slutförandet av den anbefallda utredningen.

I en den 29 december 1950 avgiven promemoria ha lärarlönesakkunniga redovisat resultatet av sin förnyade prövning av berörda frågor angående rektorerna vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter. De sakkunniga ha framhållit, att frågan om anställningsformen för rektor vid folkhögskola genom riksdagens beslut kommit i ett annat läge än det som förelåg vid den tidpunkt, då lärarlönesakkunniga erhöles förenämnda utredningsuppdrag. Riksdagens nyssnämnda beslut syntes nämligen utesluta möjligheten av att ifrågavarande rektorstjänster konstruerades såsom förordnandetjänster. De sakkunniga ha emellertid detta oaktat ansett sig böra fullfölja det å dem givna uppdraget, särskilt som frågan om anställningsformen även berört rektorstjänsterna vid lantbruksundervisningsanstalterna, beträffande vilka tjänster 1950 års riksdag, såsom nyss nämnts, icke fattat något beslut.

Frågan om anställningsformen.

I fråga om anställningsformen för berörda rektorer ha de sakkunniga i sin promemoria anfört i huvudsak följande beträffande rektorerna vid *folkhögskolorna*.

Frågan, huruvida förutsättningar kunna skapas för att rektorstjänst vid folkhögskolorna skall kunna konstrueras på samma sätt som vid allmänt läroverk, torde icke utan vidare kunna besvaras nekande. Ur organisatorisk synpunkt torde nämligen större svårigheter icke möta för genomförande av en sådan anordning. I och med inrättande av förordnandetjänster för rektorerna måste emellertid förflyttningsskyldighet inträda för den lärare, som tillsatts å rektorns lärartjänst, eller, i vissa fall, för rektor själv, och detta skulle medföra avsevärda olägenheter i olika hänseenden. Folkhögskolorna intaga såväl i fråga om organisation som beträffande undervisningsarbetets bedrivande en särställning. En tvångsförflyttning av en förutvarande rektor eller lärare vid folkhögskola till exempelvis allmänt läroverk eller högre

kommunal skola skulle därför otvivelaktigt medföra betydande svårigheter av pedagogisk art. Man måste härvid taga i beaktande, att för anställning som ämneslärare vid allmänna läroverk och högre kommunala skolor gälla andra behörighetsvillkor än för ämneslärare vid folkhögskolor. På grund härav sakna icke så få folkhögskollärare för ämneslärarbefattning vid nyssnämnda skolor föreskriven kompetens. Vidare bör beaktas att förflyttningen i många fall komme att avse lärare, som haft en mångårig tjänstgöring vid folkhögskola och som under denna tjänstgöring blivit helt inställd på de undervisningsmetoder och arbetsformer, vilka tillämpas i folkhögskolan.

Därest förflyttningsskyldigheten begränsades till att gälla förflyttning endast till folkhögskolor, skulle sannolikt de berörda svårigheterna i någon mån minska. Antalet folkhögskolor, till vilka förflyttning kunde ifrågakomma, är dock jämförelsevis ringa. Det är även en annan omständighet, som här bör uppmärksammas, nämligen den att många folkhögskolor äro s. k. rörelseskolor. Dessa skolor, som upprättats och understödjas av religiösa sammanslutningar eller av folkrörelser av olika slag, äro präglade av en viss rörelses folkbildningsintresse. En tvångsförflyttning av lärare till sådana skolor skulle med all sannolikhet möta ett alldeles särskilt starkt motstånd, vilket får anses vara förklarligt.

Det torde icke heller kunna anses som en lycklig lösning, att en förutvarande rektor kvarstår i tjänst som ämneslärare vid den skola, där han kanske under en längre tid innehaft anställning som rektor. I dylika fall skulle säkerligen konflikter av det ena eller andra slaget icke kunna undvikas.

Då enligt de sakkunnigas bestämda mening organisatoriska, pedagogiska och även principiella skäl tala mot inrättande av förordnandetjänster och därmed införande av förflyttningsskyldighet för rektorer och lärare vid folkhögskolor, kunna de sakkunniga icke förorda att så sker.

Vad sålunda anförts rörande rektorstjänsterna vid folkhögskolor anse de sakkunniga i allt väsentligt gälla även motsvarande tjänster vid *lantbruksundervisningsanstalterna*.

De sakkunniga anföra i detta hänseende följande.

Lantbruksundervisningsanstalterna intaga en än mera utpräglad särställning inom undervisningsväsendet än folkhögskolorna. Undervisningen vid lantbruksundervisningsanstalterna är i hög grad yrkesbetonad, och flertalet lärare ha förvärvat för undervisning i denna skolform erforderlig specialutbildning. Dessa förhållanden utgöra enligt de sakkunnigas mening tungt vägande skäl mot inrättande av förordnandetjänster för rektorerna, då en dylik anordning skulle nödvändiggöra införande av förflyttningsskyldighet för ifrågavarande befattningshavare. Härtill kommer att lantbruksundervisningsanstalterna äro underställda lantbruksstyrelsen, medan däremot övriga här berörda skolor stå under skolöverstyrelsens inseeende, vilket skulle försvåra handläggningen av ärendena om tvångsförflyttning.

En begränsning av förflyttningsskyldigheten till att avse förflyttning endast till lantbruksundervisningsanstalter vore givetvis tänkbar. Eventuellt kunde skyldigheten utvidgas till att omfatta även vissa tjänster hos hushållningssällskap och lanbruksnämnder samt liknande institutioner. Då de sakkunniga emellertid icke kunna förorda införande av bestämmelser om allmän förflyttningsskyldighet, vilket enligt de sakkunnigas mening får anses utgöra en förutsättning för att rektorsbefattningarna vid lantbruksundervisningsanstalterna skola inrättas som förordnandetjänster, anse sig de sakkunniga icke kunna tillstyrka en sådan anställningsform för ifrågavarande

rektorer. Även lanthushållslärarinnornas utbildning och tjänstgöring avvika från utbildningen och tjänstgöringen för lärarinnor i hushållsgöromål vid flertalet skolformer, varför en förflyttning av förstnämnda lärarinnor skulle vara förenad med vissa olägenheter.

Lönefrågan.

Lärlönesakkunniga föreslogo i sitt betänkande lönegraden Ca 31 för rektorer vid folkhögskolor, lantbruksskolor och lantmannaskolor samt lönegraden Ca 26 för rektorer vid lanthushållsskolor. De sakkunniga förordade sålunda en enhetlig lönegradsplacering av rektorerna vid respektive skolformer, dock med viss reducering av lönen beträffande befattningar, vilka icke ansågos vara förenade med full tjänstgöring. Lönerna borde vara såväl minimi- som maximilöner och skolorna skulle alltså icke äga rätt att utge vare sig lägre lön eller särskilda löneförhöjningar utöver lönen för i tjänsten ingående arbetsuppgifter. Skötseln av skoljordbruken vid ett stort antal lantbruksundervisningsanstalter krävde emellertid enligt de sakkunnigas mening ett så omfattande arbete särskilt av rektorerna och i en del fall även av ämneslärarna, att detta arbete i dess helhet icke rimligen borde inräknas i tjänsten. I sådana fall borde därför skolorna vara oförhindrade att, liksom hittills, utgiva särskilt arvode för skötseln av och ansvaret för skoljordbruket. Arvodets storlek borde bestämmas efter prövning i varje särskilt fall.

I yttrandena över lärlönesakkunnigas lönerегleringsförslag, i vad det samma avser rektorernas löneställning, framkommo vissa ändringsförslag.

Beträffande *folkhögskolerektorernas* lönegradsplacering förklarade sig statskontoret i avvaktan på resultatet av pågående utredning angående rektorernas ställning vid högre kommunala m. fl. skolor icke kunna förorda högre löneställning för rektor vid folkhögskola än en lönegrad över den lägsta för rektor vid kommunal mellanskola eller således Ca 30. Med hänsyn till skolornas väsentligt olika storlek framhöll statskontoret vidare, att en differentiering av rektorsbefattningarna borde ske, så att de mindre skolornas rektorer placerades i 28 lönegraden.

Statens lönenämnd uttalade, att nämnden i betraktande av folkhögskolornas mycket varierande storlek funnit en differentiering av rektorernas lönegradsplacering framstå som en naturlig åtgärd. Då emellertid vissa praktiska svårigheter sannolikt skulle vara förenade därmed, ansåg sig lönenämnden böra förorda en enhetlig löneställning. Lönenämndens majoritet ville därvid icke motsätta sig rektorernas placering i lönegraden Ca 31, medan ordföranden och två ledamöter ansågo, att rektor icke borde hänföras till högre lönegrad än Ca 30.

Svenska landstingsförbundet fann de sakkunnigas förslag angående avlöningsförhållandena för folkhögskolornas lärare i det stora hela tillfredsställande.

Med hänsyn till riksdagens beslut angående lönegradsplacering för folkhögskolerektorerna ha de sakkunniga i promemorian förklarat sig icke ha anledning att ytterligare uppehålla sig vid frågan om dessa rektors löneställning.

Vad angår rektorerna vid *lanthushållsskolorna* tillstyrkte flertalet remissinstanser i yttranden över betänkandet lönegraden Ca 26. *Lantbruksstyrelsen* och *Hushållningssällskapens förbund* förordade en placering i lönegraden Ca 27. *Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund* ansåg skäligt, att ifrågavarande rektorer placerades i lönegraden Ca 28. Vad som anförts i sistnämnda yttranden har icke föranlett de sakkunniga att frångå sitt i betänkandet avgivna förslag om placering av rektorerna vid lanthushållsskolorna i lönegraden Ca 26.

Vad slutligen angår lärarlönesakkunnigas förslag angående löneställningen för rektorerna vid *lantbruks- och lantmannaskolorna* framkommo i yttrandena över betänkandet flera ändringsförslag avseende dels lönegradsplaceringen samt differentiering av rektorsbefattningarna, dels ock ersättning för skötsel av skoljordbruken.

Statskontoret föreslog, att rektorerna vid lantbruksskolorna, vilka skolor äro förenade med skoljordbruk av mycket stor omfattning, skulle placeras i lönegraden Ca 30, medan rektorerna vid lantmannaskolorna skulle hänföras till lönegraden Ca 28 utom rektorerna vid tre angivna lantmannaskolor, vilka enligt statskontorets mening på grund av storleken av skoljordbruket och elevantalet kunde anses vara så likställda med lantbruksskolorna, att rektorerna icke skäligen borde sättas i lägre lönegrad än vid sistnämnda skolor. Statskontoret förklarade sig icke kunna biträda förslaget, att rektor eller ämneslärare för skötsel av skoljordbruk skulle beredas särskild ersättning vid sidan av avlöningsförmånerna enligt avlöningsreglementet. Med hänsyn till nu utgående ersättningar borde särskilda övergångsbestämmelser meddelas i fall av löneminskning.

Statens lönenämnd ansåg, att högre lönegrad än Ca 30 icke borde komma i fråga. Lönenämnden uttalade vidare, att arbetet med skoljordbruket borde i sin helhet tillhöra rektorstjänsten och följaktligen icke ersättas särskilt vid sidan av lönen. Med hänsyn härtill och till förekommande variationer beträffande skoljordbrukens storlek vore enligt lönenämndens mening en differentiering av rektorernas löneställning påkallad, så att rektorstjänsterna vid lantbruks- och lantmannaskolorna bleve fördelade på lönegraderna Ca 30 och Ca 28. Samtliga rektorstjänster vid lantbruksskolor borde hänföras till 30 lönegraden. En ledamot av lönenämnden tillstyrkte lärarlönesakkunnigas förslag.

Lantbruksstyrelsen, som tillstyrkte en placering av rektorer vid lantbruks- och lantmannaskolor i lönegrad Ca 31, uttalade den meningen, att handhavandet av skötseln av skoljordbruk i princip borde ingå i vederbörande rektors tjänstäligganden. Skoljordbruken vid lantbruksskolor och större lantmannaskolor kunde dock vara av den storleken och driften av sådan omfattning, att detta enligt styrelsens mening motiverade att för skötseln och ansvaret för sagda arbete särskilt förvaltararvode utginge. Lantbruksstyrelsen föreslog därför, att det skulle få ankomma på styrelsen att, efter förslag av vederbörande skolstyrelse, fastställa ifrågavarande förvaltararvode.

Svenska landstingsförbundet framhöll, att de till vissa rektorer utgående förvaltararvodena borde avvecklas.

Hushållningssällskapens förbund förklarade sig icke ha något att erinra mot den föreslagna löneställningen för rektorer vid lantbruks- och lantmannaskolor men ifrågasatte, om icke anledning kunde anses föreligga för en differentiering av rektorernas löneställning.

Beträffande sina förnyade överväganden rörande nu ifrågavarande rektorers löneförhållanden ha de sakkunniga, som i huvudsak icke funnit anledning att frångå sina i betänkandet framlagda förslag, anført bl. a. följande.

Som motivering för sitt tidigare förslag om placering av rektorerna vid lantbruks- och lantmannaskolorna i lönegrad Ca 31 ha de sakkunniga åberopat, dels att folkhögskolans rektorer föreslagits skola hänföras till nämnda lönegrad, dels ock att hushållningssällskapens sekreterare tillhöra samma lönegrad. I fråga om likställigheten i lönehänseende mellan rektorerna vid folkhögskolor och lantbruksskolor synes statskontoret i princip vara ense med de sakkunniga. Statskontoret föreslår nämligen för båda dessa kategorier befattningshavare lönegraden Ca 30. Detta torde få anses innebära att, därest folkhögskolans rektorer placeras i lönegrad Ca 31, enligt statskontorets mening även rektorerna vid lantbruksskolorna böra erhålla samma lönegrad. Nämnda placering har numera genom riksdagens beslut blivit fastställd, och konsekvensen av detta beslut borde då vara, att i varje fall lantbruksskolerektorerna böra tillhöra lönegrad Ca 31.

Majoriteten i statens lönenämnd har förordat en enhetlig löneställning för folkhögskolans rektorer och har icke velat motsätta sig deras placering i lönegrad Ca 31. Däremot anser nämnden, att högre lönegrad än Ca 30 icke bör komma i fråga beträffande rektorerna vid lantbruks- och lantmannaskolorna. Som motivering för detta sitt förslag anför lönenämnden endast, att nämnden icke funnit den av de sakkunniga gjorda jämförelsen i lönehänseende mellan rektorerna vid sistnämnda skolor och hushållningssällskapens sekreterare övertygande. Däremot har nämnden icke direkt anført några skäl mot den av de sakkunniga förordade likställigheten i lönehänseende med folkhögskolans rektorer. Det är dock denna likställighet, som de sakkunniga tillmätt avgörande betydelse vid bedömandet av frågan om löneställningen för nu ifrågavarande rektorer. Enligt de sakkunnigas mening synes det ej rimligt, att dessa rektorer, vilka, för att vara behöriga till rektorstjänst, skola ha avlagt agronomexamen och vilkas tjänstgöringsskyldighet avser hela året utom tid, varunder de äga rätt till semester skola placeras en lönegrad lägre än folkhögskolans rektorer. Detta skulle innebära en undervärdering av lantbruksundervisningens betydelse.

Vad som framkommit i yttrandena har icke givit de sakkunniga anledning att frångå sitt ursprungliga förslag om placering av rektorerna vid lantbruks- och lantmannaskolorna i lönegraden Ca 31.

De sakkunniga framhålla i promemorian, att frågan om differentiering av nu ifrågavarande rektorers löneställning berörts i flera yttranden. Detta spörsmål har ställts i samband med en annan fråga, nämligen frågan om särskild ersättning åt befattningshavare, som ha att svara för skötseln av skoljordbruken. Härom anføra de sakkunniga följande.

Såväl statskontoret som lönenämnden, vilka motsatt sig, att dylik ersättning skulle få utgå, ha ansett, att skoljordbrukens varierande storlek bör påverka lönegradsplaceringen och funnit nämnda omständighet utgöra ett bärande skäl för en differentiering av rektorernas löneställning.

Det är riktigt, att det förekommer betydande variationer beträffande skoljordbrukens storlek. Detta förhållande har också tagit sig uttryck däri, att storleken av de hittills utgående förvaltararvodena växlar avsevärt, vilket framgår av de uppgifter, som därom lämnats av de sakkunniga. Sålunda utgingo läsåret 1946/47 särskilda förvaltararvodena vid sex lantbrukskolor med lägst 4 000 och högst 6 500 kronor. Vid lantmannaskolorna föredde ifrågavarande arvoden än större växlingar. En rektor hade 10 000 kronor i förvaltararvode, en 3 000 kronor, en 2 400 kronor, femton rektorer hade 1 000—2 000 kronor och sex rektorer mindre än 1 000 kronor.

Arvodessbeloppens storlek torde få anses giva en antydning om att de arbetsuppgifter, som äro förenade med skötseln av de större skoljordbruken, ha en sådan omfattning, att det enligt skolstyrelsernas uppfattning icke rimligen kan ifrågakomma, att desamma skola ingå i rektors tjänsteåligganden och fullgöras utan särskild ersättning. Självfallet böra i rektors och ämneslärares åligganden ingå den befattning med skoljordbruket, som kan anses äga samband med undervisningen. Det synes dock kunna göras gällande, att skötseln och den ekonomiska förvaltningen av de större skoljordbruken äro arbetsuppgifter av sådan art, att desamma i väsentliga avseenden skilja sig från rektorernas och ämneslärares egentliga åligganden. Av praktiska skäl är det emellertid nödvändigt att nämnda befattningshavare skola vara skyldiga att åtaga sig desamma, därest skolstyrelsen så förordnar. Då det ifrågasättes, att dessa förvaltningsuppgifter skola ingå i rektors tjänsteåligganden, må jämväl framhållas att det i en del fall torde vara lämpligt att i stället åt någon av skolans ämneslärare överlåta handhavandet av skoljordbrukets skötsel, en anordning som i enlighet med hittills gällande — och även nu föreslagna — stadgebestämmelser också vunnit tillämpning. För många skolor torde förvaltningen av skoljordbruken vara av sådan ekonomisk betydelse, att vederbörande skolstyrelse bör äga möjlighet att utse den för ifrågavarande uppdrag mest lämplige befattningshavaren och att särskild ersättning härför skall kunna utgå.

I fråga om de mindre skoljordbruken ställer sig frågan om särskild ersättning för skötseln av desamma annorlunda. Dessa skoljordbruk äro mera uteslutande avsedda att utnyttjas för demonstrationer och övningar samt utbildning av eleverna i praktiska lantbruksarbeten. Uppdraget att svara för skötseln och den ekonomiska förvaltningen av dessa skoljordbruk torde icke vara alltför betungande för vederbörande befattningshavare. Särskild ersättning för detta arbete synes därför icke böra ifrågasättas.

I ett avseende förorda de sakkunniga en mindre jämkning av sitt tidigare förslag. De sakkunniga föreslå sålunda, i anslutning till vad lantbruksstyrelsen anfört i sitt yttrande över betänkandet, att det skall ankomma på lantbruksstyrelsen i stället för vederbörande skolstyrelse att pröva huruvida och till vilket belopp särskilt förvaltararvode må utgå för skötsel av större skoljordbruk.

Yttrandena över lärarlönesakkunnigas nya förslag.

Över lärarlönesakkunnigas promemoria angående anställningsform och löneställning för rektorerna vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter ha yttranden avgivits av statskontoret, statens lönenämnd, skol-

överstyrelsen, lantbruksstyrelsen, Svenska landstingsförbundet och Hus-hållningssällskapens förbund.

I frågan om *anställningsformen* för rektorerna har icke av någon av remissinstanserna föreslagits att förordnandeanställningsformen skulle komma till användning.

Skolöverstyrelsen har hänvisat till riksdagens beslut i fråga om folkhögskolerektorerna och till 1948 års pensionsålderskommittés förslag angående åtgärder, syftande till ökade möjligheter till förtidspensionering, samt förklarat sig kunna godtaga frågans lösning för angivna rektorer.

Statens lönenämnd har förklarat sig anse, att det skulle vara principiellt mest tillfredsställande, om rektorerna vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter tillsattes medelst förordnanden för viss tid. Med hänsyn till riksdagens beslut, att folkhögskolans rektorer skola tillhöra lönegraden Ca 31, och till de skäl, som de sakkunniga i övrigt anfört, syntes dock förordnandeformen praktiskt sett icke vara ett alternativ att räkna med.

Vad beträffar *lönegradsplaceringen* av rektorstjänsterna ha i de avgivna yttrandena icke framställts erinringar mot förslaget att i enlighet med principbeslutet placera folkhögskolerektorerna i lönegraden Ca 31.

I fråga om lönegradsplaceringen för rektorerna vid lantbruks- och lantmannaskolorna ha däremot skilda uppfattningar kommit till uttryck.

Statskontoret, som likställt rektorer vid lantbruksskolor med rektorer vid folkhögskolor, har numera icke velat motsätta sig att lantbruksskolornas rektorer inplaceras i lönegraden Ca 31. Till denna lönegrad borde även hänföras rektorerna vid de tre största lantmannaskolorna, under det att övriga rektorstjänster vid lantmannaskolorna enligt ämbetsverkets mening borde inplaceras i 28 lönegraden.

Statens lönenämnd har vidhållit sin tidigare uppfattning att rektorstjänsternas lönegradsplacering borde påverkas av skoljordbrukens storlek och har föreslagit, att rektorstjänsterna skola fördelas på lönegraderna Ca 31 och Ca 29. Lönenämnden har till motivering härför anfört i huvudsak följande.

I anslutning till den ståndpunkt, som vid lönenämndens behandling i januari 1950 av förevarande lönespörsmål intogs av fyra ledamöter, anser lönenämnden, att rektorerna vid lantbruks- och lantmannaskolor — eller, vid differentiering av löneställningen, de bland dessa rektorer, som tillerkännas den högre löneställningen — böra givas samma löneställning som folkhögskolornas rektorer. Lönenämnden förordade i sitt tidigare utlåtande differentiering av lantbruks- och lantmannaskolerektorernas lönegradsplacering med hänsyn till skoljordbrukens varierande omfattning; därvid utgick lönenämnden från att rektors arbete med skoljordbruket borde i sin helhet tillhöra tjänsten och följaktligen icke borde kunna ersättas särskilt vid sidan av lönen. Lärarlönesakkunniga framhålla nu, att även annan lärare än rektor bör kunna utses att handha skötseln av ett skoljordbruk samt att detta förhållande synes utgöra ett tungt vägande skäl mot en generell före-

skrift, att uppdraget under alla förhållanden skall ingå i rektors tjänsteåligganden och att rektorslönen fastställas att inkludera ersättning därför.

Enligt lönenämndens mening skulle både rektorer och lärare kunna åläggas skyldighet att svara för skoljordbruken utan särskild ersättning, om de därmed förenade göromålen tillåtes påverka omfattningen av vederbörandes undervisningsskyldighet. Det förefaller emellertid som om frågor om nedläggning i undervisningsskyldigheten i verkligheten skulle uppkomma endast vid en del av skolorna. Lönenämnden har nämligen under hand inhämtat, att lantbruksstyrelsen numera undersökt möjligheterna att bereda lärarpersonalen vid lantbruks- och lantmannaskolor fyllnadstjänstgöring på andra håll. Det lär därvid ha framgått, att svårigheter i vissa fall kunna väntas möta att åstadkomma full tjänstgöring för lärarpersonalen.

Lönenämnden anser alltså, att skötseln av ett skoljordbruk skall ingå i rektors — eller lärares — tjänsteåligganden. Lönenämnden vidhåller också sin uppfattning, att rektorstjänsternas lönegradsplacering bör påverkas av skoljordbrukens storlek, och föreslår med hänsyn till riksdagens beslut om folkhögskolerektorernas placering samt under hänvisning till vad i det föregående anförts, att tjänsterna fördelas på lönegraderna Ca 31 och Ca 29.

En ledamot av lönenämnden har uttalat, att enligt hans mening rektorerna vid lantbruks- och lantmannaskolor borde utan differentiering hänföras till lönegraden Ca 31. En annan ledamot av nämnden har förklarat sig anse, att skötsel av skoljordbruk icke under alla omständigheter skulle åläggas rektor — eller lärare — i tjänsten. Då såväl skolorna som skoljordbruken vore av högst varierande storlek borde, i enlighet med vad de sakkunniga förordat, lantbruksstyrelsen efter förslag av vederbörande skolstyrelse få fastställa lämpligt förvaltararvode.

Lantbruksstyrelsen har i sitt nu avgivna yttrande, liksom i sitt yttrande över betänkandet, anslutit sig till de sakkunnigas förslag angående inplacering av samtliga rektorer vid nyssnämnda skolor i lönegraden Ca 31. I anslutning till vad som beslutats i fråga om folkhögskolerektorerna har lantbruksstyrelsen förordat, att vid lantmannaskola anställd rektor med mindre än full tjänstgöring skall erhålla 90 procent av lönen i vederbörlig löneklass.

Hushållningssällskapens förbund har uttalat, att vad de sakkunniga i sin promemoria anfört icke givit förbundet anledning frångå sina i yttrande över betänkandet anförda synpunkter. I sistnämnda yttrande förklarade sig förbundet i princip icke ha något att erinra mot den av de sakkunniga föreslagna löneställningen för ifrågasvarande rektorer. Styrelsen ifrågasatte dock för rektor vid skola, där verksamheten icke pågick hela året, en lägre löneställning än den av de sakkunniga föreslagna.

Svenska landstingsförbundet, som förklarat sig icke vilja motsätta sig en lösning enligt lärarlönesakkunnigas förslag, har anfört följande.

I sitt tidigare yttrande beträffande rektorstjänsterna vid lantmannaskolorna uttalade sig styrelsen för att de särskilda förvaltararvodena, som nu utgå till vissa rektorer för ledningen av skoljordbruken, avvecklas. Detta skulle kunna ske t. ex. därigenom, att lönerna för rektorstjänsterna graderas med hänsyn till skoljordbrukens storlek. Emellertid finner styrelsen skäl tala för att man — såsom skett i fråga om folkhögskolelärarna — går in för en enhetlig lönesättning. Man kan även tänka sig, att den som förestår skoljordbruket — vare sig det är fråga om en rektor eller lärare — erhåller

sådan minskning av sin undervisningsskyldighet, att arbetsbördan blir av normal omfattning. Lärarlönesakkunniga ha emellertid vid sitt förnyade övertvägande av frågan ansett, att man svårigen kan komma ifrån ett särskilt arvode i de fall skoljordbruken äro av mera avsevärd omfattning, och enligt förslaget skulle det tillkomma lantbruksstyrelsen att bestämma vid vilka skolor och med vilka belopp dylika arvoden skulle utgå.

Lärarlönesakkunnigas förslag erbjuder själfallet en framkomlig väg och styrelsen vill icke motsätta sig en lösning efter denna linje. Emellertid bör i sådant fall bestämmanderätten härutinnan ankomma icke på lantbruksstyrelsen utan på Kungl. Maj:t. Endast härigenom torde nämligen en med hänsyn till andra undervisningsformer m. m. lämplig och rättvis avvägning av dessa arvoden kunna komma till stånd.

I fråga om rektorerna vid lantbruksskolorna har *lantbruksstyrelsen*, som tidigare förordat lönegraden Ca 27, numera anslutit sig till de sakkunnigas förslag om att dessa rektorer skola hänföras till lönegraden Ca 26.

Departementschefen. Lärarlönesakkunniga föreslog i sitt betänkande, att rektorerna vid folkhögskolorna och vid lantbruks- och lantmannaskolorna skulle placeras i lönegraden Ca 31 samt rektorerna vid lantbruksskolorna i lönegraden Ca 26. I fråga om anställningsformen ifrågasattes i stort sett ingen förändring i gällande bestämmelser, enligt vilka rektorerna i regel antagas för anställning tills vidare med viss uppsägningstid. Den vid folkhögskolorna gällande bestämmelsen att rektor efter oförvitlig tjänstgöring under tre år i följd erhåller mera fast anställning föreslogs utsträckt till de övriga skolorna.

Vid remissbehandlingen ifrågasattes emellertid av skolöverstyrelsen, huruvida icke den för bl. a. rektorerna vid de statliga läroverken använda anställningsformen — förordnande på viss tid — skulle kunna tillämpas för folkhögskolorektorerna. Med hänsyn härtill och till den omständigheten, att utredning genom lärarlönesakkunnigas försorg pågick rörande frågan om konstruktionen av rektorsbefattningarna vid högre kommunala m. fl. skolor ansågs spörsmålet om anställnings- och avlöningsförhållandena för rektorerna vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna böra upptagas till förnyad prövning av de sakkunniga i samband med nämnda utredning. Av angivna skäl föreslog jag i princippropositionen, att i avbidan på resultatet av utredningen beslut icke skulle meddelas angående anställnings- och avlöningsförhållandena för berörda rektorer. Riksdagen fattade dock beslut i enlighet med lärarlönesakkunnigas i betänkandet framlagda förslag i fråga om lönegrad — Ca 31 — och anställningsform för folkhögskolorektorerna.

Lärarlönesakkunniga ha numera i en promemoria redovisat resultatet av den anbefallda omprövningen av rektorsfrågan. De sakkunniga ha härvid förklarat sig icke ha funnit anledning frångå sina i betänkandet framlagda förslag.

I remissyttrandena ha löne- och anställningsfrågorna för folkhögskolorektorerna icke upptagits till närmare diskussion.

I fråga om lönegradsplaceringen för rektorerna vid lantbruksskolorna och lantmannaskolorna ha de myndigheter och sammanslutningar, som yttrat sig över promemorian, i princip fasthållit vid vad de i yttrandena över betänkandet anfört. Svenska landstingsförbundet har dock numera icke velat motsätta sig en enhetlig lönesättning. Statskontoret och majoriteten av statens lönenämnd, som tidigare föreslagit, att rektorstjänsterna skulle fördelas på lönegraderna Ca 30 och Ca 28, ha med hänsyn till föreliggande beslut rörande folkhögskolerektorerna numera förordat en inplacering i lönegraderna Ca 31 och Ca 28 respektive Ca 31 och Ca 29. Härvid har förutsatts, att förekommande arbetsuppgifter inom skoljordbruken skulle ingå i tjänsteåliggandena.

I fråga om rektorerna vid lantbruksskolorna ha i de nu angivna yttrandena icke framkommit några nya synpunkter eller yrkanden med undantag av att även lantbruksstyrelsen numera biträder sakkunnigförslaget om placering i lönegraden Ca 26.

För egen del vill jag, med hänsyn till numera föreliggande utredning, i det väsentliga ansluta mig till de sakkunnigas förslag rörande anställningsformen för rektorerna vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna.

Vad angår lönegradsplaceringsfrågorna vill jag till en början framhålla, att jag icke anser mig böra ifrågasätta ändring i det beslut, som fattats beträffande folkhögskolerektorerna.

I fråga om rektorerna vid lantbruksskolorna och lantmannaskolorna tala onekligen starka skäl för en lönegradsdifferentiering. På grund av bl. a. beslutet angående folkhögskolerektorerna anser jag mig dock icke böra motsätta mig yrkandena om en enhetlig inplacering. I enlighet härmed förordar jag, att rektorerna vid lantbruksskolorna och lantmannaskolorna hänföras till lönegraden Ca 31. Jag förutsätter härvid, att arbetsuppgifterna i samband med skoljordbruken i princip skola tillhöra tjänsteåliggandena. Vid lantbruksskolorna och i särskilda fall jämväl vid större lantmannaskolor bör dock arvode för förvaltning av skoljordbruk kunna ifrågakomma. I likhet med Svenska landstingsförbundet anser jag, att frågor angående dylika arvoden böra underställas Kungl. Maj:t.

I fråga om rektor som på grund av skolans organisation har mindre än full tjänstgöring vill jag i anslutning till vad lantbruksstyrelsen anfört förorda, att avdrag göres å lönen. Lantbruksstyrelsens förslag att sådant avdrag skall liksom vid folkhögskolorna utgöra 10 procent kan jag dock icke helt biträda. Jag vill i detta sammanhang erinra om de nuvarande löneförhållandena för rektorer vid folkhögskolor och lantmannaskolor. Vid folkhögskolorna förekomma särskilda lönebelopp för å ena sidan rektor vid skola med endast vinterkurs och å andra sidan rektor vid skola med både vinter- och sommarkurs. Vid lantmannaskolorna utgå särskilda lönebelopp allteftersom rektor är anställd vid skola med 125-dagarskurs, 150-dagarskurs eller helårsundervisning. Med hänsyn till nuvarande lönerelationer och med

beaktande av kursernas längd vid de olika skolorna vill jag förorda, att rektor vid skola med 125-dagarskurs erhåller 85 procent och rektor vid skola med 150-dagarskurs 90 procent av full lön i vederbörlig löneklass. I analogi med vad som föreslagits beträffande folkhögskolerektorerna bör lantbruksstyrelsen äga medgiva, att lön till ifrågavarande rektorer vid lantmannaskolor må utgå efter högre procenttal — 90 eller 100 — än som skulle följa av angivna regel, därest så finnes påkallat med hänsyn till omfattningen av regelbundet förekommande statsunderstödd kursverksamhet.

I fråga om rektor vid lantbruksskola förordar jag i likhet med flertalet av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna en inplacering i lönegraden Ca 26. Rektor vid lantbruksskola med enbart halvårskurs bör komma i åtnjutande av 85 procent av full lön. Lantbruksstyrelsen bör även i fråga om sistnämnda rektorer äga medgiva jämkning.

C. Fyllnadstjänstgöring för vissa befattningshavare vid lantmannaskolor och lantbruksskolor.

I flera av de över sakkunnigbetänkandet avgivna yttrandena uttalades tveksamhet i fråga om det av de sakkunniga föreslagna systemet med fyllnadstjänstgöring för vissa befattningshavare vid lantmannaskolor och lantbruksskolor. Ehuru dessa yttranden utförligt refererades i princippropositionen, torde det vara lämpligt att här återgiva några huvudpunkter i de sålunda gjorda invändningarna mot de sakkunnigas förslag.

Statens lönenämnd förklarade sig hysa stark tvekan rörande löneregleringens organisatoriska underlag.

Styrelsen för svenska landstingsförbundet ansåg det vara ovisst, huruvida och i vilken omfattning fyllnadstjänstgöring verkligen kunde komma till stånd.

Styrelsen för hushållningssällskapens förbund ifrågasatte lämpligheten av att föreskriva skyldighet för befattningshavare att åtaga sig fyllnadstjänstgöring och förklarade, att många skäl talade för att frågan om fyllnadstjänstgöring allt fortfarande borde lösas genom överenskommelser från fall till fall.

Lantbruksstyrelsen framställde icke någon principiell erinran mot sakkunnigförslaget i förevarande hänseende samt framhöll, att behovet av fyllnadstjänstgöring komme att bli väsentligt mindre än de sakkunniga beräknat i samma mån som skolorna bleve utbyggda och i större utsträckning försedda med egna skoljordbruk och såväl längre som kortare kurser kunde anordnas under både vinter- och sommarhalvåren.

I anledning av vad som framkommit under remissbehandlingen föreslogs i princippropositionen (1950:235) att frågan om fyllnadstjänstgöringen skulle ytterligare undersökas innan detaljförslagen angående löneregleringen förelades riksdagen. Löneställningen för befattningshavarna vid ifrågavarande skolor bestämdes med utgångspunkt från att helårstjänstgöring skulle kunna erbjudas i erforderlig omfattning och det förutsattes att om så ej

bleve fallet särskilda föreskrifter angående reduktion av lön vid mindre än full tjänstgöring för år finge meddelas. Riksdagen anslöt sig till vad sålunda föreslagits.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt *lantbruksstyrelsen* att med beaktande av vad som förekommit i frågan verkställa undersökning rörande möjligheterna att genomföra de sakkunnigas förslag rörande fyllnadstjänstgöring för befattningshavare vid lantmannaskolor och lantbruksskolor, har styrelsen inkommit med utredning och förslag i ämnet.

Lantbruksstyrelsen har vid sin utredning kommit till det resultatet, att fyllnadstjänstgöring icke kan anordnas i sådan utsträckning att särskilda föreskrifter om lön vid mindre än full årlig tjänstgöring kunna undvaras. Styrelsen har härom anfört i huvudsak följande.

Medan lantbruksskolornas befattningshavare regelmässigt tjänstgöra året om, finnas vid lantmanna- och lantbruksskolorna befattningshavare anställda för enbart vinterkurs om 150 eller 125 arbetsdagar respektive halvårskurs om minst 154 dagar. Lantbruksstyrelsen har från samtliga styrelser för lantmanna- och lantbruksskolor infordrat uppgifter angående den lärarpersonal, som under läsåret 1949—50 icke haft full sysselsättning. Av inkomna uppgifter framgår, att vid lantmannaskolorna 10 föreståndare, 20 ämneslärare och 17 extra ordinarie ämneslärare samt vid lantbruksskolorna 9 föreståndarinnor, 10 ämneslärarinnor och 10 extra ordinarie ämneslärarinnor icke helt kunnat sysselsättas vid respektive skolor. Av nämnda befattningshavare ha dock 8 av föreståndarna, 4 av ämneslärarna och 3 av de extra ordinarie ämneslärarna samt 1 av föreståndarinnorna kunnat helårsanställas till följd av antingen sitt arbete med skoljordbrukets skötsel eller fyllnadstjänstgöring hos hushållningssällskap. Vidare uppgives, att en av de av undersökningen omfattade lärarna erhållit helårsanställning fr. o. m. läsåret 1950—51. Såvitt de infordrade uppgifterna utvisa, skulle sålunda den föreslagna fyllnadstjänstgöringen komma att beröra vid lantmannaskolorna 47 befattningshavare (10 föreståndare, 20 ämneslärare och 17 extra ordinarie ämneslärare) samt vid lantbruksskolorna 28 befattningshavare (8 föreståndarinnor, 10 ämneslärarinnor och 10 extra ordinarie ämneslärarinnor). Av dessa 75 befattningshavare ha 9 (1 föreståndare, 1 ämneslärare, 3 extra ordinarie ämneslärare, 1 föreståndarinna, 2 ämneslärarinnor och 1 extra ordinarie ämneslärarinna) förklarat sig endast på vissa villkor vilja åtaga sig fyllnadstjänstgöring; 13 (3 föreståndare, 1 ämneslärare, 7 extra ordinarie ämneslärare, 1 ämneslärarinna och 1 extra ordinarie ämneslärarinna) ha icke uppgivit, huruvida de äro villiga att fullgöra sådan tjänstgöring eller ej och 15 (2 föreståndare, 5 ämneslärare, 2 extra ordinarie ämneslärare, 1 föreståndarinna, 1 ämneslärarinna och 4 extra ordinarie ämneslärarinnor) ha av olika skäl, t. ex. skötsel av eget eller faderns jordbruk, bedrivande av fortsatta studier, skötsel av hemmet, förklarat sig icke önska fullgöra fyllnadstjänstgöring.

För att utröna, huruvida lämplig fyllnadstjänstgöring i erforderlig utsträckning kan beredas lantbruksundervisningsanstalternas befattningshavare, har lantbruksstyrelsen från samtliga hushållningssällskap, skogsvårdsstyrelser, lantbruksnämnder och landsting infordrat uppgifter om dels det antal lärare, som skulle kunna mottagas för fyllnadstjänstgöring, dels vilka arbetsuppgifter, som skulle kunna anförtros dem, dels ock de villkor, som anses böra föreskrivas för tjänstgöringen. Samtliga landsting och skogsvårdsstyrelser ha emellertid icke inkommit med svar.

Av resultatet av denna undersökning framgår att lantbruksundervisningsanstalternas lärarpersonal i brist på skoglig utbildning endast undantagsvis kan sysselsättas vid skogsvårdsstyrelserna. Icke heller landstingen kunna annat än i enstaka fall bereda lärarpersonalen fyllnadstjänstgöring. Hushållningssällskapen och lantbruksnämnderna åter synas ha en mångfald arbetsuppgifter, som skulle kunna utföras av lärarna. Svaren utvisa, att cirka 75 av lantbruksundervisningsanstalternas befattningshavare skulle kunna erbjudas fyllnadstjänstgöring, varav vid skogsvårdsstyrelserna 3 lärare, vid landstingen 3 lärarinnor, vid hushållningssällskapen 25—29 lärare och 8—13 lärarinnor samt vid lantbruksnämnderna 30—38 lärare. Bortser man från de hushållningssällskap och lantbruksnämnder, som förklarat sig kunna mottaga fyllnadstjänstgörande lärare, endast under förutsättning att vederbörande under tjänstgöringen helt ställas till sällskapets eller nämndens disposition, synas sällskapen kunna mottaga 19—23 lärare och 4—9 lärarinnor samt nämnderna 27—35 lärare.

Sammanfattningsvis kunna enligt lantbruksstyrelsens mening de verkställda undersökningarna sägas visa, *dels* att samtliga lärare icke äro villiga att fullgöra fyllnadstjänstgöring, *dels* att sådan tjänstgöring icke kan beredas alla halvårsanställda befattningshavare vid lantbruksskolorna, *dels* att de fyllnadstjänstgörande befattningshavarna icke alltid synas kunna påräkna fullt självständiga arbetsuppgifter och *dels* att svårigheter stundom kunna förutses komma att uppstå, för det fall att befattningshavare under fyllnadstjänstgöringen måste utföra arbete för skolans räkning. Lantbruksstyrelsen har därför — av hänsyn till såväl lärarna som de organ, hos vilka fyllnadstjänstgöringen skulle fullgöras — förklarat sig vilja framhålla angelägenheten av att lärarna icke åläggas fyllnadstjänstgöring. Sådan tjänstgöring bör i stället fullgöras efter överenskommelse från fall till fall. Styrelsen har i detta sammanhang betonat vikten av att föreståndarinnan och ämneslärarinnan vid lantbruksskola få tillgodoräkna sig tjänstgöring såsom husmoder vid lantmannaskola eller annan statsunderstödd skola såsom fyllnadstjänstgöring.

Vad beträffar frågan om minskning av lön för befattningshavare med mindre än full tjänstgöring för år har lantbruksstyrelsen erinrat om de sakkunnigas förslag om att såsom full tjänstgöring för ämneslärare skulle anses en tjänstgöring av 42 veckor för år under förutsättning att läraren under återstående delen av läsåret kunde erhålla tjänstgöring vid skolan i icke alltför ringa utsträckning, t. ex. vid skolorbruket. Styrelsen har med hänsyn till angivna förslag förordat att lönen för befattningshavare med mindre än full tjänstgöring skulle reduceras i visst förhållande till den tid, varmed den årliga tjänstgöringstiden understiger 42 veckor.

Rörande sina överväganden i fråga om lämplig norm för lönereduktionen har styrelsen anfört bl. a. följande.

Erfarenheten har visat, att de halvårsanställda ämneslärarna vid lantmannaskolorna endast i ringa utsträckning begagnat sig av möjligheten att genom tjänstgöring hos hushållningssällskap erhålla helårsanställning vid skolorna. Då anledningen härtill torde vara den jämförelsevis ringa skillnaden mellan de hel- och halvårsanställda lärarnas löner, bör enligt styrelsens mening de nuvarande proportionerna mellan dessa löner icke bibehållas.

Därest lönerna reducerades i samma proportion som tjänstgöringstiden, skulle flertalet lärare få vidkännas så kraftiga löneminskningar, att rekryteringen till tjänsterna äventyrades. De mindre löneökningar, som trots den ogynnsamma avdragsnormen skulle uppkomma för vissa ämneslärarinnor, förklarar av dessa lärarinnors nuvarande låga löneställning.

Eftersom lärartjänsterna även vid de kortaste kurserna äro huvudsysslor, måste reduceringen av lönerna i vederbörande löneklass avvägas så, att lönerna i de befattningar, som icke äro förenade med full tjänstgöring, kunna å ena sidan locka kvalificerade sökande till tjänsterna och å andra sidan stimulera innehavarna att åtaga sig fyllnadstjänstgöring.

Med hänsyn bl. a. till att för lanthushållsskolorna icke framlagts något förslag om undervisningsskyldighetens omfattning per vecka, utan det i fråga om dessa skolors befattningshavare förutsatts, att undervisningsskyldigheten liksom hittills skulle regleras genom undervisningsplan och arbetsordning, har lantbruksstyrelsen funnit det vara lämpligt att vidtaga viss reduktion å lönen för varje vecka, varmed tjänstgöringstiden understiger 42 veckor. Då de kortaste kurserna vid lantmannaskola omfatta 125 arbetsdagar eller 21 veckor, d. v. s. lika lång tid som de f. n. kortaste vinterkurserna vid folkhögskola har lantbruksstyrelsen ansett det skäligt att lönen för lärare, anställd vid lantmannaskola för vinterkurs om 21 veckor, icke fastställes till lägre belopp än som motsvarar den lön som skulle tillkomma folkhögskolelärare med anställning vid lika lång kurs. Med utgångspunkt från vad som i princippropositionen föreslagits beträffande ordinarie folkhögskollärare förordar lantbruksstyrelsen, att lönen för vid 21-veckors kurs anställd lärare skall utgå med 66,4 procent av löneplanslönen i vederbörlig löneklass. Ett konstant löneavdrag för varje vecka, som fattades i 42, borde alltså bestämmas till $[(100 - 66,4) : (42 - 21) =]$ 1,6 procent av löneplanslönen. Samma avdragsprocent borde enligt lantbruksstyrelsens mening tillämpas för ordinarie och icke-ordinarie lärare vid såväl lantmannaskolor som lanthushållsskolor.

Departementschefen. Den nu verkställda närmare utredningen angående möjligheterna att anordna fyllnadstjänstgöring hos hushållningssällskap, lantbruksnämnder, landsting och skogsvårdsstyrelser för befattningshavare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor giver, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, vid handen, att man icke kan bygga löneregleringen för vederbörande lärare på förutsättningen, att full tjänstgöring skall kunna beredas dem.

Jag vill emellertid understryka lantbruksstyrelsens i yttrandet över de sakkunnigas belänkande gjorda uttalande att behovet av fyllnadstjänstgöring kommer att bli väsentligt mindre än de sakkunniga beräknat i och med att skolorna och den vid desamma bedrivna kursverksamheten ökas. Det finnes dock anledning beakta, att i den mån en dylik utökning av verksamheten beror av möjligheterna att genomföra ny- och ombyggnad av skollokaler och andra erforderliga byggnader man kan få räkna med att problemet med fyllnadstjänstgöringen kommer att kvarstå under relativt lång tid framåt.

Såsom i princippropositionen framhållits har man vid tidigare utredningar angående lönerreglering för lantbruksundervisningsanstalternas lärare övervägt olika möjligheter att bereda dem helårsanställning genom fyllnadstjänstgöring. 1936 års lantbruksundervisningskommitté föreslog, att lantbruksundervisningsanstalt skulle kunna inordnas såsom ett led i vederbörande hushållningssällskaps allmänna undervisningsverksamhet. Vid statsmakternas ställningstagande till frågan stannade man emellertid vid att förorda en frivillig samverkan mellan skolorna och sällskapen. Överenskommelse om dylik samverkan har dock endast kommit till stånd i Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län.

De sakkunnigas förslag innebär i fråga om fyllnadstjänstgöring att dylik tjänstgöring skall *åligga* rektor eller ämneslärare, som icke helt tages i anspråk för skolans verksamhet. Skolans styrelse eller i särskilda fall lantbruksstyrelsen skall enligt förslaget ha att besluta om fyllnadstjänstgöring.

Lantbruksstyrelsen har under hänvisning till resultatet av sin utredning framhållit angelägenheten av att befattningshavarna icke åläggas fyllnadstjänstgöring. För egen del kan jag icke ansluta mig till styrelsens uppfattning i detta hänseende. De tidigare erfarenheterna synas giva klart belägg för att mycket icke står att vinna i fråga om en rationellare utnyttning av de icke helårstjänstgörande lärarna, om icke fyllnadstjänstgöringen inordnas bland de med tjänsten förbundna åliggandena. Jag förutsätter dock härvid, att det skall bero på lantbruksstyrelsens prövning av omständigheterna i det särskilda fallet, huruvida fyllnadstjänstgöring faktiskt skall uttagas av befattningshavaren, varvid samråd självfallet bör äga rum med berörda institutioner. Önskvärdheten ur lönetekniska och lönepolitiska synpunkter av att en organisatorisk grund för lönerregleringen bygges upp med tillhjälp av fyllnadstjänstgöringen bör icke få föranleda att dylik tjänstgöring tillgripes annat än då anordningen med hänsyn till vikten av det ifrågakommande arbetet kan anses ekonomiskt motiverad. Av kostnadsskäl och med hänsyn till befattningshavarna bör i största möjliga utsträckning ifrågakomma sådan fyllnadstjänstgöring, som kan fullgöras å den ort, där vederbörande skola är belägen eller i trakten omkring denna ort.

I fråga om arten av de arbetsuppgifter som i första hand böra ifrågakomma vid fyllnadstjänstgöringen må här endast framhållas, att uppgifter inom hushållningssällskapens undervisningsverksamhet torde vara särskilt lämpliga. Ett nära samarbete mellan lantbruksundervisningsanstalterna och hushållningssällskapen torde också med hänsyn till att sällskapens huvudsakliga verksamhet numera är inriktad på undervisningsfrågor framstå såsom naturligt och önskvärt.

Vad beträffar frågan om lönereduktion vid mindre än full tjänstgöring har lantbruksstyrelsen förutsatt, att sådan reduktion skall ske från den utgångspunkten att lärare vid lantmannaskola med anställning för enbart kurs om 125 arbetsdagar eller 21 veckor jämställes med ordinarie folkhög-

skollärare, anställd för vinterkurs om 21 veckor. För egen del anser jag mig böra i stort sett acceptera en sådan avvägning i fråga om ordinarie lärare vid lantmannaskola. För icke-ordinarie lärare med anställning av nyss angiven längd vid lantmannaskola bör jämförelse dock ske med närmast motsvarande icke-ordinarie lärare vid folkhögskola.

I fråga om reduktionsregelns utformning har lantbruksstyrelsen föreslagit, att löneplanslönen i vederbörlig löneklass skall minskas med en viss del för varje vecka, varmed den årliga tjänstgöringstiden understiger 42. I anslutning härtill vill jag erinra att tjänstgöringsskyldigheten för befattningshavarna vid lantbruksundervisningsanstalterna enligt principbeslutet i ämnet skall omfatta hela året bortsett från semester. Befattningshavare, som under läsåret tjänstgör under kurser vid skolan i föreskriven omfattning minst 42 veckor och som under återstående delen av läsåret kan erhålla tjänstgöring vid skolan i icke alltför ringa utsträckning, t. ex. vid skoljordbruket, skall dock icke åläggas fyllnadstjänstgöring. Med hänsyn till vad sålunda beslutats angående tjänstgöringsskyldighetens omfattning kunde egentligen enligt min mening skäl anföras för att avdrag å lön skulle göras så snart tjänstgöringstiden understege helt år bortsett från semester. Emellertid skulle härav följa relativt små löneökningar vid utsträckt tjänstgöringstid för flertalet av de befattningshavare, för vilka fyllnadstjänstgöring ifrågakommer. Då dessutom olägenheter komme att uppstå även i andra hänseenden för den händelse avdrag skulle göras, så snart tjänstgöringstiden understege helt år, anser jag mig kunna godtaga lantbruksstyrelsens förslag att avdrag bör göras med viss del av löneplanslönen för varje vecka, varmed den årliga tjänstgöringstiden understiger 42 veckor. Detta innebär dock icke något ändrat ståndpunktstagande i fråga om tjänstgöringsskyldighetens omfattning.

De icke-ordinarie folkhögskollärarna skola enligt principbeslutet uppbära läsårsdaglön, beräknad med utgångspunkt från att helt läsår för dem utgör 238 dagar (34 veckor). I fråga om de icke-ordinarie lärarna vid lantbruksundervisningsanstalterna skulle emellertid ett system med läsårsdaglön i vanlig mening leda till alltför kraftig reduktion, eftersom för dessa lärare reduktionen skall påbörjas redan så snart tjänstgöringstiden understiger 42 veckor. Lönen för icke-ordinarie lärare med mindre än full tjänstgöring vid lantbruksundervisningsanstalt bör i stället konstrueras på motsvarande sätt som en läsårsdaglön, ehuru beräknad med utgångspunkt från den tjänstgöringstid för vilken läraren i det enskilda fallet anställts.

Då jag sålunda i enlighet med det anförda vill förorda, att avdrag å lön bör äga rum för varje vecka, som fattas i 42, och att lärare anställd för 21-veckorskurs vid lantmannaskola bör i stort sett jämställas med folkhögskollärare anställd för 21-veckorskurs, synes det vara lämpligt att bestämma avdragsprocenten för vecka till 1,2 för ordinarie lärare och 1,8 för icke-ordinarie lärare. Ordinarie lärare skulle då för 21-veckorskurs erhålla $(100 - 21 \times 1,2 =) 74,8$ procent och icke-ordinarie lärare $(100 - 21 \times$

1,8 =) 62,2 procent av full lön i vederbörlig löneklass. För motsvarande folkhögskollärare ha procenttalen fastställts till 75 respektive 61,8.

De angivna reduktionskoefficienterna böra tillämpas såväl vid lantmannaskolor som vid lantbruksskolor. Lärare anställd för enbart kurs om 150 arbetsdagar (25 veckor) vid lantmannaskola kommer i enlighet med förslaget att erhålla $(100 - 17 \times 1,2 =) 79,6$ procent respektive $(100 - 17 \times 1,8 =) 69,4$ procent av full lön och för lärarinna anställd vid kurs om 154 dagar (22 veckor) vid lantbruksskola skulle lönen komma att utgöra $(100 - 20 \times 1,2 =) 76$ procent respektive $(100 - 20 \times 1,8 =) 64$ procent av full lön.

Vid statsrådsprotokollet i detta ärende torde såsom bilagor få fogas tabeller, utvisande föreslagna löner för lärarpersonalen vid lantbruksundervisningsanstalterna (*Bilagorna 2 och 3*).

D. Löneroglering för viss personal vid statsunderstödda trädgårdsskolor och vid jordbrukets yrkesskolor.

Såsom framhållits i princippropositionen (1950:235) torde ett genomförande av löneroglering vid lantbruks-, lantmannas- och lantbruksskolorna böra föranleda att löneställningen för viss personal vid de statsunderstödda trädgårdsskolorna och vid jordbrukets yrkesskolor omprövas. Sedan lantbruksstyrelsen numera inkommit med förslag rörande löneförhållandena vid sistnämnda skolor, torde angivna lönefrågor böra upptagas till omprövning.

I fråga om de statsunderstödda trädgårdsskolorna har lantbruksstyrelsen föreslagit, att lärarpersonalen vid dessa skolor skall komma i åtnjutande av motsvarande löneförbättring som lantbruksskolornas motsvarande personal. Till stöd härför har styrelsen anfört i huvudsak följande.

För närvarande finnas endast två statsunderstödda trädgårdsskolor, nämligen lantbruksakademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet och Norrlands trädgårdsskola i Söråker. Vid skolan å Experimentalfältet äro anställda en föreståndare, tre ämneslärare och en extra ordinarie ämneslärare samt vid skolan i Söråker en föreståndare, två ämneslärare samt en extra ordinarie ämneslärare. Då undervisningen vid skolorna pågår hela läsåret och undervisningsskyldigheten per vecka fastställts till minst 12 timmar för föreståndare samt 20—30 timmar för ämneslärare, äro samtliga lärare helårsanställda. Jämlikt 35 § stadgan den 31 augusti 1949 (nr 495) för statsunderstödda trädgårdsskolor skall i fråga om såväl anställningsvillkor som löneförmåner för föreståndare och lärare vad i kungörelsen den 5 september 1942 (nr 807; ändr. 462/1949) angående statsbidrag till lantbruksundervisningsanstalter m. m. är stadgat för motsvarande befattningshavare vid lantbruksskola äga tillämpning.

Statens lönenämnd har framhållit, att sedan vid 1945 och 1946 års riksdagar fattats beslut om att föreståndare och lärare vid trädgårdsskolor skulle vara i lönehänseende jämställda med motsvarande befattningshavare vid lantbruksskolor hade, såvitt nämnden kunnat finna, inga föränd-

ringar inträffat, som borde föranleda ett ändrat ståndpunktstagande i frågan. Lönenämnden har därför biträtt lantbruksstyrelsens förslag i förevarande del.

Även i fråga om lärarpersonalen vid *jordbrukets yrkesskolor* har *lantbruksstyrelsen* föreslagit löneförbättring, syftande till ett bibehållande av nuvarande jämställdhet i lönehänseende med motsvarande personal vid lantbruksundervisningsanstalterna. Styrelsen har i fråga om anställnings- och avlöningsförhållandena för berörd personal vid yrkesskolorna anfört i huvudsak följande.

Lärarpersonalen vid *jordbrukets yrkesskolor* utgöres av, vid vardera av jordbruksskolorna å Gålö och Vittjärvgården en föreståndare, en yrkeslärare, en husmor och lärarinna samt en assistent, vid jordbruks- och lant-hushållsskolan å Sorselegården en föreståndare, en yrkeslärare, en föreståndarinna och en biträdande husmor och lärarinna samt vid jordbruks- och lant-hushållsskolan i Pålkem en föreståndare, en föreståndarinna och en biträdande husmor och lärarinna. I detta sammanhang vill styrelsen erinra om, att styrelsen i sina petita rörande anslag till jordbrukets yrkesskolor för budgetåret 1951/52 hemställt om statsbidrag till avlöande av en yrkeslärare vid Pålkem.

Enligt lantbruksstyrelsens mening bör lärarpersonalen vid *jordbrukets yrkesskolor* i löneavseende vara jämställd med befattningshavarna vid de statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalterna, förutsatt att de inneha motsvarande kompetens. Därest en löneförbättring genomföres för lärarpersonalen vid de statsunderstödda lantbruks-, lantman- och lant-hushållsskolorna böra därför motsvarande ändringar i löneställningen med-givas föreståndarna vid jordbruksskolorna å Gålö, Sorselegården och Vittjärvgården, föreståndarinnan vid lant-hushållsskolan å Sorselegården samt husmödrarna och lärarinnorna vid samtliga *jordbrukets yrkesskolor*. Assistenterna böra vid en löneroglering placeras i lönegrad 11 och yrkeslärarna i lönegrad 21.

Eftersom lönerna för föreståndaren vid jordbruksskolan och föreståndarinnan vid lant-hushållsskolan i Pålkem — vilka befattningshavare icke inneha samma kompetens som de övriga föreståndarna och föreståndarinnorna — måste anses alltför låga med hänsyn till det ansvar som åvila dem, vill lantbruksstyrelsen framhålla angelägenheten av att de i löneavseende bli mera jämställda med motsvarande befattningshavare vid de statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalterna och *jordbrukets yrkesskolor* i övrigt. Därest nuvarande lönerelationer i förhållande till föreståndare och föreståndarinnor vid lantbruksundervisningsanstalter skulle bibehållas efter en löneroglering i anslutning till lärarlönesakkunnigas förslag, skulle föreståndaren och föreståndarinnan vid Pålkem komma att uppbära avlöningsförmåner närmast motsvarande lön enligt lönegrad 23 resp. 22. Medan lantbruksstyrelsen anser sig kunna förorda sistnämnda lönegrad för föreståndarinnan, finner styrelsen lönegrad 23 vara för låg för föreståndaren. Med hänsyn till det ansvar och det betydande arbete, som på grund av skolans karaktär av internat åvilar honom vid sidan av undervisningen, föreslår styrelsen, att han inplaceras i lägst lönegrad 24.

Statens lönenämnd, som avgivit sitt yttrande över lantbruksstyrelsens nu förevarande förslag innan lärarlönesakkunniga framlagt resultatet av sin förnyade prövning av frågan om löne- och anställningsförhållandena för

rektorerna vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter, har ansett sig icke böra taga ställning till frågorna om föreståndares och föreståndarinnors ställning vid jordbrukets yrkesskolor.

Vad beträffar yrkeslärarna har det syns lönenämnden ligga närmast till hands att jämföra dessa lärare med yrkeslärarna vid de centrala verkstadsskolorna, för vilka av 1950 års löneutredning för de centrala verkstadsskolorna föreslagits avlöningsförmåner motsvarande lön i 20 lönegraden, samt yrkeslärarna vid statens skogsmästarskola och statens skogsskolor, vilka sistnämnda hänförts till 19 lönegraden. Då yrkeslärarna vid jordbrukets yrkesskolor såväl i fråga om utbildning som arbetsuppgifter syns vara närmast jämförbara med yrkeslärare vid verkstadsskolorna har lönenämnden förklarat sig icke vilja motsätta sig en placering i 20 lönegraden. En ledamot av lönenämnden har dock ansett, att lönenämnden bort förklara sig icke vara beredd att på grundval av den förebragta utredningen tillstyrka högre placering för yrkeslärare vid jordbrukets yrkesskolor än i 19 lönegraden.

Beträffande husmoder och lärarinna respektive biträdande husmoder och lärarinna har lönenämnden ifrågasatt inplacering i 18 lönegraden och som skäl härför anfört följande.

Att döma av de — visserligen ofullständiga — uppgifter som lönenämnden kunnat erhålla rörande åliggandena för husmoder och lärarinna resp. biträdande husmoder och lärarinna, vill det synas, som om tillräckliga skäl knappast skulle föreligga att göra skillnad i lönehänseende mellan dessa båda kategorier. Lönenämnden, som funnit det möta betydande svårigheter att avväga deras löneställning på grundval av den förefintliga utredningen, vill ifrågasätta huruvida icke en placering i 18 lönegraden är till fyllest. I samband med inplaceringen i lönegrad synes ett enhetliggörande av tjänstebenenämningarna böra övervägas.

Departementschefen. I fråga om lärarpersonalen vid de statsunderstödda trädgårdsskolorna tillstyrker jag lantbruksstyrelsens av statens lönenämnd biträdda förslag att denna personal skall bibehållas vid den nuvarande jämställdheten med motsvarande befattningshavare vid lantbruksskolorna. Enligt min mening bör härvid personalen i fråga inordnas under det föreslagna avlöningsreglementet för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter.

Däremot är jag med hänsyn till jordbrukets yrkesskolors ställning i förhållande till de övriga lantbruksundervisningsanstalterna icke beredd att för närvarande förorda ett dylikt inordnande under reglementet i fråga om befattningshavare vid dessa skolor. Jag vill i detta sammanhang erinra om av chefen för jordbruksdepartementet gjorda uttalanden i propositionen 1949: 124 (s. 49—50). En löneförbättring för befattningshavare vid jordbrukets yrkesskolor torde emellertid böra möjliggöras genom ökade statsbidrag till skolorna. Det torde härvid böra få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare prövning bestämma förbättringens storlek.

E. Vissa speciella frågor.

Detaljutformningen av avlöningsreglementet.

Frågorna angående reglementsbestämmelsernas utformning ha i allmänhet icke föranlett särskilda uttalanden eller erinringar av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna. Vissa av myndigheterna ha emellertid i remissyttranden i anledning av lärarlönesakkunnigas förslag till avlöningsreglementen för övningslärare och kyrkomusiker framställt ändringsförslag i frågor, vilka äro gemensamma för nyssnämnda reglementen och nu förevarande avlöningsreglemente.

Såsom i avsnittet angående avlöningsbestämmelsernas allmänna utformning framhållits, bör överensstämmelse med Saar och Arf i största möjliga utsträckning eftersträvas. En tillämpning härav i fråga om avlöningsreglementet för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter medför i skilda hänseenden ändringar i förhållande till de sakkunnigas reglementsförslag. Ändringarna bli dock i allmänhet av ringa eller ingen saklig betydelse.

I den mån utöver vad som följer av det förut anförda saklig ändring åsyftas i de sakkunnigas förslag lämnas redovisning härför i det följande. Paragrafangivningarna hänföra sig till de sakkunnigas reglementsförslag (Bilaga 1).

4 §.

Enligt stadganden i de statliga avlöningsreglementen, som gälla för icke statsanställd personal, beror på beslut eller bestämmelser, som meddelats av Kungl. Maj:t, om och i vad mån förmånerna enligt vederbörande reglementen skola minskas i de fall, då vederbörande befattningshavare uppbär livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar på grund av arbete i statlig eller kommunal tjänst. Stadganden av denna innebörd återfinnas icke i förevarande förslag till avlöningsreglemente, som i stället innehåller föreskrifter om att i reglementet avsedd tjänsteman i fråga rörande ersättning enligt nämnda båda lagar skall anses såsom statsanställd. Till motivering härav ha de sakkunniga anført följande.

Lärarpersonalen vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter är icke statsanställd, liksom icke heller lärarpersonalen vid högre kommunala skolor och folkskolor. För de båda sistnämnda skolformerna gäller, att vederbörande kommun anses såsom arbetsgivare enligt olycksfallsförsäkringslagen. Detta har till följd, att kommunerna skola erlägga försäkringsavgifter för lärarpersonalen och att ersättning enligt nämnda lag skall utgå, vilken därefter avdrages från de löneförmåner, som utgå vid olycksfall i arbete. Motsvarande gäller vid yrkessjukdom, som avses i yrkessjukdomsförsäkringslagen. Riksdagens revisorer ha i sin berättelse till 1943 års riksdag (s. 130—132) framhållit att denna anordning medfört åtskilliga praktiska olägenheter.

Vid 1948 års riksdag (prop. 235) har beslutats en ändring av 3 § olycksfallsförsäkringslagen, vilken möjliggör för Kungl. Maj:t att i dylika fall meddela särskilda föreskrifter. Med anledning härav ha de sakkunniga föreslagit en bestämmelse, att lärarpersonalen vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter i fråga om ersättning enligt nämnda lagar skall anses såsom statsanställd. Detta innebär, att skolorna icke skola erlägga försäkringsavgifter för lärarpersonalen, samt att i regel endast de i reglementet angivna förmånerna skola utgå vid olycksfall i arbete. Om dessa i något fall skulle vara lägre än ersättningen enligt nämnda lagar, skall dock mellanskillnaden utbetalas av riks-försäkringsanstalten. Även om ersättning ej utgår, skall varje olycksfall i arbete och yrkessjukdom i föreskriven ordning anmälas till riks-försäkringsanstalten.

Samma problem som det nu förevarande förelåg vid tillkomsten år 1950 av avlöningsreglementet för övningslärare. Härvid gjordes i enlighet med mitt förslag icke någon ändring i tidigare tillämpad ordning. Till stöd för min ståndpunkt framhöll jag, att spørgsmålet, huruvida för en reglering av förhållandet mellan avlöningsförmåner och förmåner enligt olycksfallsförsäkrings- och yrkessjukdomslagarna bör väljas den hittills tillämpade anordningen eller den av de sakkunniga förordade, icke enbart är beroende av rent administrativa synpunkter utan att även bl. a. finansieringsfrågan bör beaktas. Jag förklarade emellertid vidare, att jag ansåg frågan vara förtjänt att ytterligare övervägas.

Med hänsyn till att någon allsidig utredning av spørgsmålet för närvarande icke föreligger anser jag ej heller i detta sammanhang skal finnas att frångå de hittills tillämpade principerna.

5 §.

2 mom. Enligt reglements-förslaget må för med tjänsten förenade arbetsuppgifter icke utgå gottgörelse utöver vad i reglementet förutsattes eller eljest medgivits av Kungl. Maj:t. Stadgandet motsvaras av en bestämmelse i 18 § Saar. Enligt denna gäller dock, att förmåner utöver de reglements-enliga kunna tillerkännas ordinarie tjänsteman endast med stöd av riksdagens beslut, varför viss jämkning i förhållande till förslaget bör ske för vinnande av överensstämmelse med bestämmelsen i Saar.

De sakkunniga ha anfört, att skolorna syntes vara oförhindrade att utgi-va särskild ersättning för arbetsuppgifter, som ej kunna anses ingå i tjänsten, t. ex. föreståndarskap för internat och skötsel av skoljordbruk.

I detta sammanhang må erinras att jag i det föregående byggt mitt förslag om lönegradsplacering för rektorer vid lantbruksundervisningsanstalter på den förutsättningen, att arbetsuppgifter i samband med skoljordbruk i princip skola ingå i tjänsten och att fråga angående ersättning för förvaltning av skoljordbruk skall underställas Kungl. Maj:t. Skolstyrelse torde ej heller själv böra få medgiva särskild ersättning för arbetsuppgifter inom internatverksamheten. Dylik ersättningsfråga bör prövas av skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen.

8 §.

4 mom. Kan ordinarie ämneslärare, anställd för både vinter- och sommarkurs vid folkhögskola, enligt skolöverstyrelsens prövning icke längre beredas föreskriven tjänstgöring under sommarkurs eller under statsunderstödd fortsättnings- eller folkbildningskurs, skall enligt de sakkunnigas förslag lön utgå med det lägre procenttal, som betingas härav, från och med det arbetsår, som börjar näst efter det sådan tjänstgöring icke kan beredas honom.

Enligt avlöningsreglementet för folkskolan gäller däremot, att om den årliga lästidens längd ändras, skall därav betingad ändring i lärares lönegradsplacering verkställas från och med ingången av det redovisningsår den ändrade lästiden helt tillämpas. Bestämmelsen i reglementsförslaget torde böra ändras med hänsyn härtill.

9 §.

Deltidsanställning. De sakkunniga ha icke ansett skäl föreligga att medgiva deltidanställning för icke-ordinarie lärare vid vare sig folkhögskolor eller lantbruksundervisningsanstalter. I denna fråga ha de sakkunniga, såvitt angår folkhögskolornas lärare, framhållit följande.

Enligt det statliga lönesystemet skall med ordinarie anställning regelmässigt vara förenad full tjänstgöring. Tidigare gällde detsamma även beträffande extra ordinarie och extra lärare. Enligt kungörelsen 1948:564, 8 §, gäller emellertid fr. o. m. den 1 juli 1948, att extra ordinarie och extra lärare vid läroverk m. fl. läroanstalter må enligt vederbörande centrala förvaltningsmyndighets bestämmande anställas för en undervisningsskyldighet svarande mot minst hälften av full tjänstgöring.

Vid folkhögskolorna kunna extra ordinarie och extra lärare endast anställas för vinterkurs, vilken regelmässigt är avsevärt kortare än den kurs-tid om 34 veckor, som de sakkunniga ansett motsvara full tjänstgöring. Till följd härav blir deras lön under ett arbetsår avsevärt lägre än lönen i den löneklass de tillhöra. Om dessutom tjänstgöringen under vinterkurs skulle reduceras till hälften, skulle deras sammanlagda tjänstgöring under ett arbetsår motsvara betydligt mindre än halvtidstjänstgöring under ett läsår vid andra skolformer. På grund härav bör enligt de sakkunnigas mening deltidanställning icke kunna medgivas för extra ordinarie och extra ämneslärare vid folkhögskolor.

I princippropositionen framhölls, att frågan om deltidstjänstgöringen borde ytterligare övervägas i anslutning till den förordade undersökningen rörande fyllnadstjänstgöring för lärarna vid lantmänna- och lanthushållsskolorna. Med hänsyn till resultatet av denna undersökning anser jag mig böra biträda de sakkunnigas förslag utom beträffande vid lantbruksundervisningsanstalt anställd lärare, som — utan att fullgöra fyllnadstjänstgöring — innehar helårsanställning.

Tillgodoräkning för löneklassuppflyttning. Ordinarie och extra ordinarie lärare vid läroverk m. fl. läroanstalter anses anställda även under ferietid, och de få sålunda tillgodoräkna även ferietid för uppflyttning i löneklass.

Extralärare vid dessa läroanstalter, vilka uppbära läsårsdaglön, anses ej anställda under ferietid och äga sålunda ej tillgodoräkna ferietiden för uppflyttning i löneklass. Ett undantag gäller dock enligt särskild föreskrift. Därest extra lärares anställning under ett kalenderhalvår avser eller skall avse hel termin, tillgodoräknas återstående delar av kalenderhalvåret för uppflyttning i löneklass.

För tjänstemän, som anställts med avkortad tjänstgöring (deltidsanställning), tillgodoräknas anställningstiden för uppflyttning i löneklass i samma utsträckning som för heltidsanställd personal. En tjänsteman, som under tre år varit anställd på halvtid, uppflyttas alltså i löneklass, även om han samtidigt övergår till heltidsanställning, oaktat hans effektiva tjänstgöring endast motsvarar heltidstjänstgöring under $1\frac{1}{2}$ år. I konsekvens härmed gäller för de heltidsanställda, att tid med partiell tjänstledighet med C-avdrag under högst hälften av den dagliga tjänstgöringstiden må tillgodoräknas i full utsträckning. På samma sätt tillgodoräknas för heltidsanställd, som medgivits nedsättning med högst hälften av tjänstgöringstiden, sådana under viss kalendermånad infallande dagar, som äro tjänstefria till följd av för denna månad gällande föreskrift om tjänstgöringens fullgörande allenast å andra dagar i månaden.

De sakkunniga uttala, att för rektorerna vid folkhögskolorna det statliga lönesystemets regler om uppflyttning i löneklass böra kunna i huvudsak äga motsvarande tillämpning.

Beträffande ämneslärarna vid angivna skolor framhålla de sakkunniga, att dessa lärare i regel ha mindre än full tjänstgöring (34 veckor) och att tjänstgöringen varierar i omfattning för olika lärarkategorier. De ordinarie ämneslärarna, vilka uppbära kalendermånadslön, kunna sägas ha anställning med avkortad tjänstgöring, som koncentrerats till vissa tider av arbetsåret. Även då anställningen avser enbart vinterkurs om 21 veckor, motsvarar den mer än halvtidstjänstgöring. På grund härav böra enligt de sakkunnigas mening samtliga ordinarie ämneslärare för uppflyttning i löneklass få tillgodoräkna hela anställningstiden, således både kurstid och kursfri tid. Tid för tjänstledighet med C-avdrag, som enligt det statliga lönesystemet ej finge tillgodoräknas, borde ej heller tillgodoräknas för deras del. Hade C-avdrag verkställts under kursfri tid i anledning av sådan ledighet under kurstid, borde icke heller sådan tid få tillgodoräknas.

Extra ordinarie och extra ämneslärare skola enligt de sakkunnigas förslag uppbära läsårsdaglön endast under själva vinterkursen. Om endast tiden för vinterkurs finge tillgodoräknas, skulle de i regel ej kunna uppflyttas i löneklass efter tre år. De sakkunniga förorda dock, att för hel vinterkurs anställd extra ordinarie eller extra lärare skall för uppflyttning i löneklass äga tillgodoräkna ett helt arbetsår om 365 dagar. Omfattar anställningen mindre än hel vinterkurs, borde varje dags anställning för uppflyttning i löneklass få tillgodoräknas som två dagar. I konsekvens härmed borde varje dags tjänstledighet med C-avdrag, som ej finge tillgodoräknas, räknas dubbelt. Det sistnämnda borde även gälla för extra ordinarie och

extra lärare anställda för hel vinterkurs. Om lärare under ett arbetsår haft annan anställning, som finge tillgodoräknas, borde han givetvis icke i något fall få tillgodoräkna mer än 365 dagar under ett arbetsår.

De sakkunniga förorda även, att tid, varunder ämneslärare åtnjutit partiell tjänstledighet motsvarande högst $\frac{1}{4}$ av full tjänstgöring skall få tillgodoräknas för uppflyttning i löneklass. För rektorer skulle i fråga om partiell tjänstledighet gälla detsamma som för andra rektorer under det statliga lönesystemet.

De av de sakkunniga föreslagna specialreglerna angående tillgodoräkning för icke-ordinarie lärare av tid för anställning under mindre än hel vinterkurs sakna motsvarigheter i de statliga avlöningsreglementena. För egen del finner jag icke skäl föreligga att för statsunderstödd verksamhet införa regler, som äro förmånligare än de för de statsanställda gällande.

12 och 13 §§.

Tjänstledighetsavdrag. De sakkunniga ha erinrat att folkhögskolläraernas löneförmåner vid tjänstledigheter av olika slag för närvarande bestämmas enligt avsevärt oförmånligare grunder än dem som gälla för statstjänstemän m. fl. Då lärarna inordnas under det statliga lönesystemet, böra även dettas regler om lön under tjänstledighet tillämpas å dem. En del avvikelser bliva emellertid erforderliga. Härom anföra de sakkunniga i huvudsak följande.

Enligt 28 § statens allmänna avlöningsreglemente verkställes A-, B- eller C-avdrag å lönen allt efter orsaken till tjänstledigheten. A-avdraget angives i statens löneplansförfordning. B-avdraget är dubbelt så stort som A-avdraget och C-avdraget är lika med lönen. För lärare vid läroverk m. fl. läroanstalter, vilka åtnjuta ferier, gäller en särskild bestämmelse om avdrag å lönen under ferietid. I den mån icke vederbörande myndighet annat bestämmer, skall sådan lärare vidkännas A-avdrag under ferier närmast efter två terminer i följd, under vilka han vidkänts C-avdrag eller varit tjänstledig för sjukdom (utom för olycksfall i arbete m. m.) eller för svag hälsas vårdande så lång tid, att återstoden icke uppgår till 60 dagar, såvida icke på grund av tjänstledighet under ferierna eller av annan anledning större löneavdrag än A-avdrag är tillämpligt.

Då kurserna vid folkhögskolorna äro av varierande längd och undervisningsskyldigheten för rektorer och ordinarie ämneslärare under sommarkurs är begränsad, skulle ett flertal särbestämmelser erfordras, om löneavdragen skulle leda till samma resultat som vid andra skolformer. De sakkunniga anse emellertid det vara av vikt, att avdragsreglerna bli enkla och lättillämpade. Den omständigheten, att reglerna i vissa fall kunna leda till förmånligare eller oförmånligare resultat än vid andra skolformer, bör ej tillmätas avgörande betydelse.

Extra ordinarie och extra ämneslärare skola enligt de sakkunnigas förslag åtnjuta läsårsdaglön. Vid längre tjänstledigheter borde egentligen för dem A- och B-avdragen höjas med omkring 50 procent för att leda till samma resultat som vid andra skolformer. Däremot blir C-avdraget vid kortare tjänstledigheter för extra ordinarie oförmånligare än för extra ordinarie lärare vid andra skolformer. I förenklingsyfte förorda de sakkunniga, att A- och B-avdrag för extra ordinarie och extra ämneslärare vid folkhög-

skolorna verkställas med de belopp, som framgå av Saar och statens löneplansförordning, samt att C-avdrag verkställas med läsårsdaglörens belopp. Då de icke uppbära lön under kursfri tid, kan avdrag under sådan tid icke verkställas.

Ordinarie rektorer och ämneslärare skola enligt de sakkunnigas förslag erhålla kalendermånadslön, som utgår även under kursfri tid. Deras lön skall utgå med viss procent av lönen i vederbörande löneklass allt efter tjänstgöringens omfattning. Undervisningsskyldigheten under sommarkurs är lägre än under vinterkurs. Skulle hänsyn tagas till alla dessa förhållanden, måste synnerligen invecklade regler tillskapas, vilka dessutom beträffande A- och B-avdrag skulle leda till andra resultat än för extra ordinarie och extra ämneslärare.

De sakkunniga förorda därför, att för ordinarie rektorer och ämneslärare vid folkhögskolor A- och B-avdragen fastställas till i Saar och statens löneplansförordning angivna belopp. Dessa böra tillämpas vare sig tjänstledigheten avser vinterkurs eller sommarkurs och oavsett efter vilket procenttal av löneklasslönen vederbörandes lön utgår. Vid tjänstledighet med A- eller B-avdrag bör för ordinarie ämneslärare avdrag under kursfri tid i regel ej verkställas. Endast om läraren vidkänts avdrag å lönen under hel vinterkurs, bör A-avdrag ske under kursfri tid. C-avdraget åter blir för ordinarie ämneslärare gynnsammare än för extra ordinarie och extra ämneslärare, eftersom avdraget verkställas å kalendermånadslön i stället för å läsårsdaglön. De sakkunniga föreslå därför, att ordinarie ämneslärare, som under ett arbetsår vidkänts C-avdrag under kurstid mer än 60 dagar, skola vidkännas C-avdrag å lönen under tid därefter, då vinter- eller sommarkurs ej pågår, i den omfattning skolöverstyrelsen efter prövning i varje särskilt fall bestämmer. För rektorer, vilka åtnjuta semester, blir frågan om avdrag under kursfri tid ej aktuell.

Vissa jämkningar i förhållande till vad sålunda föreslagits böra göras i syfte att uppnå överensstämmelse med Saar och Arf. Sålunda böra i fråga om avdrag under kursfri tid gälla regler av samma innebörd som enligt nyssnämnda reglementen. Under sjukdom, som avses i 13 § 1 mom. under punkt 6 b) reglementsförslaget bör, i anslutning till vad i motsvarande hänseende stadgas i Saar, A-avdrag tillämpas för sådan till grupp 3 hörande tjänsteman, som har mer än 45 dagars årlig kursfri tid eller åtnjuter läsårsdaglön.

19 §.

Kallortstillägg för extra ordinarie och extra ämneslärare vid folkhögskolor bör enligt de sakkunnigas förslag utgå med visst belopp för dag, eftersom dessa lärare ej erhålla lön fördelad på hela året. Med hänsyn till de korta kurserna, vilka nästan uteslutande äro förlagda till vinterhalvåret, ha dagbeloppen beräknats efter förmånligare grunder än de för folkskollärarna gällande. För de senare utgår kallortstillägget för dag med i runt tal 1/360 av årsbeloppet. För folkhögskollärarna föreslå de sakkunniga ett dagbelopp av 1/300 av årsbeloppet.

För egen del finner jag den omständigheten att folkhögskolekurserna äro särskilt korta icke utgöra tillräckligt skäl för avvikelse från de för andra lärare gällande reglerna. Jag förordar därför, att dagbeloppet i princip bestämmas till 1/360 av årsbeloppet.

21 §.

Vid behandlingen av 4 § har jag förordat en reglering på annat sätt än de sakkunniga föreslagit i fråga om sammanträffande avlöningsförmåner och förmåner enligt olycksfallsförsäkringslagen eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Viss jämkning bör i anledning därav göras i denna paragraf.

Vissa av de speciella regler, som i olika hänseenden förutsätts i fråga om ämneslärare vid folkhögskolorna, torde böra i tillämpliga delar gälla även för lärare med mindre än full tjänstgöring vid lantmanna- och lant-hushållsskolorna.

Övergångsbestämmelser. Såsom förut framhållits torde det ankomma på Kungl. Maj:t att, med beaktande av bl. a. vid tidigare löner regleringar följda riktlinjer, besluta i fråga om övergångsbestämmelser.

Tjänstebostäder.

Utöver kontanta avlöningsförmåner äga rektor och ämneslärare med full tjänstgöring f. n. åtnjuta fri bostad jämte erforderligt bränsle eller ersättning därför enligt ortens pris.

De sakkunniga ha framhållit, att några särskilda skäl ej finnas för beviljande av fri tjänstebostad åt ifrågavarande rektorer och lärare efter genomförandet av en löner reglering i anslutning till det statliga lönesystemet. På grund härav ha de sakkunniga föreslagit, att befattningshavarna efter löner regleringens ikraftträdande i vanlig ordning skola erlagga hyra för tillhandahållna tjänstebostäder. Då emellertid många skolor äro belägna på orter, där hyresmarknad för bostäder av ifrågavarande typer icke finnes, måste hyresbeloppen för upplåtna bostäder i allmänhet fastställas utan ledning av något marknadsvärde. De sakkunniga anse, att generellt bestämda hyresbelopp lämpligen ej kunna ifrågakomma med hänsyn till att ifrågavarande bostäder beträffande såväl storlek som beskaffenhet äro mycket olika. En individuell uppskattning av de olika bostädernas värde skulle vara förenad med betydande svårigheter och onödiga kostnader. De sakkunniga förorda därför, att det överlåtes till skolornas styrelser att med vederbörande befattningshavare träffa överenskommelse om hyresbeloppen. Om parterna ej kunna enas, skulle frågan om hyrans storlek lämpligen underställas skolöverstyrelsen respektive lantbrukstyrelsen för prövning och avgörande.

De sakkunniga utgå i princip från att befattningshavare skall vara skyldig mottaga åt honom upplåten bostad. Möjlighet skulle dock finnas att efter särskild prövning av skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen vinna befrielse från skyldigheten att mottaga tjänstebostad.

Statskontoret har funnit det böra övervägas, om icke i anslutning till 1949 års riksdags beslut om pensionsreglering för vissa befattningshavare vid folkhögskolor och lägre lantbruksundervisningsanstalter hyresersättningen

för tjänstebostad enhetligt bör fastställas till de belopp, vilka av statsmakterna lagts till grund vid bestämmandet av pensionsklasser för lärarna i fråga (bankoutsk. utl. nr 481 s. 35—36). I vart fall förutsätter statskontoret, att hyran icke fastställs till sådant belopp, att läraren erhåller en föräckt löneförmån.

Svenska landstingsförbundet har förklarat sig icke ha något att erinra mot att lärare skall vara skyldig mottaga honom av huvudmannen erbjuden bostad. Landstingen hade i betydande omfattning bibehållit skyldighet att bebo tjänstebostad för andra grupper av befattningshavare. Förbundet har vidare framhållit nödvändigheten av att värdet av bostadsförmån uppskattas efter gängse normer. I annat fall skulle de befattningshavare, vilka erhöle tjänstebostad, bli oskäligt gynnade i förhållande till andra, och den rättvisa i lönehänseende, som man har velat ernå genom lönegradsplaceringen, bleve illusorisk. Tjänstebostäderna borde därför åsättas ett värde, som så nära som möjligt motsvarade marknadsvärdet, varvid självfallet skälig hänsyn finge tagas bl. a. till om bostadens belägenhet kunde medföra vissa olägenheter för befattningshavaren.

Hushållningssällskapens förbund har i sitt yttrande över förslaget rörande befattningshavarna vid lantbruksundervisningsanstalterna framhållit, att hyresbelopp för tjänstebostad för ernående av önskvärd enhetlighet syntes böra prövas och avgöras av ett centralt organ, lämpligen lantbruksstyrelsen, och sålunda icke bestämmas genom överenskommelse mellan vederbörande skolstyrelse och befattningshavaren. Vid den av förbundet förordade centrala prövningen syntes bestämmelserna i den för folkskolans lärare gällande boställsordningen åtminstone i viss omfattning kunna tjäna som ledning.

I yttrandena ha sålunda uttalats farhågor för att berörda befattningshavare skulle vid en lösning av tjänstebostadsfrågan enligt de av de sakkunniga föreslagna linjerna komma i förmånligare läge än andra tjänstemannagrupper samt att stora ojämnheter skulle kunna uppstå i de enskilda fallen. Med anledning härav vill jag framhålla, att jag förutsätter, att de normer rörande bestämmande av ersättning för tjänstebostad, som gälla för övriga statliga och statsunderstödda grupper, i tillämpliga delar skola komma till användning även för lärarpersonalen vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna.

III. Pensionsfrågor.

1. Nuvarande förhållanden.

Den statliga pensionering, som är anordnad för befattningshavare vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter, sker numera med tillämpning av reglementet den 29 december 1949 (nr 726) för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare (SPA-reglementet).

Pensioneringens omfattning.

I fråga om *folkhögskolorna* omfattar pensioneringen enligt SPA-reglementet rektor, ämneslärare med fast anställning, extra ordinarie ämneslärare med full tjänstgöring vid huvudkurs, lärare i slöjd, lärare i gymnastik och i sång samt lärarinna i hushållsgöromål ävensom sådan husmoder vid skolas elevhushåll, som tillika är lärarinna vid skolan. Rektor och ämneslärare äro i reglementet hänfödda till grupp A och således obligatoriskt anslutna till pensioneringen. Beträffande de övriga befattningarna, vilka äro hänfödda till grupp B, förutsätter anslutningen, att befattningarna efter framställning av huvudmannen blivt registrerade enligt reglementets bestämmelser. Registrering erfordras emellertid icke i fråga om befattning, som den 31 december 1949 var förenad med pensionsrätt enligt 1919 års reglemente för pensionsanstalten.

I enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 29 december 1949 med vissa bestämmelser i anledning av SPA-reglementets ikraftträdande är till pensioneringen vidare ansluten en navigationslärare, som är anställd vid folkhögskolan i Grebbestad.

Vad angår *lantbruksundervisningsanstalterna* — varmed i detta sammanhang förstås lantbruksskolor, lantmannaskolor, lantbrukshållsskolor och trädgårdsskolor — omfattar pensioneringen föreståndare (rektor) och ordinarie eller extra ordinarie ämneslärare vid lantbruks-, lantmanna- och trädgårdsskolor samt föreståndarinna (rektor) och ordinarie eller extra ordinarie ämneslärarinna vid lantbrukshållsskola. Samtliga befattningar äro hänfödda till grupp A. Pensioneringen avser f. n. även befattningshavare vid den statliga lantbruksskolan vid Ultuna samt i princip även befattningshavare vid lantbruksskolan vid Alnarp.

Pensionsklasser.

De av grupp A omfattade befattningarna vid *folkhögskolorna* äro hänfödda till pensionsklass i enlighet med vad härefter anges:

Befattning	Pensionsklass
Rektor vid	
skola med huvudkurs och kvinnlig kurs	1: 31
skola med endast huvudkurs.....	1: 28
Fast anställd ämneslärare vid	
huvudkurs och kvinnlig kurs.....	1: 27
endast huvudkurs med varaktighet av	
minst 24 veckor.....	1: 25
mindre än 24 veckor.....	1: 24
Extra ordinarie ämneslärare vid	
huvudkurs med varaktighet av	
minst 24 veckor.....	1: 16
mindre än 24 veckor	1: 14

Enligt övergångsbestämmelserna till SPA-reglementet äro pensionsklasserna för kvinnliga befattningshavare tills vidare (för extra ordinarie ämneslärare två klasser och för övriga en klass) lägre än de här ovan angivna.

I fråga om de till pensioneringen anslutna *övningslärarbefattningarna* m. fl. framgå nu gällande pensionsklasser av följande sammanställning.

Befattning	Pensionsklass	Antal befattningar	Anm.
Lärare i manlig slöjd.....	1:2	1	
Lärare i kvinnlig slöjd	1:1	18	¹ Därav 1 i kvinnlig slöjd och gymnastik
	1:2	2	
	1:4	3	² Den ena i kvinnlig slöjd och gymnastik. Den andra i kvinnlig slöjd med undervisningsskyldighet i hälsolära, kvinnlig hygien, hemvård och barnvård
	1:5	2	
	1:7	3	
	1:8	13	
	1:9	2	
	1:10	2	
	1:13, 1:14	2	
Lärare i hushållsgöromål	1:1	2	
	1:3	1	
	1:4	2	
	1:5, 1:7	2	
	1:9, 1:13	2	
Husmoder, tillika lärarinna	1:1, 1:2, 1:6	3	
	1:7	3	
	1:8	4	
	1:9	4	
	1:10, 1:11, 1:12	3	
	1:14	2	
	1:17	2	
	1:20, 1:21	2	
Biträdande husmoder, tillika lärarinna	1:1	1	
Navigationslärare.....	1:24	1	
		62	

Beträffande befattningarna vid *lantbruksundervisningsanstalterna* gälla följande pensionsklasser.

B e f a t t n i n g	Pensions- klass
<i>Lantmannaskola med vinterkurs om minst 125 arbetsdagar.</i>	
Föreståndare (rektor)	1: 27
Ämneslärare	1: 24
Extra ordinarie ämneslärare	1: 14
<i>Lantmannaskola med vinterkurs om minst 150 arbetsdagar.</i>	
Föreståndare (rektor)	1: 28
Ämneslärare	1: 25
Extra ordinarie ämneslärare	1: 15
<i>Lantmannaskola med helårskurs m. m., lantbruksskola och trädgårdsskola</i>	
Föreståndare (rektor)	1: 31
Ämneslärare	1: 27
Extra ordinarie ämneslärare	1: 19
<i>Lanthushållsskola med halvårskurs.</i>	
Föreståndarinna (rektor)	1: 14
Ämneslärarinna	1: 11
Extra ordinarie ämneslärarinna	1: 3
<i>Lanthushållsskola med årskurs m. m.</i>	
Föreståndarinna (rektor)	1: 23
Ämneslärarinna	1: 19
Extra ordinarie ämneslärarinna	1: 10

Pensionsåldrar.

För rektor och ämneslärare samt slöjdlärare vid *folkhögskola* är pensionsåldern 65 år. För innehavare av övriga i SPA-reglementet avsedda befattningar vid *folkhögskola* är pensionsåldern 63 år. För den förut omnämnde navigationsläraren är pensionsåldern 60 år.

I fråga om *lantbruksundervisningsanstalterna* är pensionsåldern för befattningshavare vid lantmanna-, lantbruks- och trädgårdsskolor 65 år samt för befattningshavare vid lanthushållsskolor 60 år.

2. Lärarlönesakkunnigas förslag.

Lärarlönesakkunniga, som avgivit sitt förslag före SPA-reglementets tillkomst, ha i fråga om rektorer och ämneslärare vid *folkhögskolor* förordat pensionsbestämmelser utformade i anslutning till pensionsreglementena för de högre kommunala skolorna. Vid tjänstårsberäkningen borde för rektorer och ordinarie lärare anställningstiden reduceras med samma procenttal som lönen. För extra ordinarie lärare, som skola uppbara läsårsdaglön, borde anställningstiden under vinterkurs ökas med hälften, eftersom full tjänstgöring om 34 veckor ungefär motsvarade $\frac{2}{3}$ av ett kalenderår.

Övningslärarna vid *folkhögskolorna* skulle enligt de sakkunnigas förslag i pensionshänseende jämföras med fortsättningskolans övningslärare.

Av praktiska skäl borde huvudmansavgifter till statens pensionsanstalt icke utgå för övningslärare.

3. Inom civildepartementet utarbetat förslag till pensionsreglering.

Det vid 1950 års riksdag fattade principbeslutet angående lönerreglering för befattningshavare vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter avser i stort sett anslutning till det statliga lönesystemet. Rektorer och ämneslärare föreslås komma att inordnas under ett särskilt avlöningsreglemente för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter. Folkhögskolans övningslärare inordnas under avlöningsreglementet för övningslärare.

Förstnämnda avlöningsreglemente skulle enligt lärarlönesakkunnigas förslag äga tillämpning å rektorer och ämneslärare, som avses i de sakkunnigas förslag till folkhögskolestadga och stadga för lantbruksundervisningsanstalter. Sistnämnda stadga skulle enligt förslaget i tillämpliga delar gälla även de statliga lantbruksskolorna i Ultuna och Alnarp. Vid den senare skolan finnes icke för närvarande någon befattningshavare, som beröres av lönerregleringen. Däremot finnas vid lantbruksskolan i Ultuna vissa ordinarie och extra ordinarie lärare. För dessa gäller för närvarande i pensionshänseende SPA-reglementet.

I en inom civildepartementet upprättad promemoria har framlagts förslag till pensionsreglering, avsedd att genomföras i anslutning till den beslutade lönerregleringen. Över promemorian har statens pensionsanstalt den 7 mars 1951 avgivit utlåtande. Förslagen framgå av följande redogörelse.

Pensionsregleringens omfattning.

Pensionsregleringen bör avse de av lönerregleringen omfattade ordinarie och extra ordinarie befattningshavarna, d. v. s. rektorer samt ordinarie ämneslärare ävensom, såvitt angår folkhögskola, ordinarie och extra ordinarie övningslärare. Om emellertid någon enstaka av de för närvarande med pensionsrätt förenade övningslärarbefattningarna eller kombinerade befattningarna som husmor-lärare på grund av med desamma förenad mindre omfattande undervisningsskyldighet eller av annan anledning icke inrättas såsom ordinarie eller extra ordinarie bör befattningen tills vidare bibehållas vid nu gällande pensionsrätt. Detsamma gäller den förut nämnde navigationsläraren, därest icke denne skulle komma att beredas anställning såsom ordinarie eller extra ordinarie ämneslärare.

I fråga om befattningshavarna vid lantbruksskolan i Ultuna har i promemorian uttalats, att det syntes ligga närmast till hands att ordna dessa statliga befattningshavares pensionering genom tillämpning av 1947 år allmänna tjänstepensionsreglementen. Med hänsyn till förestående allmänna översyn av hela det statliga och statsunderstödda pensionsväsendet kunde det emellertid befinnas lämpligt, att icke företaga denna överflyttning i förevarande sammanhang.

Pensionsgrupper och pensionsklasser.

Rektorer och ämneslärare böra liksom hittills hänföras till grupp A. Denna grupp bör omfatta även de av löne- och pensionsregleringen berörda lärarna i övningsämnen.

Det i SPA-reglementet innefattade systemet med pensionsklasser är, såvitt angår pensionsklasserna inom nummerserien 1: 1—1: 40, så konstruerat, att pensionsunderlagen för pensionsklass med visst nummer överensstämma med pensionsunderlagen enligt 1947 års allmänna pensionsreglementen för den lönegrad med beteckningen Ca eller Ce, vilkens slutlöneklass har samma nummer. I enlighet härmed bör befattning, varom nu är fråga, i allmänhet hänföras till den pensionsklass inom nämnda nummerserie, vilkens nummer med tre enheter överstiger lönegradens nummer. Då enligt löneregleringen blott arten av befattning men icke omfattningen av den med befattningen förenade tjänstgöringen avgör lönegraden, innebär det nyss sagda, att alla befattningar av visst slag, till skillnad från vad som f. n. gäller, hänföras till samma pensionsklass.

En dylik enhetlig placering i pensionsklass utan avseende å tjänstgöringens omfattning står vid det förhållandet, att lönegraderna avvägs med hänsyn till befattningar med full tjänstgöring, i överensstämmelse med de i SPA-reglementet innefattade principerna för bestämmande av pensionsklass. Detta gäller i varje fall i fråga om lärarna. Beträffande rektorerna ställer sig saken däremot i viss mån tveksam.

Vad först angår *folkhögskolerektorerna* skola dessa enligt löneregleringsbeslutet placeras i lönegrad Ca 31. Den mot denna lönegrad svarande pensionsklassen är 1: 34. Om folkhögskolans rektorer hänföras till denna pensionsklass, komma emellertid pensionsunderlagen att bli högre än de pensionsunderlag, som enligt 1947 års allmänna pensionsreglementen gälla för de statliga realskolornas rektorer, med vilka de jämställts vid lönegradsplaceringen. Realskolerektorernas pensionsunderlag motsvara nämligen underlagen för pensionsklassen 1: 33. Med hänsyn härtill föreslås i promemorian, att folkhögskolornas rektorer skola hänföras till sistnämnda pensionsklass.

Beträffande *lantbruksundervisningsanstalternas rektorer* föreligger ännu icke beslut om placering i lönegrad. Om rektorerna vid lantbruks-, lantman- och trädgårdsskolorna hänföras till samma lönegrad som folkhögskolerektorerna böra de jämväl placeras i samma pensionsklass som dessa.

Avgiftsunderlag i vissa fall.

Rektor vid *folkhögskola* utan sommarkurs skall åtnjuta 90 procent av lönen enligt statens löneplansförordning, med befogenhet dock för skolöverstyrelsen att under vissa förutsättningar i fråga om vinterkursens eller den sammanlagda kurstidens längd medgiva sådan rektor rätt att uppbära full lön. Ordinarie ämneslärare med mindre än full tjänstgöring skall åtnjuta lön motsvarande en av tjänstgöringens omfattning på visst sätt beroende del av lönen enligt löneplanen.

Med hänsyn till vad sålunda skall gälla i fråga om reduktion av lönen skall motsvarande minskning jämlikt 7 § 3 mom. första stycket SPA-reglementet göras å det för vederbörande pensionsklass i reglementet angivna avgiftsunderlaget.

Det nu sagda äger giltighet även i fråga om extra ordinarie ämneslärare samt ordinarie och extra ordinarie övningslärare.

Vad angår *lantbruksundervisningsanstalterna* har vid löneregleringsbeslutet förutsatts att, fränsett semestertid, tjänstgöring skulle kunna beredas befattningshavarna under hela året. Om härför erforderlig fyllnadstjänstgöring icke kan beredas befattningshavare och denne härvid icke skulle äga uppbära full lön, skall avgiftsunderlaget även för honom reduceras på nyss angivet sätt.

Tid, för vilken fortlöpande avgift skall utgå.

Enligt 8 § 2 mom. SPA-reglementet skall fortlöpande avgift i allmänhet erläggas för tid från och med den dag, befattningshavaren blir underkastad reglementet, intill dess avgång från befattningen äger rum.

Anställning som extra ordinarie ämneslärare vid folkhögskola skall endast avse tjänstgöring under vinterkurs. Läraren anställs därvid i allmänhet för den tid, vinterkursen pågår. Enligt nyssnämnda bestämmelse skulle för en på sådant sätt anställd lärare för det arbetsår, kursen avser, erläggas fortlöpande avgift endast för själva kurstiden. Har läraren tjänstgjort under hela kurstiden, bör emellertid avgift, beräknad efter det för anställningen gällande procentuellt nedsatta avgiftsunderlaget, utgå för hela året. För att undanröja varje tvivel härom bör enligt promemorian viss omformulering av bestämmelserna vidtagas. Föreskriften i 3 § 1 mom. tillämpningsföreskrifterna till SPA-reglementet, enligt vilken pensionsanstalten i vissa fall äger meddela anvisningar för beräkning av fortlöpande avgift, torde nämligen med nuvarande lydelse av förevarande reglementsbestämmelse icke formellt avse fall, då avgiften skall beräknas för helt år.

Pensionsåldrar.

Folkhögskolornas arbetsår räknas från och med den 1 oktober visst år till och med den 30 september nästföljande år. Lärarnas tjänstgöring torde i allmänhet vara mest omfattande under arbetsårets förra hälft. Då pensionsåldern såsom f. n. är fallet inträder vid utgången av den kalendermånad, då föreskriven levnadsålder uppnås, skulle det sålunda kunna inträffa, att t. ex. en ordinarie ämneslärare blir avgångsskyldig på grund av uppnådd pensionsålder just då han fullgjort all på arbetsåret belöpande tjänstgöring. Han skulle emellertid för detta arbetsår icke äga uppbära lön för t. ex. mer än förra hälften av året och för den senare hälften få åtnöja sig med pension, kanske till avsevärt avkortat belopp. Med hänsyn härtill föreslås i promemorian, att pensionsåldern för folkhögskolornas lärarpersonal skall inträda vid utgången av det arbetsår, under vilket föreskriven levnadsålder uppnås. Såsom ytterligare skäl härför har anförts den omstän-

digheten, att ordinarie tjänst vid folkhögskola regelmässigt tillträdes vid arbetsårets början.

Vad angår själva pensionsåldrarna har framhållits, att löne- och pensionsregleringen icke i och för sig syntes utgöra anledning till ändring. Skulle det i 1948 års pensionsålderskommittés betänkande föreslagna systemet med pensioneringsperioder genomföras och därvid i enlighet med vad statens pensionsanstalt förordat i sitt remissyttrande över betänkandet utsträckas till att avse jämväl de under SPA-reglementet inordnade övningslärarna, torde emellertid nämnda system böra tillämpas även å folkhögskolans övningslärare.

Beträffande *lantbruksundervisningsanstalternas* lärarpersonal bör pensionsåldern av i huvudsak samma skäl, som anförts i fråga om folkhögskolorna, inträda vid utgången av det läsår (1 november—31 oktober), under vilket föreskriven levnadsålder uppnås.

Vad angår avvägningen av de särskilda pensionsåldrarna har i promemorian anförts i huvudsak följande.

I fråga om den såsom pensionsålder föreskrivna levnadsåldern synes det — åtminstone vad angår lantmänna-, lantbruks- och trädgårdsskolor — icke vara anledning att ifrågasätta någon ändring.

Beträffande lantbruksskolornas befattningshavare är pensionsåldern f. n. 60 år. Denna pensionsålder är enligt 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente den normala för befattningshavare i högst lönegrad Ca 16. För lärarpersonal i högre lönegrad, fränsett lärare i fysisk fostran vid gymnastiska centralinstitutet, förekommer så låg pensionsålder som 60 år allenast i fråga om läroanstalter med alldeles speciellt elevmaterial, såsom statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, dövstumskolorna samt statens skol- och yrkeshem på Salbohed och i Vänersborg. Med hänsyn härtill och då lärarpersonalen vid lantbruksskolorna genom löneregleringen kommer att placeras i lägst lönegraden Ce 18 kunde det ifrågasättas, att i samband med pensionsregleringen höja pensionsåldern till 63 år. Det må emellertid erinras, att en dylik höjning på sin tid föreslogs av 1944 års pensionsutredning, men att föredragande departementschefen vid frågans behandling i propositionen 1949: 200 uttalade, att han icke då ville föreslå högre pensionsålder än 60 år. I anslutning till detta uttalande framhöll departementschefen vidare, att det syntes lämpligt att 1948 års pensionsålderskommitté företog en granskning av pensionsåldrarna för icke-statliga befattningshavare med anslutning till statens pensionsanstalt. I betraktande härav synes det ligga närmast till hands att ej heller i förevarande sammanhang föreslå någon höjning av pensionsåldern för ifrågavarande lärarpersonal.

Tjänstårsberäkning.

Enligt 18 § 1 mom. första stycket SPA-reglementet beräknas tjänstår regelmässigt för tid, under vilken befattningshavaren är underkastad reglementet. En extra ordinarie ämneslärare vid folkhögskola, anställd för den av skolans vinterkurs omfattande tiden, är uppenbarligen icke i fråga om det arbetsår, under vilket kursen infaller, underkastad reglementet annat än under själva kurstiden. Med hänsyn till reduktionsbestämmelsen i femte

stycket av nyssnämnda moment bör emellertid tjänstår tillgodoräknas för hela arbetsåret. Det torde vid sådant förhållande få förutsättas, att pensionsanstalten för ett dylikt fall jämlikt 3 § 1 mom. tillämpningsföreskrifterna kommer att meddela den anvisningen, att läraren skall anses ha varit underkastad reglementet under hela arbetsåret. För att emellertid såsom tjänstår icke skall tillgodoräknas längre tid än som betingas av det nedsatta avgiftsunderlaget, erfordras viss komplettering av sistnämnda författningsrum.

Övergångsanordningar.

Genom pensionsregleringen komma de av densamma berörda befattningarna att bli hänförda till högre pensionsklasser än de för dem enligt SPA-reglementet nu gällande. Enligt 18 § 4 mom. första stycket SPA-reglementet skall viss reducering göras vid beräkning av tjänstår med avseende å tid, för vilken underlagen varit mindre än de vid avgången gällande. Huvudmannen har dock möjlighet att genom erläggande av engångsavgift bereda befattningshavaren oducerad tjänstårstillgodoräkning för tid, varunder sålunda gällt lägre underlag, i den mån så erfordras, för att befattningshavaren skall kunna erhålla hel ålderspension. Vad angår tid före den 1 januari 1950 stadgas emellertid i övergångsbestämmelserna till SPA-reglementet, att pensionsanstalten utan att engångsavgift behöver erläggas äger medgiva befattningshavaren rätt till tjänstårsberäkning för tid motsvarande hälften av berörda reducering. För tjänstårsberäkning för den återstående hälften påföres i stället full engångsavgift.

Med hänsyn till att de beträffande folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter i eller enligt SPA-reglementet med övergångsbestämmelser fastställda pensionsklasserna äro att anse som provisoriska i avvaktan på genomförandet av förevarande pensionsreglering har i promemorian föreslagits, att motsvarande övergångsanordning skall tillämpas även i fråga om den tid, då nämnda pensionsklasser varit gällande. Därvid bör tillses, att den sålunda med engångsavgift icke belagda tillgodoräkningen blir densamma, vare sig engångsavgift erlagts med avseende å tid före den 1 januari 1950 eller ej.

I fråga om tid före pensionsregleringens genomförande, under vilken befattningshavare innehåft i avlöningsreglementet för folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter avsedd anställning, bör dock iakttagas, att sammanlagt icke tillgodoräknas större del av tiden än som svarar mot den del av full lön för samma tid, som utgått eller skulle ha utgått enligt avlöningsreglementet. Vad angår anställningstid före den 1 januari 1950 böra enligt promemorian de anställningsförhållanden, som under varje tidsperiod gällt för befattningshavaren, i allmänhet vara avgörande i förevarande avseende.

Den i promemorian föreslagna anordningen, enligt vilken pensionsåldern skulle inträda vid utgången av det verksamhetsår, under vilket vederbörlig levnadsålder uppnås, innebär, att pensionsåldern i vissa fall jämkas uppåt med högst 11 månader. I promemorian framhålles, att en dylik justering icke syns påkalla några särskilda övergångsanordningar.

Reglering av vissa äldre pensioner.

I ett den 15 december 1950 avgivet betänkande har statens pensionsanstalt framlagt utredning och förslag i fråga om förbättring av vissa s. k. äldre pensioner, som utgå från pensionsanstalten och från lärarinnornas pensionsanstalt. Vad angår de från statens pensionsanstalt utgående pensionerna omfattar förslaget i princip samtliga sådana pensioner, som beviljats enligt 1919 års reglemente för pensionsanstalten och som f. n. till sina belopp äro reglerade enligt bestämmelserna i kungörelsen 1947: 658. Den med förslaget avsedda pensionsförbättringen åstadkommes genom viss anpassning av pensionerna efter pensionsunderlagen för de pensionsklasser, som från och med den 1 januari 1950 gälla för vederbörande befattningar enligt SPA-reglementet.

Vad angår folkhögskolornas och lantbruksundervisningsanstalternas lärarpersonal ha, såsom förut nämnts, nämnda pensionsklasser fastställts som ett provisorium i avvaktan på definitiv pensionsreglering i anslutning till löneregleringen. Med hänsyn härtill torde i samband med pensionsregleringen för den aktiva personalen böra ske en omreglering av de hithörande pensioner, som dessförinnan beviljats enligt SPA-reglementet. I denna fråga har i promemorian anförts i huvudsak följande.

En utvidgning av förbättringen av äldre pensioner med hänsyn till nu ifrågavarande pensionsreglering torde — med avseende å såväl de enligt 1919 års reglemente som de enligt SPA-reglementet beviljade pensionerna — böra ske med utgångspunkt från pensionsunderlagen för de pensionsklasser, som komma att fastställas vid den definitiva pensionsregleringen, eller, såvitt angår kvinnliga befattningshavare, närmast lägre pensionsklasser.

I fråga om pensioner, grundade i befattningar, för vilka lönen framdeles kommer att utgå med viss del av full lön, bör vid förbättringen såsom pensionsunderlag tillämpas motsvarande del av pensionsunderlagen för vederbörande pensionsklasser. Eljest skulle nämligen de förbättrade pensionerna i här avsedda fall — i strid mot de allmänna principerna för pensionsförbättringen — kunna bli större än de pensioner, som tillkomma den aktiva personalen i motsvarande fall. För den händelse den av lärarlönesakkunniga i fråga om lantbruksundervisningsanstalterna föreslagna anordningen med fyllnadstjänstgöring skulle komma att genomföras bör pensionsförbättringen ändock ske med tillämpning av nedsatta pensionsunderlag. Nedsättningen torde därvid böra motsvara den minskning, som kan antagas skulle ha ifrågakommit utan nyssnämnda anordning.

Vad särskilt angår pensioner, som före 1940 års omorganisation av lant-hushållsskolorna beviljats befattningshavare vid sådan lant-hushållsskola, till vars kursordning någon motsvarighet icke numera finnes, erfordras i varje fall en beräkning av särskilda procenttal för bestämmande av de pensionsunderlag, som skola tillämpas vid pensionsförbättringen. Dessa procenttal torde — med hänsyn till vad pensionsanstalten anført rörande förbättringen av hithörande pensioner — böra beräknas med utgångspunkt från att tjänstgöringen vid nu förekommande helårs- och halvårskurser närmast motsvarar tjänstgöring vid två längre kurser respektive en längre kurs enligt den tidigare kursordningen.

Även i fråga om pensioner, som utgå till f. d. övningslärare vid folkhög-

skolor, kan det i något fall finnas erforderligt att vid pensionsförbättringen tillämpa nedsatta pensionsunderlag. Det torde böra ankomma på statens pensionsanstalt att med hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall bestämma det procenttal, efter vilket pensionsunderlagen skola beräknas.

Vad angår enligt SPA-reglementet beviljade pensioner torde skäligen böra tillises, att ifrågakommande pensionsförbättring — för den händelse förekommande engångsavgift till hävande av sådan reduktion vid tjänstårsberäkning, som avses i 18 § 4 mom. reglementet, ej i sin helhet erlagts — icke kommer att understiga den som skolat beräknas, därest berörda avgift till fullo erlagts.

En utvidgning i enlighet med vad här förordats av den av statens pensionsanstalt föreslagna pensionsförbättringen medför ökning av de av pensionsanstalten beräknade kostnaderna. Enligt verkställd överslagsberäkning skulle denna kostnadsökning, vad angår pensionernas grundbelopp, till en början utgöra omkring 50 000 kronor för år.

Den utvidgade pensionsförbättringen torde böra genomföras från den av statens pensionsanstalt för förbättringen i övrigt föreslagna tidpunkten eller den 1 juli 1951. Om tidpunkten för genomförande av löne- och pensionsregleringen vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna — på samma sätt som skedde vid 1942 års regleringar — kommer att fastställas till den 1 oktober respektive den 1 november, böra även de befattningshavare, som avgå under tiden efter den 30 juni 1951 men före löne- och pensionsregleringen, omfattas av pensionsförbättringen.

Statens pensionsanstalt har i stort sett anslutit sig till vad som förordats i promemorian. I fråga om pensioneringens omfattning har pensionsanstalten, i anledning av förslaget i promemorian om att vissa övningslärarbefattningar med mindre omfattande undervisningsskyldighet övergångsvis skulle bibehållas vid nu gällande pensionsrätt, framhållit, att dylik pensionsrätt endast borde tillkomma befattningshavare, som anställts före löne- och pensionsregleringens genomförande.

Vad beträffar förslaget att hänföra rektorerna vid lantmanna- och lantbruksskolorna till pensionsklassen 1: 33 har pensionsanstalten understrukit, att detta förslag står i full överensstämmelse med de principer, efter vilka pensionsunderlagen bestämts för jämförliga rektorer med pensionsrätt enligt 1947 års allmänna pensionsreglementen.

Mot förslaget att pensionsåldern för berörda befattningshavare skulle inträda vid utgången av det arbetsår eller läsår, under vilket föreskriven levnadsålder uppnås, har pensionsanstalten förklarat sig icke ha något att erinra.

Beträffande de särskilda problem, som uppstå i fråga om extra ordinarie lärare har pensionsanstalten anfört i huvudsak följande.

För extra ordinarie ämneslärare — såväl de på viss tid som de tills vidare anställda — uppkomma vid tillämpning av det tillämnade systemet med läsårsdagavlöning vissa spörsmål. Dessa spörsmål avse i huvudsak pensionsrätten under kursfri tid samt bestämmandet i vissa fall av den tidpunkt, från vilken tjänstepension och familjepension skola utgå. Systemet med läsårsdaglön innebär nämligen, att t. ex. en lärare, som mot sådan lön tjänstgjort hel vinterkurs, får anses ha uppburit hela den på arbetsåret belöpande lönen. Det synes då skäligt, att läraren i ett sådant fall får åtnjuta

pensionsrätt under hela året. Å andra sidan synes emellertid icke böra ifrågakomma, att pension vid t. ex. inträffande sjuk- eller familjepensionsfall börjar utgå förrän efter förloppet av den tid, för vilken avlöning kan anses ha åtnjutits.

De här berörda och de i promemorian angivna spörsmålen äga ett sådant inbördes samband, att de enligt pensionsanstaltens mening böra — i den mån detta är möjligt — regleras genom en gemensam bestämmelse. Denna bestämmelse, vilken synes kunna intagas antingen i SPA-reglementet eller i tillämpningsföreskrifterna till detta reglemente, bör i huvudsak innebära, att befattningshavare, som fullgjort all tjänstgöring under arbetsåret, vid reglementets tillämpning skall anses såsom innehavare av befattningen under hela året. Dessutom bör stadgas, att familjepension icke får utgå för tid, för vilken avlöning kan anses ha åtnjutits.

Departementschefen.

De pensionsberättigade befattningshavarna vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna åtnjuta för närvarande pensionsrätt enligt SPA-reglementet. Detta reglemente har i stort sett utformats efter förebild av de för statstjänstemännen gällande pensionsbestämmelserna och bygger i princip på att det statliga lönesystemet tillämpas för berörda befattningar. För de här ifrågavarande grupperna av befattningshavare, för vilka nämnda system nu icke gäller, ha i avbidan på den numera beslutade anknytningen till det statliga lönesystemet pensionsfrågorna i vissa hänseenden lösts provisoriskt. Sålunda ha vid bestämmandet av pensionsklasserna de för vederbörande befattningar utgående lönerna ansetts avse en tjänstgöringskyldighet, som svarar mot full tjänstgöring. Såsom tjänstår för pension enligt nämnda pensionsklasser tillgodoräknas på grund härav hela den tid, varunder motsvarande anställning innehafts. De provisoriska pensionsklasserna ha vidare måst avvägas med viss försiktighet för att icke den slutliga pensionsregleringen skulle föregripas.

I samband med den beslutade löneregleringen skall lärarpersonalen vid ifrågavarande skolor inplaceras i lönegrader enligt det statliga systemet. Befattning av visst slag vid folkhögskola skall härvid hänföras till en och samma lönegrad oavsett omfattningen av den med den särskilda befattningen förenade tjänstgöringskyldigheten. Befattningshavare med mindre än full tjänstgöring skall emellertid å löneplanslönen vidkännas visst avdrag. Motsvarande lösningar föreslås för lantbruksundervisningsanstaltens vidkommande. Av angivna konstruktion av lönebestämmelserna följer enligt SPA-reglementet automatiskt bl. a., att för befattningshavare med mindre än full tjänstgöring anställningstiden tillgodoräknas i pensionshänseende allenast efter sådan reduktion, som svarar mot nedsättningen i tjänstgöringskyldigheten. Med hänsyn härtill och till inplaceringen i lönegrader påkallas vissa ändringar i de nuvarande pensionsbestämmelserna.

Förevarande pensionsreglering gäller sålunda i huvudsak en anpassning till vad som följer av att det statliga lönesystemet skall tillämpas för berörda befattningshavare. En i enlighet med vad i det följande förordas genom-

förd anpassning medför i allmänhet rätt väsentliga förbättringar i pensionsförmånerna.

Lärlönesakkunniga ha i fråga om rektorer och ämneslärare vid folkhögskolor föreslagit pensionsbestämmelser utformade i anslutning till pensionsreglementena för de högre kommunala skolorna. Vissa särbestämmelser ha därvid ansetts erforderliga i fråga om tjänstårsberäkning för befattningshavare med mindre än full tjänstgöring. För ordinarie dylik befattningshavare skulle sålunda anställningstiden vid tjänstärstillgodoräkningen reduceras i samma omfattning som lönen minskats enligt avlöningsreglementet. För extra ordinarie lärare skulle vid tjänstårsberäkningen den faktiska anställningstiden utökas med hälften, så att t. ex. en sådan lärare med full tjänstgöring (34 veckor) i stort sett finge tillgodoräkna ett läsår såsom helt tjänstår.

För folkhögskolornas övningslärare, som föreslagits bli jämställda i pensionshänseende med övningslärarna vid fortsättningsskolan, ha de sakkunniga föreslagit, att huvudmansavgifter icke skola utgå.

I departementspromemorian förutsattes, att pensioneringen av de av löneregleringen omfattade grupperna skall ske enligt SPA-reglementet. Lämpligheten av att bibehålla de statliga befattningshavarna vid lantbruksskolan i Ultuna under SPA-reglementet ifrågasattes dock. Beträffande befattningshavare med mindre än full tjänstgöring utgår man i promemorian från att tjänstgöringsskyldigheten skall anses vara nedsatt i samma proportion som lönen. Härav följer i fråga om tjänstårsberäkningen för både ordinarie och extra ordinarie befattningshavare i huvudsak sådan reduktion, som de sakkunniga i sitt förslag åsyftat.

Vad angår pensionsklasserna föreslås i promemorian, att dessa med undantag i fråga om rektorerna vid folkhögskolorna samt lantbruks-, lantmanna- och trädgårdsskolorna skola bestämmas så, att pensionsunderlagen bli desamma som för statliga befattningshavare i samma lönegrader. Undantaget i fråga om nämnda rektorer har ansetts påkallat av vad som gäller i fråga om realskolerektorer med motsvarande eller högre löneförmåner.

Beträffande pensionsåldrarna har i promemorian anförts, att löne- och pensionsregleringen icke i och för sig synts böra föranleda några ändringar. En höjning av nu gällande pensionsålder av 60 år för lärarpersonalen vid lanthushållsskolorna har emellertid diskuterats, men ansetts icke böra vidtagas i förevarande sammanhang. Vad beträffar det närmare bestämmandet av den tidpunkt, vid vilken pensionsåldern skall inträda för den av pensionsregleringen omfattade personalen, föreslås i promemorian, med utgångspunkt närmast från förhållandena vid folkhögskolorna, att denna tidpunkt skall bestämmas så, att den sammanfaller med utgången av verksamhetsåret vid respektive skolform.

Med anledning av att statens pensionsanstalt i ett den 15 december 1950 avgivet betänkande framlagt förslag om förbättring av vissa s. k. äldre

pensioner, som utgå från anstalten, har i promemorian även upptagits frågan om reglering av pensionerna för förutvarande befattningshavare vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna. Härvid har — under hänvisning till att de nu gällande pensionsklasserna fastställts provisoriskt i avbidan på löneregleringen — föreslagits, att de sistnämnda pensionerna skola förbättras med utgångspunkt från de slutligt fastställda pensionsklasserna och att motsvarande förhöjning även skall vidtagas i fråga om pensioner, som beviljats enligt de provisoriska bestämmelserna i SPA-reglementet.

För egen del ansluter jag mig i likhet med statens pensionsanstalt i hudsak till vad som föreslagits i departementspromemorian.

Pensioneringen av ifrågavarande befattningshavare bör sålunda alltjämt ske enligt SPA-reglementets bestämmelser.

Vad angår den statliga lantbruksskolan i Ultuna har på föredragning av chefen för jordbruksdepartementet tidigare denna dag beslutats proposition till riksdagen angående bl. a. överförande av vissa befattningshavare vid denna skola till statlig löneplan. Ordinarie och extra ordinarie befattningshavare bli vid bifall härtill automatiskt underkastade 1947 års allmänna pensionsreglementen. Erhåller någon vid skolan nu anställd lärare med pensionsrätt enligt SPA-reglementet icke efter löneregleringen anställning, som medför pensionsrätt enligt 1947 års allmänna pensionsreglementen, bör han övergångsvis bibehållas vid nu gällande pensionsrätt.

Vad i promemorian anförts i fråga om avvägningen av pensionsklasserna i samband med löneregleringen biträder jag helt. Vad särskilt beträffar de i lönegraden Ca 31 placerade rektorerna förordar jag sålunda, att dessa hänföras till pensionsklassen I:33.

Vad angår förslaget att pensionsåldern skulle inträda vid utgången av verksamhetsåret, vilket förslag lämnats utan erinran av statens pensionsanstalt, tala otvivelaktigt starka skäl för en dylik anordning. Jag förordar därför, att bestämmelserna utformas i enlighet med förslaget.

Motsvarande anordning bör tillämpas i fråga om lärarpersonalen vid lantbruksskolan i Ultuna, vilket torde föranleda viss ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente. Förslag härom framlägges sedermera i annat sammanhang.

På grund av bl. a. att läsårsdaglön skall utgå till vissa pensionsberättigade lärare samt beroende på tjänstgöringsperiodernas förläggning inom verksamhetsåret aktualiseras vissa särskilda problem i samband med pensionsregleringen. Under hänvisning till vad statens pensionsanstalt i sitt yttrande anført i dessa frågor vill jag framhålla, att dessa problem, vilka torde få anses vara av övervägande teknisk natur, torde bära bli föremål för ytterligare överväganden i samband med utformningen av författningstexten.

I fråga om avvägningen av de särskilda pensionsåldrarna ansluter jag mig till vad som föreslagits i promemorian. Jag anser mig sålunda icke för

närvarande böra förorda höjd pensionsålder för befattningshavarna vid lanthushållsskolorna.

Vad angår övningslärarna vid folkhögskolorna vill jag, i anledning av de sakkunnigas förslag om att huvudmansavgifter icke skulle utgå för dessa lärare, framhålla, att en dylik undantagsanordning icke synes mig böra ifrågakomma.

Beträffande förslaget i promemorian om reglering av de äldre pensionerna, genom vilket syftet med ett av statens pensionsanstalt i förenämnda betänkande gjort uttalande i ämnet skulle tillgodoses, vill jag framhålla att därest en på betänkandet byggd pensionsreglering i fråga om de äldre SPA-pensionerna kommer till stånd, denna reglering torde, i vad avser de förutvarande befattningshavarna vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna, böra äga rum i huvudsak enligt de i promemorian angivna grunderna.

Hemställan.

Under återopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t

a) att utfärda avlöningsreglemente för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats;

b) att under de förutsättningar och i den omfattning, som i det föregående angivits, vidtaga ändringar i ifrågavarande reglemente;

c) att utfärda erforderliga övergångsbestämmelser till reglementet;

d) att meddela avlöningsbestämmelser för övningslärare vid folkhögskolor i enlighet med vad jag föreslagit; samt

e) att med iakttagande av de huvudgrunder, som i det föregående förordats, meddela pensionsbestämmelser för den av löneregleringen omfattade personalen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Hauschildt.

Bilaga 1.

1941 års lärarlönesakkunnigas förslag

till

avlöningsreglemente för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter.

1 kap. Inledande bestämmelser.

1 §.

Tillämpningsområde.

Detta reglemente äger tillämpning å *rektorer* och *ämneslärare*, som avses i folkhögskolestadgan och stadgan för lantbruksundervisningsanstalter.

2 §.

Stationeringsort. Ortsgrupp.

Med stationeringsort förstås orten för den skola, där tjänstemannen huvudsakligen tjänstgör.

Orterna fördelas å ortsgrupper med hänsyn till levnadskostnaderna på sätt därom särskilt stadgas.

3 §.

Rektors och ordinarie lärares avgångsskyldighet.

Angående rektors och ordinarie lärares skyldighet att avgå från tjänsten stadgas i gällande bestämmelser om tjänstepension.

4 §.

Olycksfallsförsäkringslagen m. m.

Tjänsteman, som avses i detta reglemente, skall i fråga om ersättning enligt *olycksfallsförsäkringslagen* eller *lagen om försäkring för vissa yrkesjukdomar* anses såsom statsanställd.

2 kap. Avlöningsbestämmelser för rektorer samt ordinarie, extra ordinarie och extra ämneslärare.

Allmänna avlöningsbestämmelser.

5 §.

1 mom. Rektor samt ordinarie, extra ordinarie och extra ämneslärare äga på grund av anställningen rätt till avlöningsförmåner enligt detta reglemente och de bestämmelser, vilka meddelas med stöd därav eller eljest utfärdas av Kungl. Maj:t, ävensom pensionsrätt, i den mån så följer av gällande tjänste- och familjepensionsbestämmelser.

2 mom. För med tjänsten förenade arbetsuppgifter må till i detta kapitel avsedda tjänstemän icke utgå gottgörelse utöver vad i reglementet förutsättes eller eljest medgivits av Kungl. Maj:t.

3 mom. Frånträder ordinarie eller extra ordinarie tjänsteman utövningen av sin tjänst på grund av att han samtidigt innehar annan anställning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser såsom ordinarie, extra ordinarie eller extra tjänsteman eller såsom aspirant, skall han, om ej Kungl. Maj:t annat medgiver, allenast äga åtnjuta med sistnämnda anställning förenade avlöningsförmåner.

6 §.

1 mom. Avlöningsförmåner enligt detta kapitel utgöras av lön, semester och motsvarande ledighet, lönetillägg och särskilda ersättningar, sjukvård och begravningshjälp.

2 mom. Åtnjuter tjänsteman, som avses i detta kapitel, *avlöningsförmåner enligt krigsavlöningsbestämmelser*, träda nämnda förmåner i stället för å tjänsten eljest utgående avlöningsförmåner.

3 mom. På beslut eller bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, skall bero i vad mån avdrag å lönen skall ske för tjänsteman, som åtnjuter *avlöning i beställning å reservstat vid försvaret* eller som av statsmedel äger uppbära annan *tjänstepension eller årligt understöd* än reservpension eller därmot svarande engångsbelopp.

Den, som uppbär sådan förmån, skall anmäla detta till skolstyrelsen. Genom skrivelse, ingiven till finansdepartementet, skall skolstyrelsen underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan, i vad mån avdrag å lönen skall ske.

4 mom. Under tid kurs pågår, äger tjänsteman utan eget hushåll åtnjuta kost i elevhushållet till självkostnadspris.

Lönen.

7 §.

Lönegrader. Löneklasser. Lönebelopp.

Tjänsteman, som avses i detta kapitel, tillhör lönegrad med beteckning och nummer, som framgå av nedan intagna tabell. Lönegrad omfattar de löneklasser, som angivas i tabellen. Lön utgår enligt den löneklass, i vilken tjänstemannen placeras enligt 9—11 §§ samt enligt den ortsgrupp, till vilken hans stationeringsort är hänförd.

Vid lantbruksundervisningsanstalt må ämneslärare anställas som extra i lägre lönegrad än ovan angivits, därest han icke har föreskriven behörighet och lärare, som fyller gällnade behörighetsvillkor, icke kan erhållas. Det ankommer på lantbruksstyrelsen att bestämma den lönegrad sådan lärare skall tillhöra.

Föreligga särskilda skäl, må Kungl. Maj:t beträffande viss tjänsteman eller viss grupp av tjänstemän bestämma, att lön skall utgå efter annan ortsgrupp än den, till vilken stationeringsorten är hänförd.

Lönen för varje löneklass och ortsgrupp framgår av statens löneplansförordning.

Lönen skall dock utgå med i 8 § angivna belopp till där avsedda tjänstemän vid folkhögskola.

Skolform — Befattning	Lönegrad	Löneklasser
<i>Folkhögskolor. Lantmannaskolor. Lantbruksskolor.</i>		
Rektor.....	Ca 31	31—34
Ämneslärare: ordinarie.....	Ca 26	26—29
extra ordinarie.....	Ce 24	24—27
extra	Cg 21	21—24
<i>Lanthushållsskolor.</i>		
Rektor	Ca 26	26—29
Ämneslärare: ordinarie	Ca 22	22—25
extra ordinarie.....	Ce 20	20—23
extra	Cg 18	18—21

8 §.

Lönebelopp för vissa tjänstemän vid folkhögskola.

1 mom. Rektor vid folkhögskola utan sommarkurs skall åtnjuta 90 procent av lönen enligt statens löneplansförordning.

Skolöverstyrelsen äger dock medgiva, att full lön må utgå, om skäl därtill äro med hänsyn till omfattningen av regelbundet förekommande statsunderstödda fortsättnings- och folkbildningskurser vid skolan samt till skolans storlek.

2 mom. Ordinarie ämneslärare vid folkhögskola skall åtnjuta lön med följande procenttal av lönen enligt statens löneplansförordning.

Anställningen avser	Procenttal
vinterkurs om 23 veckor och sommarkurs.....	99
» » 22 » » »	97
» » 21 » » »	95
vinterkurs om 24 veckor	81
» » 23 »	79
» » 22 »	77
» » 21 »	75

Av vinterkurs må därvid endast räknas den tid, för vilken statsbidrag utgår.

Med anställning, som avser vinter- och sommarkurs, må jämföras anställning, som avser vinterkurs och statsunderstödda fortsättnings- eller folkbildningskurser, därest läraren under sistnämnda kurser kan beredas tjänstgöring under 270 undervisningstimmar.

För ordinarie ämneslärare, anställd för enbart vinterkurs, ökas lönen med 2 procent för varje hel vecka, varmed statsbidragsberättigad tid av vinterkursen överstiger 24 veckor, dock till högst 100 procent.

3 mom. Månadslön enligt 1 och 2 mom. som slutar på öretal, jämkas till närmaste kronotal eller, om den slutar på 50 öre, till närmast högre kronotal. Daglön, som icke slutar å helt femtal ören, jämkas till närmaste femtal.

4 mom. Minskas den statsbidragsberättigade tiden av vinterkurs, skall lön enligt 2 mom. utgå med det lägre procenttal, som betingas av ändringen, från och med det arbetsår ändringen trädde i kraft.

Kan ordinarie ämneslärare, anställd för både vinter- och sommarkurs, enligt skolöverstyrelsens prövning icke längre beredas föreskriven tjänstgöring under sommarkurs eller under statsunderstödd fortsättnings- eller folkbildningskurs, skall lön utgå med det lägre procenttal, som betingas härav, från och med det arbetsår, som börjar näst efter det sådan tjänstgöring icke kan beredas honom.

För tjänstgöring under tid av vinterkurs, vilken icke medräknats vid fastställande av det procenttal, efter vilket lön utgår, skall ordinarie ämneslärare uppbära arvode som timlärare.

5 mom. *Extra ordinarie* och *extra ämneslärare* vid folkhögskola skola uppbära läsårsdaglön i stället för i statens löneplansförordning angiven månadslön eller daglön.

Läsårsdaglön utgår för varje anställningsdag under vinterkurs, oavsett om statsbidrag utgår eller icke, med $\frac{12}{239}$ av månadslönen enligt löneplansförordningen för den löneklass och ortsgrupp, som läraren tillhör. Sådant dagbelopp, som ej slutar å helt femtal ören, skall jämkas till närmaste femtal. Genom skolöverstyrelsens försorg utfärdas tabeller över läsårsdaglöner.

Läsårsdaglön skall anses inbegripa den ersättning för semester, som eljest må tillkomma sådan lärare.

9 §.

Grundläggande bestämmelser om placering i löneklass.

1 mom. Vid tillträde av tjänst skall i 7 § avsedd tjänsteman placeras i lönegradens lägsta löneklass, i den mån ej annat följer av 10 och 11 §§. För varje tidsperiod, som nedan sägs, uppflyttas han en löneklass inom lönegraden eller, då han uppnått dennas högsta löneklass, ett lönerum inom löneklassen, intill dess fjärde lönerummet uppnåtts.

Första tidsperioden utlöper vid utgången av det kalenderkvartal, under vilket tre år förflutit från tjänstetillträdet. Om från periodens början förekommit mer än 120 dagar, vilka enligt 2—5 mom. icke må tillgodoräknas för löneklassuppflyttning, skall dock perioden utlöpa vid utgången av det kalenderkvartal, då från periodens början infallit 976 dagar, vilka enligt 2—5 mom. må tillgodoräknas för sådan uppflyttning.

Följande tidsperioder räknas på motsvarande sätt, varje period från ingången av det kalenderkvartal från och med vilket uppflyttning skett.

2 mom. För löneklassuppflyttning (uppflyttning i lönerum) må icke tillgodoräknas dag, då tjänsteman vidkänts C-avdrag av annan anledning än

a) tjänstledighet för att innehava eller uppehålla statlig tjänst,

b) tjänstledighet för att innehava eller uppehålla sådan icke statlig anställning, vid vilken avlöningen utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade avlöningsbestämmelser eller som tillsättes av eller varå förordnande meddelas av statlig myndighet eller som av Kungl. Maj:t förklarats skola i förevarande avseende likställas med anställning hos staten,

c) tjänstledighet för offentligt uppdrag,

d) tjänstledighet för militärtjänst eller,

e) såvitt angår högst 600 dagar av en och samma i 1 mom. avsedd tidsperiod, tjänstledighet för att fullgöra uppdrag inom personalsammanslutning, vilken avser att tillvarata tjänstemännens intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning.

I övrigt må för uppflyttning tillgodoräknas tid, då tjänstemännen innehar vederbörande tjänst.

3 mom. Utan hinder av vad i 2 mom. sägs må *rektor vid folkhögskola* och *tjänsteman vid lantbruksundervisningsanstalt* tillgodoräkna dagar, då de under allenast högst hälften av den dagliga tjänstgöringstiden åtnjuta tjänstledighet med C-avdrag.

4 mom. Utöver vad i 2 mom. sägs skall för *ämneslärare vid folkhögskola* gälla följande.

Skall *ordinarie* ämneslärare enligt 13 § 5 mom. vidkännas C-avdrag å lönen under tid, då han icke har att fullgöra med tjänsten förenad undervisningsskyldighet, skall denna tid ej tillgodoräknas för uppflyttning i löneklass, i den mån motsvarande ledighet under kurstid icke må tillgodoräknas.

Extra ordinarie eller *extra* ämneslärare skall för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna anställning, som omfattat hel vinterkurs, som helt arbetsår samt varje dag av anställning, som icke omfattar hel vinterkurs, som två dagar. Tid varunder vinterkurs ej pågår, må ej tillgodoräknas.

Har *extra ordinarie* eller *extra* lärare vidkänts C-avdrag å lönen av anledning, som enligt 2 mom. icke berättigar till uppflyttning i löneklass, skall varje sådan dag räknas som två dagar.

Ordinarie, *extra ordinarie* eller *extra* ämneslärare må för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna tid, varunder han åtnjutit tjänstledighet under allenast högst $\frac{1}{4}$ av den dagliga tjänstgöringstiden utan hinder av vad i 2 mom. sägs.

Ämneslärare må icke i något fall under ett arbetsår tillgodoräkna mera än 365 dagar.

5 mom. Beslut om placering och uppflyttning i löneklass skall meddelas även om tjänstemannen icke gjort framställning därom.

Beslut om placering och uppflyttning i löneklass eller lönerum fattas av skolöverstyrelsen beträffande folkhögskolor och av lantbruksstyrelsen i fråga om lantbruksundervisningsanstalter.

10 §.

Löneklassplacering med hänsyn till tidigare innehavd tjänst.

Tjänsteman, som tillträder tjänst med lönegradsbeteckningen Ca, Ce eller Cg och som tidigare innehafvt tjänst med någon av dessa beteckningar, placeras och uppflyttas i löneklass (lönerum) med motsvarande tillämpning av 22 § statens allmänna avlöningsreglemente och i anslutning därtill utfärdade tilläggsbestämmelser.

11 §.

Löneklassplacering enligt särskilda beslut och bestämmelser.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen äger, om och i den mån så prövas skäligt, meddela beslut eller utfärda bestämmelser, varigenom i visst fall eller viss grupp av fall förmånligare placering eller uppflyttning i löneklass (lönerum) inom lönegraden må erhållas än som följer av 9 och 10 §§.

12 §.

Tid varunder lön utgår. Löneavdrag och avdragsgrupper.

1 mom. Lönen utgår från och med den dag anställningen tillträdes till och med den dag anställningen frånträdes, med iakttagande av bestämmelserna i 13 och 14 §§. *Extra ordinarie* och *extra* ämneslärare vid folkhögskola äga dock endast uppbära lön under vinterkurs.

Tjänsteman är skyldig vidkännas *löneavdrag* enligt 2 och 3 mom. här nedan samt 13 och 14 §§, i den mån ej annat beslutas med stöd av viss bestämmelse i reglementet eller Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen med hänsyn

till särskilda omständigheter finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma.

2 mom. Löneavdragen äro av tre slag, A-, B- och C-avdrag.

A-avdraget framgår av statens löneplansförordning.

B-avdraget är dubbelt så stort som A-avdraget.

C-avdraget är lika med lönen, vad angår extra ordinarie och extra lärare vid folkhögskola läsårsdaglönen.

Nämnda A- och B-avdrag skola gälla även för de tjänstemän vid folkhögskola, som avses i 8 §.

Då tjänstledighet eller annat förhållande, som skall medföra löneavdrag, föreligger under allenast del av dag (partiell tjänstledighet m. m.), tillämpas det avdragsbelopp, som belöper på denna del av dagen.

3 mom. I fråga om löneavdrag vid tjänstledighet skall tjänsteman tillhöra någon av följande tre *avdragsgrupper* nämligen,

grupp 1, vartill hänföras extra tjänstemän med mindre än 6 anställningsmånader,

grupp 2, vartill hänföras extra tjänstemän med minst 6 men mindre än 36 anställningsmånader, samt

grupp 3, vartill hänföras övriga tjänstemän.

4 mom. Såsom *anställningsmånad* enligt 3 mom. räknas sådan kalendermånad, under vilken tjänstemannen hela månaden eller del därav innehaft anställning såsom lärare vid det statliga eller statsunderstödda undervisningsväsendet och därunder tjänstgjort eller uppburit lön för minst 40 undervisningstimmar.

Anställning med full tjänstgöring under hel vinterkurs vid folkhögskola skall därvid anses omfatta även den tid av arbetsåret, då vinterkursen icke pågår. Anställning med full tjänstgöring, som avser eller anses avse hel termin vid skolforn, där läsåret är indelat i terminer, skall anses omfatta även den tid av samma kalenderhalvår, som icke motsvarar terminen.

Hänsyn må dock icke tagas till kalendermånad, efter vilken förekommit 36 kalendermånader i följd, vilka icke må räknas såsom anställningsmånader.

13 §.

Lön under tjänstledighet.

1 mom. Under tjänstledighet äger tjänstemannen åtnjuta lön under de förutsättningar och i den omfattning, som framgår av följande tabell samt 2—6 mom., men skall i övrigt vidkännas C-avdrag.

För extra tjänsteman skola tillämpas bestämmelserna för den avdragsgrupp tjänstemannen tillhör vid tjänstledighetens början.

I tabellen under kolumnen Löneförmån avses med år arbetsår vid folkhögskola och läsår vid lantbruksundervisningsanstalt.

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
<p>1. <i>Offentligt uppdrag.</i></p> <p>a) Uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller kyrkomötet eller att vara riksdagens revisor.</p> <p>b) Uppdrag, där ersättning ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och tjänstemannen icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått, i den mån ej fråga är om uppdrag som avses under a).</p> <p>2. <i>Militärtjänst, då krigsavlöningsreglementet är tillämpligt å tjänstemannen.</i></p> <p>3. <i>Militärtjänst, då krigsavlöningsreglementet icke är tillämpligt å tjänstemannen.</i></p> <p>a) Värnplikt, som fullgöres det år tjänstemannen fyller 23 år eller där-efter.</p> <p>b) Frivillig befodrings- eller repetitionskurs eller med sådan kurs jämfäst annan kurs eller övning, vilken erfordras för vinnande eller bibehållande av viss tjänstegrad såsom värnpliktigt befäl.</p> <p>c) Tjänstgöring, vilken åligger anställningshavare i reserven, beställningshavare å reservstat eller övergångsstat samt officer i väg- och vattenbyggnadskåren.</p> <p>Kaptens-, fanjunkar- eller flaggunderofficerskurs för anställningshavare i reserven.</p> <p>d) Deltagande i hemvärnsövning eller hemvärnskurs.</p> <p>e) Sammanträde med hemvärnets representations- eller verkställande organ.</p> <p>f) Deltagande i driftvärnskurs.</p> <p>g) Sammanträde med driftvärnets representations- och verkställande organ.</p>	<p><i>Grupp 3: Lön med B-avdrag.</i></p> <p><i>Grupp 3: Lön med A-avdrag.</i></p> <p><i>Grupp 1—3: Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.</i></p> <p><i>Grupp 3: Lön med B-avdrag.</i></p> <p><i>Grupp 2 och 3: Lön med B-avdrag högst 32 dagar av ett och samma år.</i></p> <p><i>Grupp 3: Lön med B-avdrag.</i></p> <p><i>Grupp 1—3: Lön med B-avdrag högst 14 dagar av ett och samma år.</i></p> <p><i>Grupp 1—3: Lön med B-avdrag.</i></p> <p><i>Grupp 1—3: Oavkortad lön högst 14 dagar för år.</i></p> <p><i>Grupp 1—3: Oavkortad lön.</i></p>

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
<p>h) Tjänstgöring såsom eller utbildning till lotta.</p>	<p><i>Grupp 2 och 3:</i> Lön med B-avdrag högst 14 dagar av ett och samma år.</p>
<p>4. Arbete av synnerlig vikt för folkförsörjningen eller av därmed jämförligt allmänt intresse.</p>	<p><i>Grupp 1—3:</i> Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.</p>
<p>5. a) Iakttagelser, studier eller arbete, som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen, prövar på ett påtagligt sätt tjäna undervisningsväsendets intressen.</p>	<p><i>Grupp 3:</i> Oavkortad lön.</p>
<p>b) Iakttagelser, studier eller arbete, som skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen prövar vara av betydelse för tjänstemannens kompetens för viss uppgift eller befattning inom den skolform, vid vilken han är anställd.</p>	<p><i>Grupp 3:</i> Lön med B-avdrag sammanlagt högst 360 dagar under loppet av tio år på varandra följande år, dock högst 180 dagar av den tid, under vilken tjänstemannen innehar tjänst inom lönegrad med ett och samma ordningsnummer.</p>
<p>6. <i>Sjukdom m. m.</i></p>	<p><i>Grupp 2:</i> Oavkortad lön under högst 180 dagars ledighet av en och samma tjänstledighetsorsak.</p>
<p>a) Sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, föranledd av i tjänsten inträffad händelse, som enligt allmän lag är att hänföra till olycksfall i arbete, eller av våld eller miss-handel, för vilken tjänstemannen blivit utsatt på grund av tjänsten.</p>	<p>Lön med B-avdrag i övrigt, så framt ej skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att A-avdrag skall tillämpas eller att avdrag icke skall äga rum.</p>
<p>I tjänsten ådragen 1) yrkessjukdom, varom förmåles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar, 2) smittsam sjukdom, som enligt gällande epidemilag skall anmälas till vederbörande myndighet, eller 3) sjukdom, som enligt gällande epizootilag skall anmälas till vederbörande myndighet.</p>	<p><i>Grupp 3:</i> Oavkortad lön.</p>
<p>Med tjänsten skall likställas statlig anställning, sådan icke-statlig anställning vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, samt uppdrag för statens räkning.</p>	<p><i>Grupp 2:</i> Lön med B-avdrag högst 180 dagar av ett och samma år, eller, vid sjukdom, som fortgår över årsskifte, högst 180 dagar i en följd.</p>
<p>b) Sjukdom i andra fall än under a) avses eller tvångsvis anordnad läkarundersökning.</p>	

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
<p>c) Svag hälsas vårdande, då behovet av ledighet härför är behörigen styrkt.</p> <p>7. <i>Havandeskap eller barnsbörd.</i></p> <p>8. <i>Tjänstgöringsförbud till förekommande av smittas spridning.</i></p> <p>9. <i>Uppdrag inom sådan personalsammanslutning, som avser att tillvarataga tjänstemännens intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning.</i></p> <p>10. <i>Enskild angelägenhet av vikt.</i></p>	<p>För extra ämneslärare vid folkhögskola, som är sjukledig både vid slutet av en vinterkurs och vid början av närmast därpå följande vinterkurs, skall vid beräkning av nämnda antal dagar bortses från tiden mellan kurserna.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Oavkortad lön högst 20 dagar för år för ämneslärare och högst 10 dagar för år för rektor.</p> <p>Oavkortad lön må likväl icke utgå till ämneslärare vid folkhögskola och icke heller till annan tjänsteman, därest tjänstledigheten åtnjutes å tid, då han enligt 15 § 6 mom. icke skulle hava varit berättigad till semester.</p> <p>Lön med A-avdrag i övrigt.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Lön med B-avdrag.</p> <p><i>Grupp 2:</i> Lön med B-avdrag högst 120 dagar, dock ej för tid efter 120:e dagen från förlossningen.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Lön med A-avdrag högst 120 dagar, dock ej för tid efter 120:e dagen från förlossningen.</p> <p><i>Grupp 2:</i> Oavkortad lön högst 180 dagar. Lön med B-avdrag i övrigt, så framt ej skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att A-avdrag skall tillämpas eller att avdrag icke skall äga rum.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Oavkortad lön.</p> <p><i>Grupp 2 och 3:</i> Lön med B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma år.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Lön med B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma år.</p>

2 mom. Det ankommer på skolstyrelsen att bestämma tjänstemans lön under tjänstledighet, i den mån ej annat framgår av 1 mom. eller skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen annorlunda föreskriver.

3 mom. Har i 1 mom. föreskrivits, att vid tjänstledighet viss lön må åtnjutas ett begränsat antal dagar, skall nämnda antal icke vara större vid partiell än vid hel tjänstledighet.

4 mom. Äro perioder av tjänstledighet eller av semester och tjänstledighet allenast åtskilda av en eller flera tjänstefria dagar, skall vid reglementets tillämpning endera ledighetsperioden anses omfatta jämväl den eller de mellanliggande dagarna, i den mån ej skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen annorlunda förordnar.

Därest tjänsteman, vilken åtnjuter partiell tjänstledighet med C-avdrag, erhåller semester, skall den partiella tjänstledigheten fortgå jämväl under semestertiden, så framt icke skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen annorlunda beslutar i fall där den partiella ledigheten skall upphöra efter semestern. Därest tjänsteman, vilken sedan längre tid åtnjuter partiell tjänstledighet med A- eller B-avdrag, erhåller semester, äger skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen besluta, att den partiella ledigheten skall fortgå jämväl under semestertiden.

5 mom. Har *ordinarie ämneslärare* vid *folkhögskola* vidkänts avdrag å lön under hel vinterkurs, skall han därefter vidkännas A-avdrag å lönen tills nästa vinterkurs börjar utom under tid, då han fullgör undervisning, som ingår i tjänsten och för vilken särskild ersättning ej utgår. Skolöverstyrelsen äger dock besluta, att sådant avdrag icke skall verkställas, om särskilda skäl föreligga.

Har sådan lärare under ett arbetsår vidkänts C-avdrag under kurstid mera än sextio dagar, skall han därefter — i förekommande fall utöver vad i första stycket sägs — vidkännas C-avdrag å lönen, i den omfattning skolöverstyrelsen bestämmer.

6 mom. Begär tjänsteman *partiell tjänstledighet* äger skolstyrelsen, om detta påkallas för undervisningens behöriga uppehållande och framställningen vidhålls, bevilja honom hel tjänstledighet eller partiell tjänstledighet i större omfattning, än han begärt.

14 §.

Lön under tjänstgöringshinder m. m.

I de fall, som avses i efterföljande tabell, skall med tjänstemans lön förfaras på sätt i tabellen angives.

Tjänstgöringshinder m. m.	Åtgärd med lönen
1. Arbete kan icke beredas extra tjänsteman.	C-avdrag, utom då tjänstemannen åtnjuter semester.
2. Undervisningen inställes på grund av smittsam sjukdom eller av annan oförutsedd anledning eller med stöd av särskilda av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser, och tjänstemannen hindras därav att tjänstgöra.	Oavkortad lön. Beträffande extra tjänsteman ankommer det dock på skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen att besluta, huruvida lön skall utgå.

Tjänstgöringshinder m. m.	Åtgärd med lönen
3. Undervisningen inställes, inskränkes eller avkortas på grund av krig, krigsfara eller därmed sammanhängande förhållanden, och tjänstemannen hindras därav att tjänstgöra.	Oavkortad lön, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar. Beträffande extra tjänsteman gäller dock dessutom vad under punkt 2 sägs.
4. Tjänstemannen är avstängd från tjänstgöring, enär han vägrar underkasta sig ålagd läkarundersökning.	Lön utgår i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser eller beslut.
5. Tjänstemannen är avstängd från tjänstgöring av annan anledning än i punkt 4 sägs, kvarhållnes av polismyndighet såsom misstänkt för brott, hålles häktad för brott eller undergår frihetsstraff.	C-avdrag, där ej skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen prövar skäligen låta honom uppbära viss del av lönen. Finnes avstängningen hava varit obefogad, blir den kvarhållne ej häktad eller blir den kvarhållne eller häktade frikänd, skall innehållen lön utbetalas.
6. Tjänstemannen avhåller sig från tjänstgöring utan att hava erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall.	C-avdrag.

Har ordinarie ämneslärare vid folkhögskola vidkänts C-avdrag å lönen enligt denna paragraf, skall vad i 13 § 5 mom. sägs äga motsvarande tillämpning.

Semester. Semesterersättning.

15 §.

Semester.

1 mom. Tjänsteman, som avses i detta kapitel, har rätt till semester. Ämneslärare vid folkhögskola är dock i stället enligt folkhögskolestadgan fria från tjänstgöring viss tid av arbetsåret.

2 mom. För tjänsteman i avdragsgrupp 1 eller 2 omfattar semestern 20 dagar för kalenderår.

I avdragsgrupp 3 omfattar semestern för ämneslärare 25 dagar och för rektor 35 dagar för kalenderår. Från och med det kalenderår de fylla 40 år är dock semestern 35 respektive 45 dagar för kalenderår.

Föreligger rätt till årssemester visst antal dagar endast under del av kalenderår, minskas dagantalet i förhållande härtill. Omfattar semestern för ett kalenderår sammanlagt ej helt antal dagar, avrundas detta till närmaste hela tal.

Tjänsteman, som avgår med rätt till ålderspension, har dock rätt till den semester, som skulle tillkomma honom, om han kvarstode i tjänst till kalenderårets utgång.

3 mom. Vidkännes tjänsteman C-avdrag å lönen av annan anledning än offentligt uppdrag mer än 15 dagar samma kalenderår, skall han vid bestämmande av antalet semesterdagar icke anses hava varit anställd under den överskjutande ledighetstiden. Hänsyn skall likväl icke tagas till sam-

manlagt högst 90 dagar av kalenderåret, varunder tjänstemannen vidkännes C-avdrag under tjänstledighet för sjukdom, svag hälsas vårdande eller, vad angår tjänsteman tillhörande avdragsgrupp 1, havandeskap eller barns-börd.

I dagantal, som angives i föregående stycke, inräknas icke sådan dag, varunder endast partiell tjänstledighet med C-avdrag åtnjutes.

4 mom. Om semester åtnjutes såväl före som efter dag eller dagar, som äro tjänstefria, skall semestern anses hava omfattat jämväl den eller de mellanliggande dagarna, i den mån ej skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen annat bestämmer.

5 mom. Semestern erhålles å tid, som skolstyrelsen prövar lämplig med hänsyn till göromålets behöriga gång, under det löpande kalenderåret eller, om detta på grund av tjänstgöringsförhållandena icke kunnat ske, under tiden 1 januari—31 maj nästpåföljande år. Utan hinder av vad nu sagts må tjänsteman stationerad å ort inom riket, där kallortstillägg utgår, kunna medgivas att erhålla återstående semester under nästpåföljande år i följd med semester för detta år.

Då kurs pågår, må semester åtnjutas endast i den omfattning skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen bestämmer.

6 mom. Har tjänsteman under innehav av anställning hos staten eller av icke-statlig anställning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser — oavbrutet eller endast med kortare avbrott för tjänstgöring försöksvis — under tiden 1 juli—31 december av annan anledning än offentligt uppdrag vidkänts C-avdrag å lönen, åtnjutit tjänstledighet, som avses i 13 § 1 mom. punkt 6 b) eller c) eller punkt 10, eller åtnjutit semester, må han ej, med mindre skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen finner skäl därtill lämna medgivande, därefter erhålla semester, förrän han minst 90 dagar tjänstgjort i anställning, som nyss nämnts, eller fullgjort uppdrag för statens räkning.

7 mom. Tjänsteman må under löpande kalenderår beviljas semester det antal dagar, vartill han är berättigad vid kvarstående i tjänst intill årets utgång, så framt icke skolan har sig bekant eller har anledning antaga, att anställningen skall upphöra dessförinnan eller att tjänstemannen med hänsyn till 3 mom. här ovan skall erhålla kortare semester.

Finnes åtnjuten semester överstiga den, som skolat tillkomma tjänstemannen enligt 2 eller 3 mom. här ovan, skall skolan vid kommande utbetalningar av lön till tjänstemannen därifrån avdraga sammanlagt ett belopp motsvarande lönen under den för mycket erhållna semestern, där ej skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen med beaktande av omständigheterna i varje särskilt fall medgiver, att avdrag icke skall ske eller att avdrag skall ske med lägre belopp.

Lönstillägg och särskilda ersättningar.

16 §.

Semesterersättning.

Därest extra tjänsteman med rätt till semester avgår ur tjänst eller avlider, innan han åtnjutit den semester, vartill han vid avgången eller dödsfallet var berättigad enligt 15 § äger tjänstemannen eller, om han avlidit, hans dödsbo erhålla semesterersättning.

Semesterersättningen skall motsvara lön efter den löneklass, som tjänstemannen tillhörde omedelbart före anställningens upphörande, under det antal dagar, som den återstående semestern omfattar.

17 §.

Ersättning till vikarie å rektorstjänst.

1 mom. Omfattar vikariat å rektorstjänst minst sex månader, varunder kurser vid skolan pågå minst fyra månader, skall vikarien anställas som extra tjänsteman i lönegrad Cg 31 eller vid lanthushållsskola i lönegrad Cg 26, därest vikarien är behörig inneha rektorstjänst.

2 mom. I andra fall än i 1 mom. sägs, utgår till ämneslärare, som tillika fullgör rektorsgöromålen vid skolan, ett arvode härför av 8 kronor för dag.

För extra ordinarie och extra ämneslärare vid folkhögskola gäller dock nämnda arvode endast under den tid av vinterkurs, varunder de äro anställda.

3 mom. I andra fall än i 1 och 2 mom. sägs utgår det arvode skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen bestämmer.

18 §.

Gottgörelse för övertidstjänstgöring.

Då rektor eller ordinarie, extra ordinarie eller extra ämneslärare vid skolan meddelar undervisning vid sidan av tjänstgöring, som ingår i tjänsten, utgår för varje sådan undervisningstimme vid folkhögskola timarvode TB 21 enligt kungörelsen 1947: 680 och vid lantbruksundervisningsanstalt arvode för det antal timmar och med det belopp, som lantbruksstyrelsen bestämmer.

19 §.

Kallortstillägg.

1 mom. Tjänsteman stationerad å sådan ort inom rikets nordliga delar, där vistelsen på grund av klimatiska förhållanden och levnadsbetingelserna i övrigt kan anses medföra avsevärda olägenheter i fysiologiskt hänseende, utgår *kallortstillägg* med följande för olika kallortsklasser bestämda belopp.

	Kallortsklass					
	I	II	III	IV	V	VI
<i>Tjänstemän vid lantbruksundervisningsanstalter samt rektorer och ordinarie ämneslärare vid folkhögskolor:</i>						
Kallortstillägg för år räknat kronor	96	156	240	360	540	720
<i>Extra ordinarie och extra ämneslärare vid folkhögskolor:</i>						
Kallortstillägg för dag räknat kronor	0: 80	0: 50	0: 80	1: 20	1: 80	2: 40

Kallortstillägg skall avstås, i den mån tjänstemannen vidkännes C-avdrag å lönen.

2 mom. I fråga om de orter, å vilka kallortstillägg skall utgå, och dessa orters fördelning å de olika kallortsklasserna skall gälla kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 533) med vissa bestämmelser angående kallortstillägg.

20 §.

Rese- och traktamentsersättning.

Tjänsteman vid lantbruksundervisningsanstalt äger under fyllnadstjänstgöring vid hushållningssällskap, skogsvårdsstyrelse, lantbruksnämnd eller landsting rätt till rese- och traktamentsersättning enligt de för motsvarande tjänstemän vid hushållningssällskap gällande grunderna.

Sådan ersättning skall erläggas av den institution, där fyllnadstjänstgöringen fullgöres.

Sjukvård.

21 §.

Grundläggande bestämmelser om sjukvård. Ersättning av statsmedel.

1 mom. Tjänsteman, vilken tillhör någon av de i 12 § 3 mom. angivna grupperna 2 och 3, erhåller vid sjukdom ersättning av statsmedel för kostnad för läkarvård jämte läkemedel samt vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, som medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga hjälpmedel, allt i den omfattning och under de villkor, som i denna paragraf och 22—28 §§ stadgas eller av Kungl. Maj:t för särskilt fall bestämmes.

Där ej fråga är om olycksfall i tjänsten, må till läkarvård hänföras tandvård endast om sådan vård avser botande av sjukdom i tändernas omgivningar eller prövas vara av väsentlig betydelse för botande av annan sjukdom, vilken står i orsakssammanhang med tändernas tillstånd.

Vad i denna § och 24—28 §§ sägs om olycksfall i tjänsten gälla även i andra fall, som avses i 13 § 1 mom. punkt 6 a.

2 mom. Om tjänsteman av annan anledning än för offentligt uppdrag mer än 14 dagar i en följd vidkännes C-avdrag å lönen, skall han för tiden efter nämnda 14 dagar avstå från de förmåner, varom i denna paragraf samt i 22—28 §§ förmåles. Skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen äger dock medgiva, att nämnda förmåner må bibehållas för en tid av högst tre månader.

Extra ordinarie ämneslärare vid folkhögskola, som är anställd för hel vinterkurs och därunder icke vidkänts C-avdrag mer än 30 dagar, äger rätt till ersättning för sjukvård m. m., varom här är fråga, även under den del av arbetsåret, då vinterkursen icke pågår.

3 mom. Vid bestämmande av ersättning av statsmedel skall hänsyn tagas endast till läkarvård och läkemedel m. m., som tjänstemannen erhållit i enlighet med föreskrifterna i detta reglemente. Ersättningen skall beräknas särskilt för varje arbetsår eller läsår. Tjänstemannens kostnader skola härvid anses belöpa å det arbetsår eller läsår läkarvård meddelats eller läkemedel mottagits.

Från det belopp, varmed ersättning av statsmedel eljest skolat utgå enligt 23—28 §§, skall dock ej fråga är om olycksfall i tjänsten, avdrag ske med ett belopp av etthundra kronor för arbetsår respektive läsår, som skall åvila tjänstemannen. Kostnaden för vaccination, som omförmåles i 27 § 3 mom. skall dock städse ersättas av statsmedel.

4 mom. Beslut om ersättning för läkarvård och läkemedel m. m. fattas av skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen.

Ansökan om ersättning för sjukvårdskostnader bör insändas till skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen inom en månad efter arbetsårets respektive läsårets utgång.

22 §.

Tjänsteläkare.

Med *tjänsteläkare* avses i detta reglemente läkare anställd av staten eller av kommunen i öppen sjukvård, skolläkare eller läkare å poliklinik vid allmänt sjukhus, vilken ombesörjer läkarvård å tjänstemannens stationeringsort eller, om tillgång till dylik vård ej finnes därstädes, sådan läkare å närmaste ort.

23 §.

Läkarvård och läkarintyg.

Anlitar tjänsteman tjänsteläkare för erhållande av *läkarvård* eller *intyg*, som i *tjänsten* erfordras rörande hans hälsotillstånd, skola kostnaderna härför ersättas av statsmedel. Erfordras för ställande av diagnos *röntgen- eller annan undersökning*, som ej *lämpligen kan utföras av tjänsteläkare*, skall jämväl kostnaden för sådan undersökning bestridas av statsmedel i enahanda ordning.

Kostnader för erforderlig läkarvård samt för intyg och undersökning, som nyss sagts, må ersättas även i de fall, *då tjänsteman uppehåller sig å sådan ort, att han icke lämpligen kan anlita tjänsteläkare*, eller *då vid trängande behov av läkarvård dylik läkare icke hinner anlitas*. I dylika fall bör tjänstemannen i första rummet hänvända sig till annan av staten eller av kommun anställd läkare.

24 §.

Specialistvård.

1 mom. Kostnad för anlåtande av *läkare, som specialiserat sig på behandling av vissa sjukdomsformer*, bestrides vid olycksfall i *tjänsten* samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till tre fjärdedelar av statsmedel, under förutsättning att tjänsteläkare eller annan läkare, som tjänstemannen enligt 23 § ägt anlita, förklarar sådan specialistvård nödvändig samt tjänsteläkare antingen själv lämnat anvisning på eller ock godkänt valet av specialist.

Utan hinder av vad i första stycket sägs skall dock kostnad för *specialistvård, som meddelas å poliklinik vid allmänt sjukhus*, bestridas helt av statsmedel.

2 mom. Vad i 1 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnad för anlåtande av *tandläkare* i fall, som avses i 21 § 1 mom. andra stycket.

3 mom. Kostnad för specialistvård, som meddelas å sådan öppen mottagning vid allmänt sjukhus, som ej är poliklinik i egentlig mening, må av statsmedel bestridas intill det belopp, som skulle hava utgått, om vården meddelats å poliklinik vid Karolinska sjukhuset i Stockholm, dock lägst med belopp motsvarande $\frac{3}{4}$ av vårdkostnaden.

Vid olycksfall i *tjänsten* samt vid fall av tuberkulos skall likväl den verkliga vårdkostnaden bestridas helt av statsmedel.

25 §.

Sjukhusvård.

1 mom. Kostnaderna för *vård å allmänt sjukhus* ersättas, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, vid olycksfall i *tjänsten* samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till hälften av statsmedel, under förutsättning att tjäns-

teläkare eller annan läkare, som tjänstemannen enligt 23 § ägt anlita, förklarar sjukhusvård nödvändig samt under de villkor i övrigt, som nedan angivas.

Vid bestämmande av ersättningens storlek skola *kostnaderna* beräknas:

a) i fråga om egentlig sjukhusvård enligt den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å allmän sal samt

b) i fråga om vård å sinnessjukhus enligt den för salspatient vid dylikt sjukhus fastställda avgiften.

Prövar tjänsteläkare eller den för vården ansvarige sjukhusläkaren den sjukes tillstånd kräva vård i halvenskilt rum, eller, om sådant ej finnes tillgängligt, i enskilt rum, må, utan hinder av vad ovan stadgas, av statsmedel bestridas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos hela kostnaden för vården och eljest den del av sagda kostnad, som överskjuter halva beloppet av den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å allmän sal.

Till kostnader för sjukhusvård, som i nästföregående stycke sägs, hänföres ock sådant arvode, som den i enskilt eller halvenskilt rum vårdade tjänstemannen erlagt till den för vården ansvarige sjukhusläkaren. Bidrag av statsmedel till dylikt arvode må icke överstiga lägsta tillämpliga beloppet enligt den av medicinalstyrelsen för sjukhuset utfärdade rådgivande taxan. Vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos må likväl efter prövning av skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen högre bidrag kunna utgå, dock icke med större belopp än det, som med tillämpning av den rådgivande taxan högst skulle hava erlagts.

Ersättning för vård å allmänt sjukhus må i intet fall beräknas efter dyrare plats än den, som kommit till användning.

Med allmänt sjukhus förstås sjukhus, som tillhör eller åtnjuter bidrag av staten, landsting eller kommun, Konung Oscar II:s jubileumsfond tillhörigt sanatorium ävensom kuranstalt, som disponeras för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet.

2 mom. Kostnader för vård å *enskild sjukvårdsanstalt* må, under enahanda förutsättning och villkor, som i 1 mom. sägs, bestridas av statsmedel intill det belopp, som skulle hava utgått i ersättning vid vård å allmänt sjukhus; dock att, där fråga är om olycksfall i tjänsten, på skolöverstyrelsens respektive lantbruksstyrelsens prövning må bero, huruvida vårdkostnaderna må ersättas med högre belopp än nu sagts.

26 §.

Läkemedel.

1 mom. Av statsmedel bestridas kostnaderna för *läkemedel*, som föreskrivits antingen av tjänsteläkare eller annan läkare, vilken tjänstemannen enligt bestämmelserna i 23 § ägt anlita, eller ock av specialist eller tandläkare, till vilken tjänstemannen enligt 24 § hänvänt sig.

2 mom. Där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, skall räkning å läkemedelskostnad vara attesterad av tjänsteläkare innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

27 §.

Bad, massage m. m.

1 mom. Behandling med *bad, massage, elektricitet, hetluft m. m.*, som av tjänsteläkare ordinerats såsom nödvändig för botande av viss angiven sjukdom, må bekostas vid olycksfall i tjänsten helt och eljest till hälften av statsmedel.

2 mom. Konstgjorda lemmar, kirurgiskt bandage och andra dylika hjälpmedel, som tjänsteman nödgas begagna till följd av olycksfall i tjänsten, skola bekostas av statsmedel.

3 mom. I de fall, då vederbörande myndighet finner skäl anordna vaccination mot epidemisk sjukdom, gäldas kostnaden härför av statsmedel.

28 §.

Resor och sjuktransporter.

I den mån skolöverstyrelsen respektive lantbruksstyrelsen prövar skäligt, må av statsmedel bestridas kostnad för *den sjukes resa eller forslande* till och från läkare eller sjukvårdsinrättning, under förutsättning att tjänsteläkare eller annan läkare, som tjänstemannen enligt bestämmelserna i 23 § ägt anlita, förklarar resan eller förflyttningen nödvändig för ställande av diagnos eller för sjukomens behöriga behandling. Likaledes må av statsmedel kunna ersättas skälig kostnad för resa, som tjänsteman nödgats företaga för erhållande av specialistvård samt, där fråga är om olycksfall i tjänsten, för erhållande av behandling, som avses i 27 § 1 mom., ävensom för anskaffande av hjälpmedel, varom förmåles i 27 § 2 mom.

Jämväl skälig kostnad för *läkares resa* för besök hos den sjuke i det fall, då denne icke utan våda kan flyttas, må kunna ersättas av statsmedel.

29 §.

Begravningshjälp.

1 mom. Avlider tjänsteman, som tillhör någon av de i 12 § 3 mom. angivna grupperna 2 och 3, skall till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp av 500 kronor. Efterlämnar tjänstemannen anhöriga, vilka äro berättigade till familjepension, som utgår på grund av tjänsten, skall dock där tjänstemannens månadslön överstiger familjepensionen för månad, begravningshjälpen förhöjas med ett belopp motsvarande skillnaden. För beräkning av sagda förhöjning skola läggas till grund förhållandena under den månad, då dödsfallet inträffat.

I begravningshjälp, varom här stadgas, skall den vid dödsfall till följd av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom enligt allmän lag eller särskild författning utgående begravningshjälpen anses inbegripen.

2 mom. Vid bestämmande av förhöjd begravningshjälp skall i förekommande fall iakttagas,

a) att med familjepension avses jämväl på grund av tjänsten utgående familjepension från enskild pensionsinrättning,

b) att å pensionen utgående tilläggsförmåner skola anses utgöra del av familjepensionen och

c) att i fall, där familjepensionen utgår först från och med månaden näst efter den, under vilken tjänstemannen avlidit, hänsyn skall tagas endast till så stor del av familjepensionen för månad jämte tilläggsförmåner, som belöper på tiden från och med ingången av månaden näst efter dödsfallet till och med den dag, då en månad förflutit efter tjänstemannens frånfalle; dock att där med ingången av nämnda månad ändring skett i de förhållanden, som varit rådande den månad då dödsfallet inträffat, förhållandena under sistnämnda månad skola vid beräkning av pensionsförmånen anses alltjämt hava varit rådande.

Tjänstemans skyldighet att underkasta sig ändring i avlöningsbestämmelserna.

30 §.

1 mom. Tjänsteman är pliktig att underkasta sig minskning i, upphörande av eller eljest ändrade bestämmelser rörande de *förmåner och ersättningar m. m., om vilka förmåles i nedan angivna delar av reglementet:*

9—11 §§ om placering och uppflyttning i löneklass och lönerum,

13 §, 1 mom., punkt 3 om tjänstledighet för militärtjänst, då krigsavlöningsreglementet icke är å tjänstemannen tillämpligt,

13 §, 1 mom., punkt 6 och i anslutning därtill meddelade särskilda bestämmelser om tjänstledighet för sjukdom m. m., i den mån ändrade bestämmelser påkallas av genomförandet av allmän sjukförsäkring,

15 och 16 §§, såvitt angår tid, då krigsavlöningsreglementet är å tjänstemannen tillämpligt,

17 § om ersättning till vikarie å rektorstjänst,

18 § om gottgörelse för övertidstjänstgöring samt

21—28 §§ om sjukvård.

2 mom. Tjänsteman är vidare skyldig underkasta sig minskning i eller upphörande av *extra inkomster*, vilka kunna medfölja tjänsten eller utgå för bestyr i sammanhag därmed.

Avlöningsförmåner för pensionerade tjänstemän och timlärare.

31 §.

Timlärare.

Till timlärare i läroämnena vid folkhögskola utgår timarvode TB 21 för den, som är behörig som extra ämneslärare och timarvode TB 18 för den, som icke har sådan behörighet. Arvodet utgår för undervisningstimme och i övrigt enligt föreskrifterna i kungörelsen 1947: 680.

Till timlärare (speciallärare) vid lantbruksundervisningsanstalt utgår timarvode med lägst det belopp lantbruksstyrelsen i varje särskilt fall bestämmer.

Arvode enligt denna paragraf skall anses inbegripa den ersättning för semester, som eljest må tillkomma sådan lärare.

32 §.

Pensionerade lärare.

Till den, som åtnjuter tjänstepension av statsmedel, utgår arvode med belopp, som fastställs av Kungl. Maj:t.

Detta reglemente träder i kraft den 1 oktober 1950 för folkhögskolor och den 1 november 1950 för lantbruksundervisningsanstalter, från och med vilka dagar vad i tidigare av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller föreskrift finnes stridande mot reglementet upphör att gälla, såvitt angår tjänsteman, å vilken reglementet erhåller tillämpning.

Bilaga 2.

Tabell I.

Lantbruksundervisningsanstalternas fördelning å ortsgupper.

Skolform	O r t s g r u p p					Summa
	1	2	3	4	5	
	a n t a l s k o l o r					
Lantbruksskolor ¹	1	4	2	1	—	8
Trädgårdsskolor	—	—	—	1	1	2
Lantmannaskolor ¹	8	20	8	9	4	49
Lanthushållsskolor ¹	7	15	7	8	3	40
Summa	16	39	17	19	8	99

¹ Uppgifterna enligt SOU 1949:50, s. 207.

Tabell II.

Löneökning (+) resp. löneminskning (–) för år å skilda ortsgupper för lärarpersonalen vid lantbruksskolor, trädgårdsskolor, lantmannaskolor och lanthushållsskolor enligt redan beslutad eller i propositionen föreslagen reglering av löneförhållandena.

Nuvarande bostadsförmåner ha för samtliga ortsgupper beräknats till de belopp, varifrån 1941 års lärarlönesakkunniga respektive lantbruksstyrelsen utgått i sina beräkningar för 2-ort.

Enligt nu gällande bestämmelser uppnås slutlönen av rektor efter 9 år, av ordinarie lärare efter 12 år och av e. o. lärare efter 6 år. Enligt det nya lönesystemet uppnås slutlönen av samtliga kategorier efter 9 år.

Skolform Befattningshavare	Lön efter löne regleringen samt löneökning (+) eller löneminskning (–) i kronor för år å begynnelselönen (b) och slutlönen (s) ¹									
	ortsgrupp 1		ortsgrupp 2		ortsgrupp 3		ortsgrupp 4		ortsgrupp 5	
	lön	ökning eller minskn.	lön	ökning eller minskn.	lön	ökning eller minskn.	lön	ökning eller minskn.	lön	ökning eller minskn.
<i>Lantmannaskola med helårskurs, lantbruksskola och trädgårdsskola</i>										
Rektor..... (Ca 31) b	14 340	+ 1 011	14 796	+ 1 467	15 252	+ 1 923	15 708	+ 2 379	16 164	+ 2 835
s	16 128	+ 792	16 536	+ 1 200	16 944	+ 1 608	17 352	+ 2 016	17 760	+ 2 424
Ordinarie ämneslärare (Ca 26) b	10 908	+ 1 035	11 376	+ 1 503	11 832	+ 1 959	12 288	+ 2 415	12 744	+ 2 871
s	12 984	+ 435	13 440	+ 891	13 896	+ 1 347	14 352	+ 1 803	14 808	+ 2 259
Extra ordinarie ämneslärare..... (Ce 24) b	9 636	+ 2 364	10 092	+ 2 820	10 548	+ 3 276	11 004	+ 3 732	11 460	+ 4 188
s	11 604	+ 3 663	12 060	+ 4 119	12 516	+ 4 575	12 972	+ 5 031	13 428	+ 5 487
» » eller extra ämneslärare (Ce 21, Cg 21) b	8 112	+ 840	8 508	+ 1 236	8 880	+ 1 608	9 276	+ 2 004	9 660	+ 2 388
s	9 636	+ 1 695	10 092	+ 2 151	10 548	+ 2 607	11 004	+ 3 063	11 460	+ 3 519
<i>Lantmannaskola med enbart vinterkurs om minst 150 arbetsdagar</i>										
Rektor..... (Ca 31) b	12 906	+ 2 064	13 316	+ 2 474	13 727	+ 2 885	14 137	+ 3 295	14 548	+ 3 706
s	14 515	+ 1 666	14 882	+ 2 033	15 250	+ 2 401	15 617	+ 2 768	15 984	+ 3 135
Ordinarie ämneslärare (Ca 26) b	8 683	+ 544	9 055	+ 916	9 418	+ 1 279	9 781	+ 1 642	10 144	+ 2 005
s	10 335	– 480	10 698	– 117	11 061	+ 246	11 424	+ 609	11 787	+ 972

Innehållsförteckning.

I. Inledning	3
II. Lönefrågor	4
A. 1950 års riksdags principbeslut	4
1. Folkhögskolorna	4
Departementschefen	6
2. Lantbruksundervisningsanstalterna	8
Departementschefen	9
B. Vissa för folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna gemensamma frågor	10
1. Avlöningsbestämmelsernas allmänna utformning	10
Departementschefen	11
2. Anställningsform och löneställning för rektorer	13
Departementschefen	22
C. Fyllnadstjänstgöring för vissa befattningshavare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor	24
Departementschefen	27
D. Löneroglering för viss personal vid statsunderstödda trädgårdsskolor och vid jordbrukets yrkesskolor	30
Departementschefen	32
E. Vissa speciella frågor	33
III. Pensionsfrågor	40
1. Nuvarande förhållanden	40
2. Lärarlönesakkunnigas förslag	43
3. Inom civildepartementet utarbetat förslag till pensionsreglering	44
Departementschefen	51
Hemställan	54
Bilagor	55